

**KUOPION KAUPUNGIN TALOUSARVIO 2025
TOIMINTA- JA TALOUSSUUNNITELMA 2025–2028**

Kaupunginhallituksen esitys

KUOPIO

Kaupunginvaltuusto 9.12.2024

Kaupunginvaltuusto 16.12.2024, päätöskokous

Sisällysluettelo

Kaupunginjohtajan katsaus	4
Yleiset perusteet ja kehitysnäkymät	6
Kuopion kaupungin kehitysnäkymät	6
Väestökehitys	6
Asuntorakentaminen	7
Elinkeinot ja työllisyys	8
Työttömyys	10
Hyvinvointi	11
Taloudelliset lähtökohdat	13
Talouden kehitysnäkymät	13
Kuntatalous	14
Kuopion strategia vuoteen 2030 ja tavoitteet vuodelle 2025	16
Sitovat tavoitteet	17
Talousarvion 2025 valtuustoon nähden sitovat mittarit tavoitearvoineen	22
Konserniyhteisöt	24
Olennaiset tulevat tapahtumat ja taloudelliset riskit	25
Konserniyhteisöille asetetut tavoitteet 2025	25
Merkittävimpien konserniyhteisöjen talousarvioiden tunnusluvut vuonna 2025	26
Talousarvion perustelut	35
Talousarvio	35
Talouden tasapainotustavoitteet	36
Verotulot	37
Valtionosuudet	38
Henkilöstö	39
Vaikutusten arviointi	43
Vaikutukset lapsiin ja nuoriin	43
Ympäristövaikutukset	44
Yritysvaikutukset	46
Maaseutuvaikutukset	47
Talousarvion ja -suunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta	49
Talousarvion rakenne	49
Talousarvion sitovuus	49
Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet	51
Talousarvioon sisältyvät riskit	52
Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta	53
Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	53
Tilivelvolliset viranhaltijat	54
Alijäämän kattamisvelvollisuus	55
Käyttötalousosa	56
Kuopion kaupungin organisaatio	57

Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualue	59
Kaupunkiympäristön palvelualue	68
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue.....	80
Kasvun ja oppimisen palvelualue	88
Keskusvaalilautakunta	99
Tarkastustoimi.....	99
Yleishallinto.....	100
Kuopion Tilapalvelut	102
Kuopion työllisyysalue	106
Palvelualueet ja taseyksiköt 2025.....	108
Tuloslaskelmaosa	109
Tuloslaskelman lukuohje	110
Tuloslaskelma 2025	111
Tuloslaskelmaosa.....	112
Investointiosa.....	114
Investointiosan esitystapa	115
Investointiosa	116
Rahoitusosa	122
Rahoituslaskelman lukuohje	123
Rahoituslaskelma 2025	124
Rahoitusosa.....	125
Liitteet	127
Kuopion väestö ja väestösuunnite	128

Kaupunginjohtajan katsaus

Kuopion kaupunginvaltuusto päätti toukokuussa mittavista talouden tasapainotuksen linjauksista vuosille 2025–2027. Talousarviovalmistelun edetessä kuitenkin havaittiin, että kuilu kaupungin palvelumenojen ja niitä rahoittavien verotulojen ja valtionosuuksien välillä oli repeämässä entisestään. Oli välttämätöntä käynnistää lisätoimia talouden vakauttamiseksi, joista päätettiin kesällä, ja yt-neuvottelut aloitettiin syyskuun lopussa. Vuoden 2025 talousarviossa tasapainotustoimenpiteet konkretisoituvat.

Talousarviovalmistelun lähtökohtana on ollut kaupunginhallituksen kesäkuussa antama talouden kehys. Vaikean valmisteluprosessin tuloksena on kehystavoitteen alittava, mutta -12,5 miljoonaa euroa alijäämäinen talousarvio vuodelle 2025. Talouden tasapainotusratkaisuja on pitänyt kohdentaa kaikkiin kaupungin toimintoihin ja siksi tämä talousarvioesitys koskettaa monia kaupunkilaisia eri tavoin. Niitä ei voida välttää varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa, jotka ovat kaupungin suurimmat palvelukokonaisuudet. Talouden tasapainotustyön kohdentumista lasten ja nuorten palveluihin on ensimmäisiin arvioihin verrattuna kuitenkin voitu kohtuullistaa huomattavasti. Tämä näkyy siten, että kasvun ja oppimisen lautakunnan talousarvioesitykseen sisältyneistä vaikeimmista sopeutuksista on katsottu voitavan luopua yhtäältä talousarviovalmistelun aikana ilmenneestä talouden hienoisesta kohentumisesta ja toisaalta muilta palvelualueilta kasvun ja oppimisen palvelualueille tehtyjen määrärahasiirtojen ansiosta. Tilanteeseen on vaikuttanut kohentavasti myös yhteistoimintaneuvottelut, jotka kaupunki kävi syksyn aikana.

Talousarviovalmistelun tavoitteita on ollut lasten ja nuorten palveluiden ja hyvän elämän ohella turvata kaupungin veto- ja elinvoiman taso sekä lopulta verotulojen kehitys. Tämä näkyy niin käyttötalouden menoissa kuin investoinneissa.

Vuoden 2025 alusta Kuopion kaupunki ottaa vastuukuntana hoitaakseen 11 kunnan työllisyyspalvelut, kun TE-palvelut siirtyvät valtiolta kuntien järjestämisvastuulle. Vaikka muutos ei toteudu kustannusneutraalisti, on se kaupungille merkittävä mahdollisuus työntekijöiden ja työpaikkojen tehokkaan kohtaannon luomisessa. Kaupungin määrätietoinen työ alueensa elinvoimaan vahvistamiseksi uskotaan myös tuovan kaupunkiin uusia investointeja ja mahdollistavan yritysten kasvun. Talouden sopeutustoimien rinnalla kulkee elinvoimaisen ja kasvavan Kuopion kehittäminen.

Kuopion investointimenot viimeisen neljän vuoden aikana ovat olleet yhteensä miltei 360 miljoonaa euroa. Tulevat neljä vuotta ovat suunnitelmissa selvästi maltillisemmat. Taloussuunnitelmakauden investointiohjelma on noin 285 miljoonaa euroa, mikä on kaupunginvaltuuston linjausten mukainen taso. Välttämättömät koulu- ja päiväkotirakennukset tehdään sekä työpaikkojen sijoittumista ja määrän kasvamista vauhditetaan elinkeinoalueiden varantoon investoimalla. Asuntorakentamisen käynnistymiseen varaudutaan avaamalla tonttituotantoa uusille alueille. Investointisuunnitelmassa nettoinvestoinnit ovat ensi vuonna 74 miljoonaa euroa. Valitettavasti tälläkin investointitasolla velkaantumisen kasvaa, koska vuosikatteen tuoma tulorahoitus ei ole riittävä. Monia tarpeellisia hankkeita joudutaan lykkäämään. Samalla kuitenkin saadaan mahdollisuus arvioida hankkeiden uudenlaisia toteutustapoja ja ratkaisuja mm. tilojen käyttöön sekä yhteistyömahdollisuuksia naapurikuntien kanssa.

Vuonna 2025 verotulot kasvavat, mutta suurin selittävä tekijä on kunnallisveroon tehtävä ansiotulovähennyksen poisto. Vastaavalla määrällä valtionosuudet pienenevät, mutta samalla valtionosuusrahoituksen laskentaan tulevat uusina elementteinä työllisyshoidon tekijät. Tulevat vuodet näyttäytyvät sumuisina, sillä yleiset talouden kasvudotukset ovat vielä varsin epävarmoja, kuntatalouden suhdanneherkkyys on merkittävästi kasvanut eikä valtionosuus uudistus etene suunnitellulla tavalla. Ei ole kenenkään etu, että Suomen kuntakenttä jakautuu voittajiin ja häviäjiin tai että taloudellinen kriisi ajaa pakkoratkaisuihin. Kuntatalous tarvitsee ennustettavuutta ja vakautta myös valtakunnan päätöksenteon suunnalta.

Kuopio on Suomen kuntakentässä menestyjä vetovoimaisuutensa ja asukaslukunsa kasvun ansiosta. Näiden suhteen myös tulevaisuudennäkymät ovat kirkkaat ja valoisat. Kaupungin täytyy onnistua saattamaan taloutensa kuntoon ja sovittamaan yhteen kasvavat palvelutarpeet kantokykynsä mukaisina. Onnistuminen vaatii sekä kaupungin henkilöstöltä että päätöksentekijöiltä uudistumiskykyä ja rohkeutta katsoa riittävän pitkälle tulevaan sekä kestävyyttä viedä eteenpäin ratkaisuja, jotka eivät kaikille ole mieluisia. Lokakuun lopussa talouden tasapainotusohjelmasta pidetyt keskustelutilaisuudet eri puolilla Kuopiota ovat tuoneet tärkeitä näkökulmia asioiden valmisteluun ja toisaalta antaneet asukkaille mahdollisuuden ymmärtää nykyistä talustilannetta ja siihen johtanutta kehitystä. Osallisuus, vuoropuhelu sekä yhteinen ymmärrys on tärkeää ja talouden tasapainotustyö kestää aikansa.

Positiivista on, että olemme päässeet tehtävässä oikealle uralle, jossa kehystavoitetta parempi talousarvio on ensimmäinen merkittävä askel. Tästä haluan kiittää kaupungin koko henkilöstöä ja henkilöstöjärjestöjä sekä päätöksentekijöitä. Luotan siihen, että yhteistyön voimalla ja sinnikkyydellä onnistumme tehtävässämme myös tulevaisuudessa.

Vuoden 2024 lopulla katseemme kääntyy kaupungin juhluvoiteen ja siihen, kun vuonna 1775 perustettu Kuopion kaupunki täyttää 250 vuotta 17.11.2025. Juhlavuosi on kaupungin historiassa merkittävä virstanpylväs ja kuopiolaisten yhteinen juhla, jota toivon meidän kaikkien luovan yhdessä näköisemmäksi. Sitä kautta jätämme oman jälkemme historiaan.

Soile Lahti

kaupunginjohtaja

Yleiset perusteet ja kehitysnäkymät

Kuopion kaupungin kehitysnäkymät

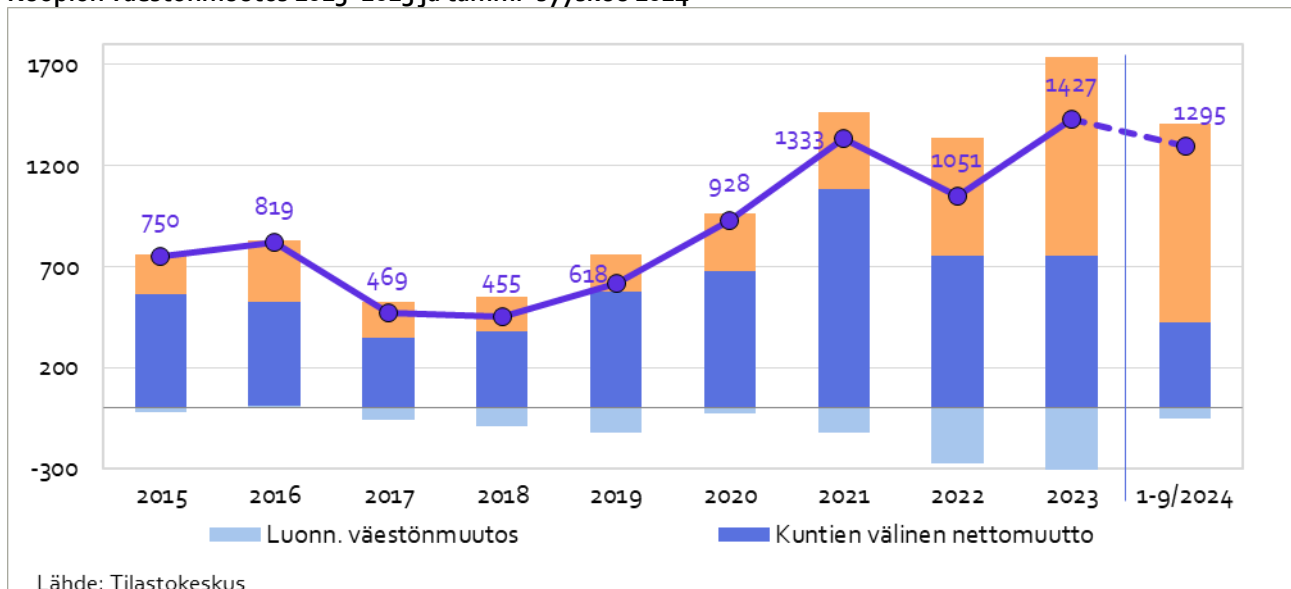
Väestökehitys

Vuodenvaihteessa 31.12.2023 Kuopion väkiluku oli 124 021. Kasvu edellisvuoteen oli 1427 henkeä, mikä on 1,2 %. Kuopion kasvu perustuu muuttovoittoon koti- ja ulkomailta. Nettomaahanmuutto (980 henkeä) oli ensimmäistä kertaa suurempi kuin kuntien välinen nettomuutto (736 henkeä). Luonnollinen väestönmuutos (-304) on ollut negatiivinen vuodesta 2017 alkaen.

Viime vuosien voimakas syntyvyyden lasku alkaa näkyä kouluikäisten määrässä. Vuonna 2023 alle kouluikäisten määrä laski 106 lapsella. Peruskouluikäisten (7–15 v.) määrä kasvoi vielä 170 lapsella samoin kuin nuorien (16–24 v.) määrä 86 nuorella. Kuopiossa työikäisten määrä kasvaa edelleen, vuonna 2023 kasvu oli 789 henkeä. Yli 65-vuotiaiden määrä kasvoi 488 hengellä.

Kuopion hyvä väestökehitys on jatkunut. Vuoden 2024 syyskuussa Kuopion väkiluku oli 125 316 ja väestönkasvu oli tammi-syyskuussa 1295 henkeä. Väestönlisäyksen taustalla ovat edelleen kuntien välinen muuttovoitto (427) ja erityisesti nettomaahanmuutto (980). Luonnollinen väestönmuutos oli negatiivinen (-51).

Kuopion väestönmuutos 2015–2023 ja tammi- syyskuu 2024

Väestöennuste

Kuopion uusi kaupunkitason väestöennuste vuoteen 2040 on käsitelty 9.10.2024 kaupunginjohtajan johtoryhmässä. Kuopion väestömäärän ennustetaan edelleen kasvavan tulevaisuudessa. Kolmesta eri vaihtoehdosta suunnittelun pohjana käytettäväksi valittiin keskivahva ennuste, joka johtaa noin 137 000 asukkaaseen vuonna 2040. Ennustejakson alkuvuosina kasvu on voimakkaampaan, mutta pienenee ennustejakson loppua kohden.

Väestöennuste perustuu seuraaviin oletuksiin:

- Syntyvyys: Lähtötaso on vuoden 2023 syntyvyyden taso, ennustejakson aikana oletetaan palautumista 2020-luvun keskitasolle.
- Kuolleisuus: Ikäryhmittäiset kuolemanvaarat. Elinajanodotteen oletettu kasvan maltillisesti.
- Maansisäinen muutto: Kuopion veto- ja pitovoima vahvistuu ylläpitäen maltillisia maan sisäisiä muuttovoittoja. Absoluuttisesti muuttovoittojen taso laskee ennustejakson loppua kohti, koska potentiaalisten maan sisäisten tulomuuttajien joukko Kuopion muuttovoittoalueilla pienenee.

- Ulkomainen muutto: Oletuksena on vuosien 2022–2023 muuttovoittojen taso ilman ukrainalaisen väestön tulomuuton vahvaa vaikutusta.

Ikäryhmien osalta pienimpien, 0–6-vuotiaiden, lasten määrä kääntyy ennusteessa hienoiseen kasvuun. Tämä johtuu syntyvyyden laskun oletetusta päättymisestä sekä muuttovoitosta johtuvasta hedelmällisessä iässä olevien asukkaiden määrän kasvusta.

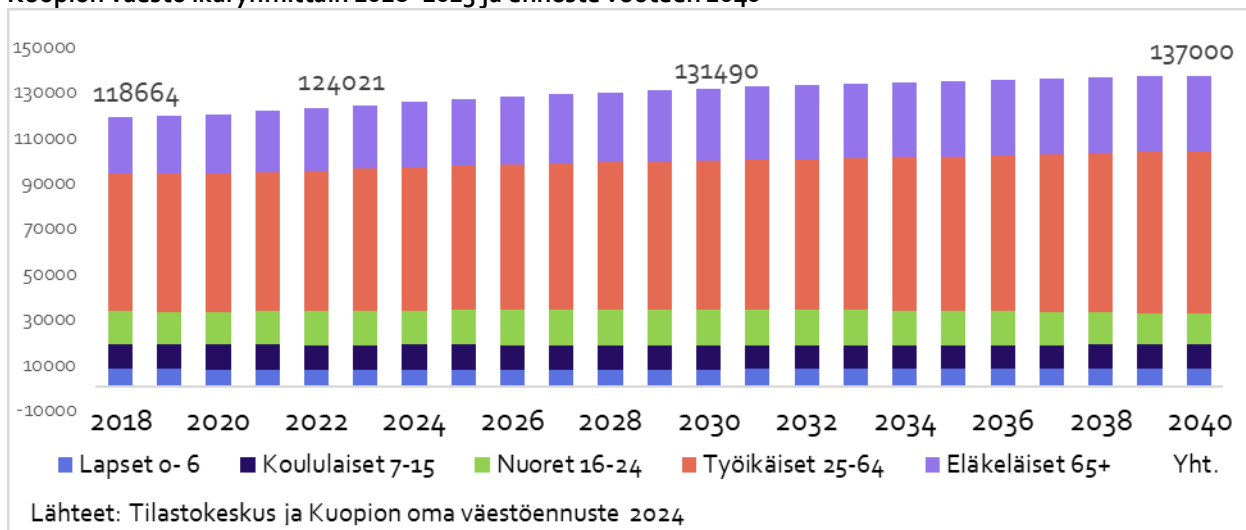
Kouluikässä olevien lasten määrä vähenee aluksi ennustejaksolla niin, että vuoden 2032 kohdalla määrä on alimmillaan. Tämä kehitys on melko väistämätöntä ja johtuu ennen kaikkea viime vuosina syntyneiden ikäkohorttien pienestä koosta verrattuna tällä hetkellä kouluikässä olevien kohorttien kokoon. Vuoden 2032 jälkeen kouluikäisten määrä kääntyy hienoiseen nousuun ennusteen oletusten myötä tapahtuvan syntyneiden määrän palautumisen myötä, mutta ei ehdi nousta nykytasolle ennustejakson loppuun mennessä.

Nuorten määrä kasvaa ennustejakson alussa, mutta kääntyy laskuun ennustejakson loppua kohden. Ennustejakson loppupuolella nuorten määrä vähenee 2010-luvulla laskeneen syntyvyyden vuoksi. Osasyynä on myös Kuopion perinteisten maan sisäisten muuttovoittoalueiden laskevassa väestömäärässä.

Työikäisissä kasvu on vahvaa läpi ennustekauden. Ennustejaksolla suurin väestönkasvu kohdistuu työikäisiin. Kasvu perustuu saatavaan muuttovoittoon niin kotimaasta kuin ulkomailtakin.

Eläkeikäisten määrä kasvaa kaupungissa noin 5 700 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä. Eläkeikäisen väestön rakenne kuitenkin muuttuu: 2010-luvulla nopeasti kasvanut 65–74-vuotiaiden ikäryhmä supistuu, kun kasvu siirtyy yli 74-vuotiaiden ryhmiin.

Kuopion väestö ikäryhmittäin 2018–2023 ja ennuste vuoteen 2040

Lisätietoa Kuopion kaupungin verkkosivuilta: [Kuopion väestö, työpaikat ja asuminen – asuminen rakentamisen eteneminen ja käyttöönottavat alueet vuosina 2024-2028 \(Power BI\)](#)

Asuntorakentaminen

Heikentyneen asuntokysynnän ja suhdannetilanteen vuoksi asuntorakentamisen määrä on vähentynyt merkittävästi Kuopiossa viime vuosista. 2020-luvulla Kuopioon on valmistunut keskimäärin 1300 uutta asuntoa/vuosi, mutta kuluvana vuonna jäädään asuntotuotannossa arviolta noin 450–500 asunnon tasolle. Vaikka vuoden 2024 aikana myönnetty rakennusluvut asunnoille ennakoivat erittäin vähäistä asuntotuotantoa vuodelle 2025, käänne rakentamisessa parempaan suuntaan on jo ehkä tapahtumassa.

Kuopio tavoittelee 1000 asunnon vuosituotantoa uuden MAL-sopimuksen (valmistumassa vuoden 2024 aikana) mukaan. Kaupunkisuunnittelussa, kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa jatketaan vahvaa työtä, jotta uudet

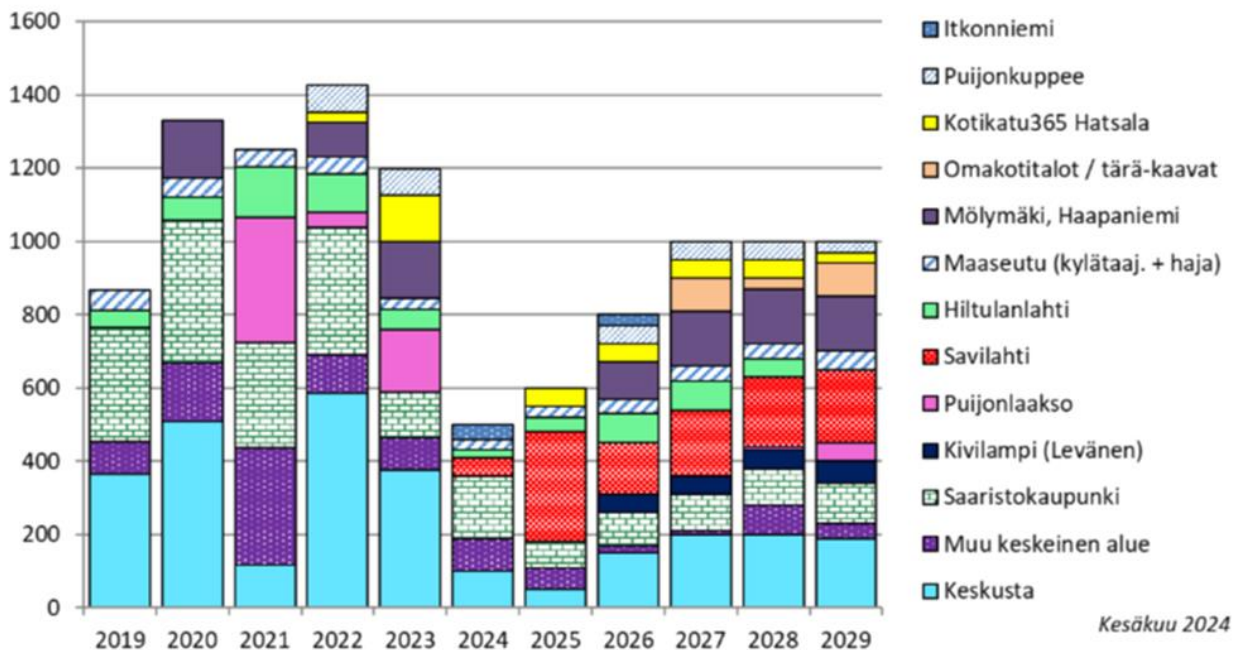
asuntorakentamisen alueet saadaan käyttöön suunnitellussa aikataulussa. Uusien alueiden kaavoituksen ja suunnittelun lisäksi täydennysrakentamisen suunnittelua vahvistetaan Kuopion pientalotonttitarjonnan jatkumon turvaamiseksi. Tavoitteena on, että Kuopion asuntotuotanto nousee mahdollisimman pian 1000 asunnon MAL-tavoitetasolle.

Kuopion asuntotuotanto painottuu lähivuosina aiempaa vahvemmin kerrostaloihin (80 %). Tavoitteena on monipuolinen eri puolille kaupunkia sijoittuva asuntotuotanto, jossa valtion korkotuettu asuntotuotanto säilyy myös määrällisesti mahdollisimman suurena. Lähivuosina asuntotuotanto jatkuu usealla jo kunnallistekniikaltaan valmiilla alueella, kuten Saaristokaupungissa (Keilanrinne, Kuikkalampi ja Lehtorinne), Savilahdessa sekä Puijonkuppeen ja Kotikatu365 Hatsalan alueella. Vuonna 2025 alkaa rakentaminen myös Kivilammen uudella alueella Rauhalahden leirintäalueen vieressä.

Kuopion omakoti- ja rivitalotonttien tarjonta jatkuu Hiltulanlahdessa vuoteen 2028 saakka ja lähivuosina omakotitalotonttien luovutusmäärä kaupunkialueella on noin 30 tonttia/vuosi. Hiltulanlahden jälkeen tontteja tullaan luovuttamaan pieniä määriä eri puolilta Kuopion kaupunkialuetta maaseudun taajamien ja kylien tonttitarjonnan lisäksi.

Kaupunkialueen omakotitalotonttitarjonta edellyttää vahvaa vanhojen asuntoalueiden täydentävää kaavoitusta lähivuosina. Täydennysrakentamisen tehostamisen kautta Vanuvuoren avaamista pystytään siirtämään pitkälle 2030-luvulle ja samalla pienentämään talouden tasapainottamistyön vaatimaa investointitasoa tällä vuosikymmenellä. Työtä tukeva Kuopion täydennysrakentamisselvitystyö on käynnistetty syksyn 2024 aikana.

Asuntorakentaminen 2019–2023 ja arvio vuodelle 2024 ja ohjelmointi vuosille 2025–2029

Valmistumisvuoden mukaan (sisältää uudet rakennukset ja peruskorjauskohteet). Vuosien 2025–2029 asuntotuotantomäärät sisältävät paljon tavoitetta.

Elinkeinot ja työllisyys

Kuopiossa on monipuolinen elinkeinorakenne. Työpaikkoja on eniten terveys- ja sosiaalipalveluissa, kaupan alalla, hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa, koulutuksessa ja rakentamisessa. Vuoden 2022 lopulla Kuopiossa oli noin 55 400 työpaikkaa. Vuonna 2022 työpaikkojen määrä kasvoi 2 %. Koko maassa työpaikkojen määrä kasvoi myös 2 %. (Tilastokeskuksen uusin tieto on vuodelta 2022.)

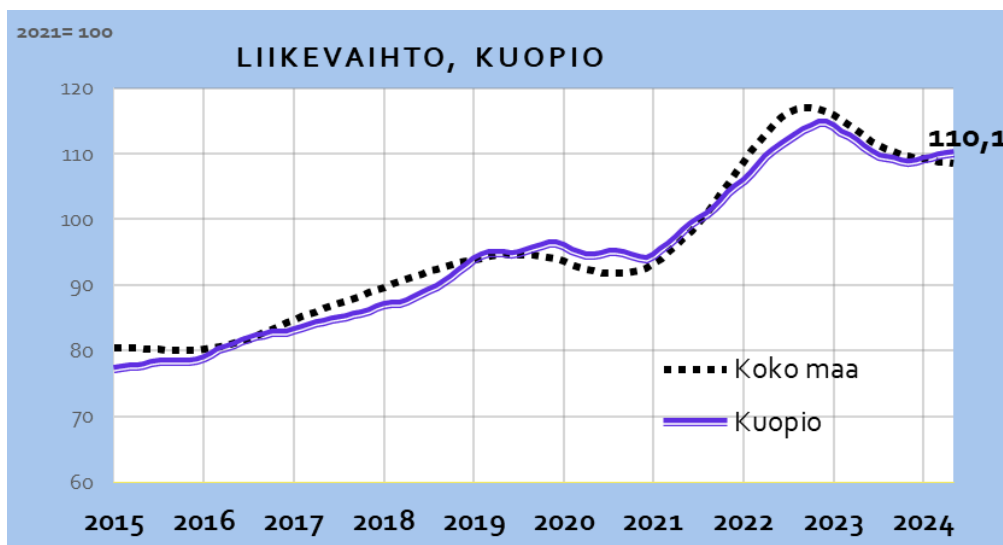
Vuonna 2023 Kuopion yritysten liikevaihto kääntyi laskuun kasvuvuosien 2021 ja 2022 jälkeen. Vuoden 2024 1. neljänneksellä Kuopion yritysten liikevaihto väheni -3,4 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Koko maan -5,2 %.

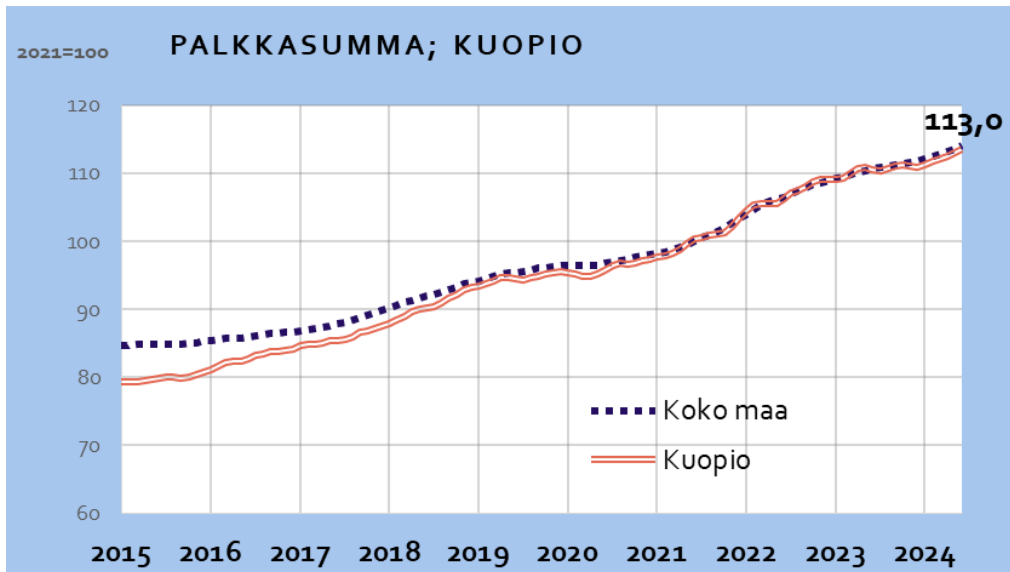
Kuopion yritysten palkkasummakertymä on kasvanut vuodesta 2021 alkaen. Vuoden 2024 alkupuoliskolla Kuopion yritysten palkkasumma kasvoi edellisen vuoteen verrattuna 1,4 %. Koko maassa kasvua oli myös 1,5 %.

Kuva viime vuosien talouskehityksestä Suomessa on selvästi synkentyneet uusimpien tilastojen valossa. Taantuma on ollut pidempi ja syvempi kuin aiemmin arvioitiin. Vuosi 2024 oli yritys- ja elinkeinoelämän näkökulmasta Kuopiossa poikkeuksellinen: Yritysten usean vuoden ajan heikentynyt taloudellinen tilanne realisoitui useina konkurssina ja sopeutustoimina, jotka näkyivät tuotannon supistamisina. Lisäksi jo suunniteltuja investointihankkeita lykättiin ja peruttiin. Asuntorakentaminen on todella matalalla tasolla eikä näköpiirissä ole vielä uusia merkittäviä asuntorakennushankkeita vuodelle 2025.

Taloustilanne alkaa kuitenkin vähitellen kohentua. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan vuonna 2025 Suomen bruttokansantuotteen (bkt) arvioidaan kasvavan 1,7 prosenttia ja vuonna 2026 1,5 prosenttia. Tulevien vuosien kasvu perustuu maailman kaupan elpymiseen sekä yksityisen kulutuksen kasvuun inflaation hiipussa ja korkojen laskiessa. Myös työllisyyden ja rakentamisen ennustetaan kohentuvan jo vuoden 2025 puolella.

Liikevaihto	2019	2020	2021	2022	2023	1-5/2024
Eurokertymä*, M€, Kuopio	6196	6064	6511	7284	7169	1650
Vuosimuutos, %, Kuopio	6,9	-2,1	7,4	11,9	-1,6	-3,4*
Vuosimuutos, %, koko maa	2,9	-4,2	10,6	15,5	-3,7	-5,2*
Alkuvuosi 2024: Eurokertymä tammi-toukokuulta *) vuosimuutos.Q1 eli tammi-maaliskuu						
Palkkasumma	2019	2020	2021	2022	2023	1-6/2024
Eurokertymä*, M€, Kuopio	1904	1901	2015	2157	2233	1141
Vuosimuutos, %, Kuopio	4,4	-0,2	6,0	7,1	3,5	1,4
Vuosimuutos, %, koko maa	3,5	-0,2	5,0	6,9	4,6	1,5

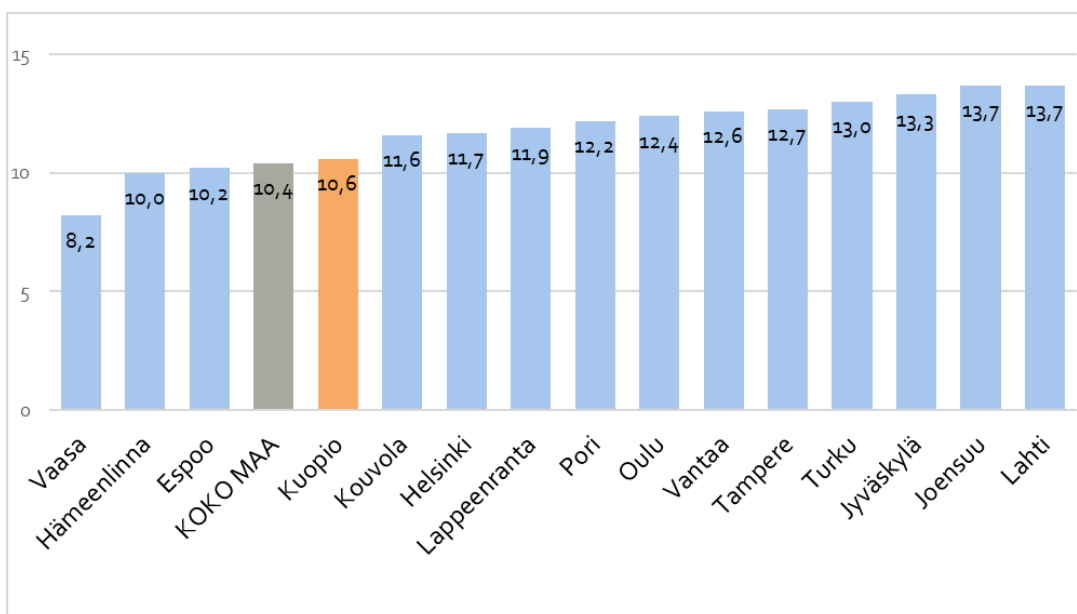

Työttömyys

Syyskuun 2024 lopulla Kuopiossa oli 6319 työtöntä ja työttömyysaste oli 10,6 %. Koko maan työttömyysaste oli 10,4 %. Avoimia työpaikkoja oli 626. Työttömien määrä on kasvanut edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta noin 500 työttömällä. Pitkäaikaistyöttömyys on samana aikana kasvanut noin 150 työttömän verran. Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt edelleen. Avoimia työpaikkoja oli noin 600, mikä oli noin 1200 työpaikkaa vähemmän kuin syyskuussa 2023. Kuopion työttömyysaste 15 suurimman kaupungin joukossa on keskimääräistä pienempi.

TE-palveluita koskeva uudistus laajentaa kuntien vastuuta työttömyystukien rahoittamisesta. Vuonna 2025 kuntien rahoitusvastuu työttömyystuista aikaistuu ja rahoitusosuus kasvaa portaittain työttömyyden pitkittyessä. Tähän saakka kunta on maksanut työmarkkinatuesta 50 % 300 päivän ja 70 % 1000 päivän jälkeen. Jatkossa Kela laskuttaa henkilöistä, jotka ovat saaneet työttömyysetuutta 101 päivää 10 % ja asteittain niin, että 701 päivän jälkeen laskutus on 50 %. Vuonna 2023 Kuopion työmarkkinatuen kuntaosuus oli 12,1 milj. euroa ja arvio vuodelle 2024 on 11,9 milj. euroa. Vuoden 2025 talousarviossa kunnan rahoitusosuudeksi työttömyystuista on arvioitu 14,1 milj. euroa.

Työttömyysaste suurimmissa kaupungeissa ja koko maassa 30.9.2024

Hyvinvointi

Hyvinvoiva ja yhteisöllinen Kuopio on Kuopion kaupungin strategiassa yksi neljästä päämäärästä. Kuopiossa hyvinvoinnin edistämistä ohjaa Hyvinvoiva Kuopio 2030 -ohjelma sekä valtuustokaudelle 2021–2025 laadittu hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Kuopion hyvinvointisuunnitelmaan on johdettu havaituista hyvinvointihaasteista yhteensä 13 tavoitetta kuopiolaisten hyvän arjen, hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi. Hyvinvointisuunnitelma sisältää toimenpiteet ja tehtävät hyvinvointitavoitteiden toteutumisen tueksi. Jotta toimenpiteiden ja tehtävien toteutuminen mahdollistetaan, ne huomioidaan osana taloussuunnittelua. Kuopion hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2021–2025 voi tutustua osoitteesta www.kuopionhyvinvointisuunnitelma.fi.

Viimeisimmän Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman Terve Suomi -tutkimuksen (2023) mukaan noin neljännes (27 %) kuopiolaista työkäisistä (20–64-vuotiaat) kokee, että ei jaksakaan työkennellä vanhuuseläkeikään saakka ja noin viidennes (18 %) kokee merkittävää psyykkistä kuormittuneisuutta. Kuopiossa 25–64-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkettä sekä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on valtakunnan tasoon verrattuna korkeampi. Psyykkisen hyvinvoinnin heikkeneminen on nähtävillä myös nuorten osalta. Vuonna 2017 toteutetun Kouluterveyskyselyn mukaan 13 % kuopiolaista lukiolaisista raportoi kokevansa kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta. Viimeisimmän, vuonna 2023 toteutetun Kouluterveyskyselyn mukaan kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta kokee 23 % kuopiolaista lukiolaisista.

Vaikuttava hyvinvoinnin edistäminen edellyttää laaja-alaista ja poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimijoiden ja asukkaiden kanssa. Keskeistä ovat johdetut, oikein kohdenetut ja oikea-aikaiset hyvinvointia tukevat ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet, jotka perustuvat laadukkaaseen tietoon hyvinvoinnin tilasta sekä tutkitusti vaikuttaviin menetelmiin. Kaikille kaupungin palvelualueilla nähdään olevan oma erityinen roolinsa alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Lisäksi hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan laajalla sidosryhmäyhteistyöllä. Keskeisinä yhteistyötahoina toimivat muun muassa hyvinvointialue sekä alueen järjestöt ja oppilaitokset.

Suomessa kuntia kannustetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen myös vuonna 2023 käyttöön otetun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosan, HYTE-kertoimen avulla. HYTE-kertoimen suuruus määräytyy hyvinvoinnin edistämistyötä kuvaavista prosessi-indikaattoreista (yhteensä 15 indikaattoria) ja toiminnan tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista (yhteensä 6 indikaattoria). HYTE-kertoimen tulos- ja prosessi-indikaattorit sekä niiden toteumat Kuopiossa ja koko maan tasolla on esitetty taulukoissa alla. Kuntiin kohdennettavan HYTE-kertoimen suuruus vaihtelee noin 7,5–22 euron välillä asukasta kohden. Valtiovarainministeriön valtionosuuksien ennakkolisten laskentatietojen mukaan Kuopion hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa vuodelle 2025 on noin 21,6 euroa asukasta kohden ja yhteensä noin 2,68 milj. euroa (laskelma syyskuulta 2024).

Taulukko. Tulosindikaattoreiden toteumat Kuopiossa ja koko maassa vuosina 2019–2023.

Tulosindikaattori	Alue	2019	2020	2021	2022	2023
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Kuopio	22		27		22
	Koko maa	21		26		27
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Kuopio	15,4		18		16
	Koko maa	16,9		18		17
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kuopio	5,4	5,5	5,8	6,2	
	Koko maa	7,5	7,8	7,9	8,3	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kuopio	3,3	3,4	3,4	3,1	2,8
	Koko maa	2,7	2,8	2,7	2,5	2,4
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Kuopio	8,4	8,2	7,9	7,7	7,5
	Koko maa	6,6	6,5	6,3	6,1	6,0
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä	Kuopio	448	466	392	344	344
	Koko maa	381	360	343	344	332

Taulukko. Prosessi-indikaattoreiden toteumat Kuopiossa ja koko maassa vuosina 2019–2023. Pistemäärien tulkinta: pisteet 0–24 toteutuu heikosti, pisteet 25–74 toteutuu kohtalaisesti ja pisteet 75–100 toteutuu hyvin.

Prosessi-indikaattori	Alue	2019	2020	2021	2022	2023
Terveyden edistämisen aktiivisuus perusopetuksessa						
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	Kuopio	84	84	59	59	1
	Koko maa	80	80	70	70	12
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	Kuopio	84	84	77	77	83
	Koko maa	64	64	60	60	66
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	Kuopio	81	81	63	63	100
	Koko maa	83	83	80	80	91
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	Kuopio	74	74	73	73	96
	Koko maa	67	67	70	70	80
Terveyden edistämisen aktiivisuus kuntajohdossa						
Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	Kuopio	100	100	100	100	100
	Koko maa	75	75	77	77	86
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	Kuopio	100	100	100	100	100
	Koko maa	71	71	78	78	82
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	Kuopio	100	100	100	100	100
	Koko maa	83	83	89	89	95
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	Kuopio	100	100	100	100	100
	Koko maa	69	69	69	69	75
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Kuopio	100	100	100	100	100
	Koko maa	40	40	49	49	57
Terveyden edistämisen aktiivisuus liikuntapalveluissa						
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	Kuopio		100	100	100	100
	Koko maa		77	77	79	79
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	Kuopio		100	100	100	100
	Koko maa		83	83	83	83
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	Kuopio		100	100	100	100
	Koko maa		73	73	79	79
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	Kuopio		0	0	100	100
	Koko maa		54	54	44	44
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	Kuopio		100	100	100	100
	Koko maa		56	56	52	52
Terveyden edistämisen aktiivisuus kulttuuripalveluissa						
Kunnalla on käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kunnassa järjestettävää kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoimintaa tai muuta vastaavaa vapaaehtoistoimintaa	Kuopio	100	100	100	100	100
	Koko maa	28	28	19	19	20

Taloudelliset lähtökohdat

Talouden kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriön syksyn 2024 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,7 % vuonna 2025, kun kuluvana vuonna talous vielä supistuu. Suomen talouden kehitys on ollut viime vuosina selvästi heikompaa kuin euroalueella keskimäärin. Suomessa tuotanto laski vuoden 2022 toisen neljänneksen jälkeen vuoden 2023 loppuun mennessä yhteensä noin 2,5 %. Tuotannon laskun takana olivat hintojen ja korkojen nousu sekä Venäjän hyökkäyssodan suorat vaikutukset Suomen talouteen. Sekä sodan että korkojen nousun epäsuotuisat vaikutukset ovat olleet Suomessa suuremmat kuin euroalueen maissa keskimäärin.

Maailmankaupan toipuminen vetää Suomen viennin kasvuun. Kasvu on kuitenkin hidastumassa merkittävästi aikaisemmista vuosista. Vientikysyntää lisää erityisesti kasvun nopeutuminen euroalueella. Suomen hintakilpailukyky on pidemmän aikavälin keskimääräisellä tasolla eikä ole kasvun este. Talouskasvu painottuu yhä Yhdysvaltoihin ja nouseviin talouksiin. Euroalueen talouskehitys on vaatimatonta. Euroalueen näkymät ovat ennakoivien indikaattoreiden perusteella yhä haastavat. Etenkin Saksan teollisuuden tilanne aiheuttaa huolta. Ranskan näkymiä tukee palveluiden pirstyminen. Kuluttajien luottamus on kuitenkin vahvistumassa.

Yksityinen kulutus on kasvanut, vaikka hintojen ja korkojen nousu on heikentänyt kotitalouksien ostovoimaa. Inflaation nopea hidastuminen ja korkojen aleneminen helpottavat nyt kotitalouksien tilannetta. Inflaatio on hidastunut selvästi, ja myös jatkossa varsinkin kotimaiset hintapaineet ovat vähäisiä. Vaikka arvonlisäveron korotus ja muut välillisen verotuksen muutokset nostavat hintoja, inflaatio hidastuu tänä vuonna. Myös jatkossa inflaation odotetaan pysyvän matalana. Kuluvana vuonna reaali-palkkojen ennakoitua kääntyvän kasvuun ansiotason noustessa, vaikka työllisyystilanne onkin selvästi heikentynyt. Korkeat lainakorot ovat yhä asuntovelallisten rasitteena, mutta EKP:n koronlaskujen käynnistyttyä vuoden euribor-korko on laskenut jo selvästi huippulukemistaan, ja asuntolainakannan keskiporkokin on kääntynyt laskuun. Useat tekijät ruokkivat yksityisen kulutuksen kasvun nopeutumista vuonna 2025.

Rakentaminen on vähentynyt roimasti, mutta lasku näyttäisi nyt pysähtyneen. Korkojen aleneminen auttaa rakennus-alaa nousemaan syvästä kuopasta ensi vuonna, kun asuntomarkkinat alkavat pirstyä. Kone- ja laiteinvestoinnit ovat kasvaneet taantumasta huolimatta. Investointeja kasvattavat jatkossa erityisesti energiamurros ja etenevä digitalisaatio.

Talouden tuottavuus Suomessa on heikkoa. Työn tuottavuus työtuntia kohti koko taloudessa koheni vain hiukan viime vuonna ja 2020-luvulla. Tuottavuuden kasvu viimeisen neljän vuoden aikana on perustunut palveluihin, sillä teollisuuden ja rakentamisen tuottavuus on heikentynyt. Työn tuottavuuden taso Suomessa saavutti vasta vuonna 2017 finanssikriisiä edeltäneen tason. Työikäisen väestön supistuminen heikentää työpanoksen kasvuvaiikutusta, etenkin arvioidessa vuosia 2027–2028.

Työttömien määrä kasvoi alkuvuonna laaja-alaisesti. Voimakkainta työllisyyden väheneminen on kuitenkin ollut rakennus-alalla. Kesällä työttömyyden kasvu näyttäisi pysähtyneen. Ammattitaitoisen työvoiman osaamisvaatimukset hidastavat työttömyyden laskua. Ensi vuonna, kun talous toipuu, työllisyys alkaa kasvaa, ja kasvu jatkuu vuonna 2026.

Kansantalouden keskeisiä lukuja 2021–2028

%	2021	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
BKT määrän muutos	3,0	1,3	-1,2	-0,2	1,7	1,5	1,3	1,2
Työttömyysaste	7,7	6,8	7,2	8,0	7,6	7,2	6,6	6,5
Työllisyysaste	72,3	73,8	73,6	72,8	73,1	74,1	75,0	75,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een	-2,0	-0,4	-2,9	-3,7	-3,2	-2,6	-2,3	-2,1
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een	72,3	73,5	76,6	81,7	84,0	84,8	85,2	86,0
Valtionvelka, % BKT:sta	51,4	52,9	56,8	60,5	62,3	62,8	63,0	63,1

*Ennuste

Lähde: Tilastokeskus, VM taloudellinen katsaus syksy 2024

Kuntatalous

Kuntatalouden tilanne heikkenee vuonna 2024 jyrkästi, kun viime vuoteen kohdistuneet poikkeukselliset verorahoituserät poistuvat vahvistamasta kuntataloutta. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan heikkenevän vuonna 2024 noin miljardi euroa negatiiviseksi. Kuntatalouden tulojen ja menojen epätasapaino syvenee edelleen lähivuosina erityisesti kasvavien kustannusten, investointipaineiden ja sote-uudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja takaisinperinnän seurauksena. Tulojen ja menojen merkittävä epätasapaino edellyttää palveluiden sopeuttamista käytettävissä oleviin tuloihin.

Kuntahallinnon tilanne näyttää tulevina vuosina menojen ja tulojen kasvavan epätasapainon vuoksi entistä haastavammalta. Kuntahallinnon alijäämän suhteessa BKT:hen arvioidaan pysyvän vuonna 2024 viime vuoden lukemissa eli 0,5 prosentissa. Talouden alavireisyys laskee kuntien saamia yhteisöverotuloja vuonna 2024, mutta muiden kuntien saamien verolajien arvioidaan kehittyvän suotuisasti.

Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle aiemmin sovitun palkkausjärjestelmien kehittämissuunnitelman vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin.

Hintojen nousun lisäksi myös kulutusmenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025 TE-palvelu-uudistuksen takia. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kuntien talouteen ja siten kuntatalous on aiempaa herkempi suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeenkin lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen.

Kulutusmenojen kasvupaineiden lisäksi kuntahallinnon menoja kasvattavat investoinnit. Investointipaineita ylläpitävät muun muassa rakennuskannan ikä, muuttoliike ja vihreän siirtymän edellyttämät muutokset. Kuntahallinnon heikkenevä taloustilanne korostaa kuitenkin investointien tarveharkinnan tärkeyttä. Välttämättömiä investointeja on silti paljon, sillä kuntien investoinnit kohdistuvat valtaosin rakennuksiin, teihin sekä muuhun perusinfrastruktuuriin.

Kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, jonka rahoitus kohdennetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta laskennallista menolisäystä vastaavasti. Valtionosuuksiin tehdään kuitenkin samanaikaisesti tuntuvia leikkauksia vuosina 2025–2027 mm. sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien vuoksi. Valtionosuuksien kasvua hidastaa myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027 sekä asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset, erityisesti lapsi-ikäluokkien pieneneminen.

Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde, vaikka niiden taso puolittuikin sote-uudistuksen yhteydessä. Siitä huolimatta, että kuntien verotulojen kasvuprosentit pysyvät ennustevuosina pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, ei verorahoitus riitä kuntahallinnon kasvaviin menopaineisiin. Kuntahallinnon mittavat alijäämät vuosina 2025–2028 edellyttävät merkittäviä sopeutustoimia kunnissa tulevana vuosina. Alijäämät kasvattavat kuntahallinnon velkaa ja velkasuhde jatkaa kasvuaan tarkasteluvuosina.

Talousnäkyminen heikkous näkyy Kuntaliiton Talousbarometrissä (kuntien talousjohtajat elokuussa 2024) ja tunnelmat ovat varsin pessimistiset. Sopeutusaineita on kaikenkokoisissa kunnissa ja eripuolilla Suomea, mutta niiden voimakkuus yllätti. Talouden suhdanteet, valtion toimesta tehtävät leikkaukset, laajenevat tehtävät ja kustannusten nousu hiipii kuntien kustannuspohjaan viiveellä. Myös investointitarpeet ovat pysyneet kunnissa korkealla. Näyttää, että hyvien vuosien jälkeen liian moni asia tästä yhtälöstä on pudonnut kuntapäätäjille yllätyksenä, eikä kustannusten kasvuun ole tartuttu riittävän ajoissa. Kustannusten kasvu on saatava kuriin, sillä tilanne ei ole pitkällä aikavälillä kestävä. Barometrissä ilmi tulleet veronkorotuspaineet ovat realisoitumassa, 12 suurimmasta kaupungista viisi korottaa kunnallisveroprosenttiaan.

Kuopion strategia vuoteen 2030 ja tavoitteet vuodelle 2025

Kuopion kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kuopion vuoden 2030 ulottuvan strategian 16.5.2022, § 29. Strategia määrittää Kuopion kehittämisen suuntaviivat lähivuosiksi. Visio ja strategiset päämäärät kuvaavat kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa eli sitä millaiseksi Kuopion halutaan kehittyvän. Strategia sisältää valintoja eli asioita, joissa meidän tulee kaupunkina yhdessä kumppaneiden kanssa onnistua, jotta haluttu tulevaisuus toteutuu. Strategia määrittää myös toimintatavat, joilla varmistetaan strategian toteutumista. Strategian toimeenpanon tukena ovat strategian toimenpideohjelmat sekä muut ohjelmat ja suunnitelmat.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana sekä toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä. Kaupunginvaltuusto arvioi strategian toteutumista joka vuosi keväällä strategiaseminaarissa, asettaa tavoitteita ja tekee tarvittaessa muutoksia strategiaan. Kuopion strategia tullaan uudistamaan vuoden 2025 aikana siten, että kevään kuntavaaleissa valittava kaupunginvaltuusto hyväksyy sen loppuvuonna.

Strategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Kaupunkikonsernin lisäksi keskeisiä kumppaneita strategian toteuttamisessa ovat yritykset, järjestöt ja yhteisöt sekä kuntalaiset. Merkittävistä investoinneista ja päätöksistä on tehtävä vaikutusten arviointi. Toimielinten päätösten perusteluista tulee käydä esille, miten esitetty asia vaikuttaa Kuopion strategian toteutumiseen.

Tähän strategiaosaan on koottu valtuustoon nähden sitovat kaupunkistrategiaa vuonna 2025 toteuttavat tavoitteet. Palvelualueet ovat täsmentäneet strategian tavoitteita toimenpiteillä, jotka on esitetty talousarvion käyttötalousosassa ko. palvelualueen tietojen yhteydessä. Toimenpiteitä täsmennetään vielä alkuvuodesta 2025 laadittavissa palvelualueiden käyttösunnitelmissa. Strategian toteutumisen seuranta toteutetaan osana talousarvion seuranta kaks kertaa vuodessa: kesäkuun osavuosiseurannassa ja tilinpäätöksessä.

Kuopion strategia löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteesta: <https://www.kuopio.fi/kuopionkaupunki/strategia-ja-kehittaminen/strategia/>

Sitovat tavoitteet

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuinympäristöön säilyy korkeana ja asunnottomuus vähenee	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen rakennettuun ympäristöön Asunnottomuus	Kaupunkiympäristön palvelualue
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia	Asukkaiden vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin	Kaikki
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen turvallisuuteen Häiriöindeksi Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kaupunkiympäristön palvelualue, Kuopion Tilapalvelut
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtaamispaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue, Kaupunkiympäristön palvelualue, Kuopion Tilapalvelut
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	Lasten ja nuorten liikkuminen Aikuisten liikkuminen Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö vähenevät kaikissa ikäryhmissä	Nuorten päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö Aikuisten päihteiden käyttö	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Asukkaiden, erityisesti nuorten, mielen hyvinvointi kohenee	Positiivista mielenterveyttä kokeneiden osuus	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Yksinäisyyden kokeminen vähenee	Lasten ja nuorten kokemus yksinäisyys Aikuisten kokemus yksinäisyys	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
1.3. Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys vähenevät	Pitkäaikaistyöttömien määrä Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä Alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä	Elinvoima- ja konsernipalvelut
1.3. Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	Vahvistamme työikäisten työkykyä sekä työssä jaksamista	Työkyvyttämyseläkettä saavien osuus työikäisistä Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	Elinvoima- ja konsernipalvelut
1.4. Laadukas varhaiskasvatus ja yleissivistävä koulutus	Tarjoamme kaikille lapsille ja nuorille laadukkaan varhaiskasvatuksen ja koulupolun sekä siihen tarvittavan tuen	Perusopetus: opetuksen eurot / oppilas, vuosiviikkotunnit / oppilas, ryhmäkoko Kuopion koulutuspoliittisen ohjelman toteutuminen	Kasvun ja oppimisen palvelualue, Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue
1.5. Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	Tarjoamme eri-ikäisille merkityksellistä tekemistä ja kokemista, muun muassa kulttuurista, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta yhdenvertaisesti	Kulttuuritilojen kävijämäärät Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrat	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue, Kasvun ja oppimisen palvelualue

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö	Tuemme yhdessä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatusta, uutta yritystoimintaa sekä olemassa olevien yritysten kasvua ja elinvoimaa	Liikevaihdon ja viennin kehitys Yrityskanta / 1000 as. Uudet yritykset / 1000 as. Yritysmuutosmittaukset	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Kasvun ja oppimisen palvelualue
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö	Tonttitarjontamme on riittävä ja monipuolinen	Yritystontit (sopivuus, määrä)	Kaupunkiympäristön palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyyssympäristö	Yritykset saavat osaavaa työvoimaa	Pk-yritysten työvoiman saatavuus Työllisyysaste Avoimet työpaikat	Elinvoima- ja konsernipalvelut

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Mahdollistamme monipuolisen ja riittävän asuntotuotannon sekä monipaikkaisen elämän	Asuntotuotanto (lkm, tyyppi, hallintasuhte) Asuntotuotannon tonttireservi, vuotta	Kaupunkiympäristön palvelualue
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kaupunkikeskusta, lähiöt ja maaseutu ovat elinvoimaisia ja viihtyisiä	Maaseutuohjelman toteuttaminen	Kaupunkiympäristön palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kehitämme Savilahtea kärkihankkeena	Savilahden rakentamisen eteneminen	Kaupunkiympäristön palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Kuopio on vetovoimainen opiskelukaupunki	Koulutuksen vetovoimaisuus, hakijamäärät; UEF, Savonia, Sakky Alueelle jäävien valmistuneiden osuus	Kasvun ja oppimisen palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Koulutus vastaa ennakoivasti työelämän muuttuviin tarpeisiin	Mittari kehitetään työllisyyspalvelu-uudistuksen yhteydessä.	Kasvun ja oppimisen palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Innovaatioekosysteemi edistää liiketoiminnan kasvua ja houkuttelee uusia toimijoita alueelle	Panostukset t&k toimintaan	Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Edistämme monimuotoista kaupunkikulttuuria, tapahtumia ja matkailua	Tapahtuma-avustukset Tapahtumakävijät	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Kehitämme matkailun kärkihankkeena Tahkoa sekä Kuopion muita matkailualueita yhdessä toimijoiden kanssa	Matkailijoiden yöpymiset Hankkeiden eteneminen	Kaupunkiympäristön palvelualue, Elinvoima- ja konsernipalvelut
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonnassa	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Kaupunkiympäristön palvelualue, Kaikki

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Edistämme puurakentamista mm. kaavoituksen keinoin	Toteutuneet puurakennushankkeet	Kaupunkiympäristön palvelualue, Tilapalvelut

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
3.1. Kiertotalous ja resurssiärsäus	Kuopiossa on vahva kiertotalouden yritysverkosto ja sitä tukevaa koulutus- ja innovaatiotoimintaa	Kiertotalousyritysten määrä Hankkeiden eteneminen	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Kaupunkiympäristön palvelualue
3.1. Kiertotalous ja resurssiärsäus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiili-neutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Kaikki
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	Suunnittelemme ja toteutamme kestävää ja vähähiilistä yhdyskuntarakennetta mm. edistämällä vaihtoehdoisen lataus- ja tankkausverkoston rakentamista	Tieliikenteen CO ₂ -päästöt kt CO ₂ -ekv	Kaupunkiympäristön palvelualue
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	Edistämme kestävien liikkumismuotojen (joukkoliikenne, kävely, pyöräily, yhteiskäyttöautot) käyttöä ja toimintaedellytyksiä	Joukkoliikenteen matkustajamäärä / v Kestävien liikennemuotojen osuus matkoista	Kaupunkiympäristön palvelualue
3.3. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta	Otamme maankäytönsuunnittelussa sekä metsien ja viheralueiden hoidossa huomioon luonnon monimuotoisuuden	Luonnonsuojelualueiden määrä Vanhojen metsien osuus Lehtipuuston osuus	Kaupunkiympäristön palvelualue
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja ilmastorisikien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Kaikki
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Kaikki, Servica
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Kaikki

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Kaikki
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	Kaikki

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Vastuutaho
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien lapsivaikutusarviointien määrät	Kaikki
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Maaseutuvaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen maaseutuvaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien maaseutuvaikutusarviointien määrät	Kaikki
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajaveto-voimaa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Kaikki
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Kaupungin johto
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Elinvoima- ja konsernipalvelut, Kaikki
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat	Kaikki
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Lisäämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokeemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot	Kaikki
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorummeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Kaikki
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Kaikki
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestävyyden mukaisesti ja pidämme palvelutuotannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Kuopion Tilapalvelut, Kaikki
4.4. Kestävä talous	Uudistamme konsernin toimintaa kunnan roolin muutoksen mukaisesti ja olemme vastuullinen ja aktiivinen omistaja. Edellytämme omistamiemme yhteisöjen toimivan tehokkaasti ja tulokSELLISESTI strategian toteutumista tukien.	Konsernitulos Konsernilainojen määrä € / asukas	Elinvoima- ja konsernipalvelut

Talousarvion 2025 valtuustoon nähden sitovat mittarit tavoitearvoineen

Kaupungin palvelujen mittaamiseksi on palvelualueilla ja Tilapalveluissa valmisteltu valtuuston käsittelyyn mittarit, joille on asetettu tavoitearvot.

Suorituskykymittarit liittyvät palveluihin, joissa on keskeistä, että toiminnan tehokkuus vastaa tavoitteitamme. Taloudellisuus on kaikissa kaupungin palveluissa keskeinen ajuri, tässä esille nostetut palvelut ovat merkittäviä volyymiltaan tai erityisessä fokuksessa, jotta palvelutuotannossa edetään tavoiteltuun suuntaan. Vaikuttavuusmittarit tukevat osaltaan edellä olevien strategisten tavoitteiden saavuttamisen seurantaa.

Kaupunginvaltuusto seuraa mittareiden kehitystä ja tavoitearvojen saavuttamista osavuositarkastuksissa.

Suorituskykymittarit

Mittari	TP 2022	TP 2023	30.9.2024	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Joukkoliikenteen matkustajamäärä (matkustajaa vuodessa)	7 300 000	8 500 000	6 580 000	8 000 000	9 300 000
Teatterin ison salin täyttöaste (%)	54,3	78	60	85	85
Päiväkotien täyttöaste / haja-asutusalue (%)	90	96	94	96	96
Päiväkotien täyttöaste / taajama-alue (%)	91	99	96	99	99
Toimitilojen kokonaisneliömäärä (brm ²)	684 980	662 370	652 409	637 000	595 000
Ulkoa vuokrattujen tilojen kokonaisneliöt (m ²)	80 148	58 174	60 526	59 800	57 000

Taloudellisuusmittarit

Mittari	TP 2022	TP 2023	30.9.2024	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Kunnan rahoitusosuus työttömyystuista (M€)					14,133
Kunnossapidon talvihoidon kustannukset (€/km)	7 781	7 266	7 266	7 000	7 000
Kansalaisopiston nettokustannus €/opetustunti (€)	75,3	78,9	71,0	82,4	82,3
Varhaiskasvatuksen toimintamenot 0–6-vuotiasta lasta kohden (€)	11 680	13 600	10 401	12 849	13 628
Perusopetuksen toimintamenot euroa per 7–15-vuotias lapsi (€)	10 189	10 958	8 402	11 387	11 603
Keskimääräinen tilakustannus (€/brm ² /kk)	11,24	11,55	11,24	12,54	12,50

Vaikuttavuusmittarit

Mittari	TP 2022	TP 2023	30.9.2024	Tavoite 2024	Tavoite 2025
Kunnossapidon talvihoidon asiakastytyväisyys (Asteikko 1–5)	3,63	3,65	3,72	3,7	3,75
Kirjastopalvelujen lainat/asukasmäärä (kpl)	16,2	16,6	13,3	17,6	17,6
Alle 20-vuotiaiden asiakaskäyntien määrä Kuntolaakson uimahallipalveluissa (kpl)	126 523	132 326	98 715	120 000	120 000
Varhaiskasvatukseen osallistuminen 0–6-vuotiaista (%)	78,5	79,3	80,0	75,0	82,0
Purettujen rakennusten kokonaisneliöt (brm ²)	3 082	8 537	14 061	16 700	13 000

Kuopio-konserni

Peruskaupungin palvelualueet ja taseyksiköt

Tytäryhteisöt

Energia ja infra

Kuopion Energia -
konserni
100 %

Kuopion Vesi Oy

86 %

Kuopion Pysäköinti Oy

100 %

Mestar Kuopio Oy

100 %

Koillis-Savon
Ympäristöhuolto Oy

64 %

Muut

Kuopio Innovation Oy

70 %

Palvelut

Järviseedun
Työterveys Oy

61 %

Servica Oy

48 %

Savonia-
ammattikorkeakoulu Oy

51 %

Asunnot

Niiralan Kulma Oy

100 %

Kuopion
Opiskelija-asunnot Oy

100 %

Kiinteistöt

Koy Kuopion Koulutilat

100 %

Koy Kuopion Palolaakso

100 %

Koy Kuopion Keskuskenttä

100 %

Koy Kuopion Luukas

87 %

Nilsian Teollisuuskylä Oy

99,7 %

Karttulan Virastokeskus Oy

76 %

Koy Juankosken Virastotalo

65 %

Koy Juankosken Pankkitalo

63 %

Kuntayhtymät

Savon
Koulutus kuntayhtymä

44 %

Pohjois-Savon Liitto

52 %

Säätiöt

Riuttalan
talonpoikaiskulttuurin
suojelusäätiö

Osakkuusyhteisöt ja muut keskeiset yhteisöt

Jättekukko Oy

49,5 %

KYS Invest Oy

49 %

Pohjois-Savon Matkailu Oy

37 %

Asunto oy Pirtinketosa to

36 %

Kuopio-Tahko Markkinointi Oy

29 %

Kuopion Ravirata Oy

29 %

Savon Kuituverkko Oy

26 %

Koillis-Savon Vesi Oy

25 %

Sansia Oy

24 %

Koy Kuopion Studentia

23 %

Savon Energiaholding Oy

19 %

Istekki Oy

15 %

Monetra Oy

4 %

Monetra Pohjois-Savo Oy

11 %

Kallaveden Työterveys Oy

14 %

Savo-Karjalan
Ympäristötutkimus Oy, 10%

Tahkon Kehitys Oy

10 %

Sakupe Oy

6 %

Itärata Oy

4 %

North Savo Startup Fund Ky

Konsernin omistus pyöristettynä
täysin prosentteihin.

 = in-house/sidosyksikkö

Olelliset tulevat tapahtumat ja taloudelliset riskit

Talouden tasapainottamistoimien vaikutukset ulottuvat myös konserniyhteisöihin. Hankintojen tehostamiseen ja vo-lyymien alentamiseen liittyvät tasapainottamistoimenpiteet vaikuttavat kaupungille palveluita tuottavien konserniyh-teisöjen talouteen, sillä hankintojen supistaminen tarkoittaa yhtiöiden näkökulmasta liikevaihdon alenemista. Mark-kinoilta toimivien yhtiöiden osalta talousarviossa tavoitellaan 2,5 milj. euron tuloutuksen lisäämistä, mikä koskee Kuo-pion Energia -konsernia, Kuopion Vesi Oy:tä sekä Niiralan Kulma Oy:tä.

Konserniyhtiöt toteuttavat investointiohjelmiansa mukaisesti rakennus- ja peruskorjausinvestointeja. Konsernin tytär-yhtiöiden yhteenlaskettu investointitaso on noin 93,9 milj. euroa. Kuopion Energia Oy:n investoinnit ovat noin 44 milj. euroa ja niihin sisältyy kaukolämmön sähkökattilainvestointi. Niiralan Kulma Oy:n investoinnit ovat noin 16,5 milj. eu-roa, Kuopion Opiskelija-asunnot Oy:n investoinnit noin 15,0 milj. euroa ja Kuopion Vesi Oy:n investoinnit noin 11,7 milj. euroa. Kuopion Energia Oy alkaa taloussuunnittelukauden aikana rahoituskallisesti varautua tuleviin voimalaitoksen korvausinvestointeihin.

Konsernirakenteessa tulee vuoden 2025 aikana tapahtumaan muutoksia. Muutoksista merkittävin on Servica Oy:n ty-täryhteisösuhteen purkautuminen. Servica Oy:tä ei jatkossa yhdistellä konsernitilinpäätökseen tytäryhteisönä, millä on yhtiön merkittävän koon vuoksi vaikutusta konsernitason tunnuslukuihin. Muutoksen arvioidaan tapahtuvan vuo-den 2025 loppupuolella. Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen tulee myös vaikuttamaan konsernirakenteeseen. Vähäi-semiä muutoksia ovat Kuopio Innovation Oy:n purkautuminen ja mahdollinen Nilsin Teollisuuskylä Oy:n purkautu-minen. Stadionhankkeen edetessä nykyisen kiinteistöyhtiön odotetaan purkautuvan, jolloin tehtäväksi tulee yhtiön lainojen uudelleenjärjestely. Talouden tasapainottamisohjelmaan liittyen selvitetään myös Kiinteistö Oy Kuopion Kou-lutilojen mahdollinen purkaminen kaupungin taseeseen.

Konserniyhtiöiden omaan arviointiin perustuen kaupungin konserniyhteisöille antamiin takauksiin ei kohdistu vuonna 2025 takausvastuun realisointiriskeä.

Konserniyhteisöille asetetut tavoitteet 2025

Konserniyhtiöillä on merkittävä rooli kaupungin strategian toteuttamisessa ja kaikkien konserniyhteisöjen tulee omalla toiminnallaan tukea kaupungin strategian toteuttamista.

Kaikkia konserniyhtiöitä koskevat seuraavat yhteiset tavoitteet:

- Kuopion kaupungin työllisyyden parantaminen
- Osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen mm. harjoittelupaikkoja tarjoamalla
- Resurssiviisauden ja kiertotalouden toimintaperiaatteiden toteuttaminen investoinneissa, hankinnoissa ja palvelutuotannossa.

Ajantasaistetut, vuonna 2025 voimaan astuvat omistajapoliittiset linjaukset ilmaisevat omistajan tahtotilan tytäryh-teisöjen osalta ja määrittelevät omistukseen liittyvät odotukset. Yhtiöt raportoivat tavoitteiden toteutumisesta osana kaupungin talousraportointia.

Merkittävimpien konserniyhteisöjen talousarvioiden tunnusluvut vuonna 2025

Yhteisön nimi (M €)	Omistus- osuus %	Liike- vaihto	Liikevaih- don muu- tos	Investoin- nit	Kaupun- gilta saa- dut lainat	Takaukset kaupun- gilta	Tilikau- den tulos	Henki- löstö
Kuopion Energia Oy konserni	100	125,0	0,0	13,1	103,0	36,5	3,0	137
Kuopion Pysäköinti Oy	100	4,2	0,1	0,1	0,0	6,1	0,1	6
Kuopion Opiskelija- asunnot Oy	100	12,3	0,5	15,0	0,0	1,3	0,0	13
Niiralan Kulma Oy	100	57,8	0,8	23,4	0,6	30,8	0,0	138
Kuopion Vesi Oy	86	36,0	2,0	11,5	116,6	-	0,0	95
Savonia-ammattikor- keakoulu Oy	51	62,0	0,4	3,5	-	-	0,5	615
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	100	1,1	0,1	0,0	-	54,0	0,0	-
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	100	0,4	0,0	-	-	1,1	0,1	-
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	87,29	0,2	0,0	-	-	-	0,0	-
Servica Oy	47,41	150,3	0,0	1,3	-	-	3,3	1 729
Mestar Kuopio Oy	99,94	33,5	-1,5	-	4,9	-	0,4	188
Järviseudun Työter- veys Oy	60,2	14,7	0,0	0,0	-	-	0,2	94

Omistusosuus: kaupungin suora ja välillinen omistusosuus

Kuopio-konsernin strategiset yhtiöt

Kuopion Energia Oy konserni

Tehtävä: Tukkusähkön ja kaukolämmön myynti, sähkön ja lämmön tuotanto sekä sähkön siirto.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	123,0	124,9	119,0	125,0	125,0
Tuloutus omistajalle	M€	9,2	9,0	9,0	9,0	10,5
Käyttökate-%	%	38,7	36,3	15,0	25,0	20,0
Omavaraisuusaste	%	31,1	35,5	32,5	34,0	35,0
Tuotannon kasvihuonepäästöt	tonnia CO ₂	187 607	145 608	115 000	112 000	105 000

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	123,0	124,9	119,0	125,0	125,0
Investoinnit M€	18,5	28,6	37,0	44,0	13,1
Myynti kaupungille M€	5,5	6,4	7,7	7,4	8,0
Takaukset kaupungilta M€	48,8	39,5	38,0	38,0	36,5
Kaupungilta saadut lainat M€	115,0	111,0	107,0	107,0	103,0
Tilikauden tulos M€	16,8	16,3	0,0	6,8	3,0
Osingot ja korot kaupungille M€*	9,2	9,0	9,0	9,0	10,5
Henkilöstönlukumäärä 31.12. (sis. määräaikaiset)	132	139	135	137	137

*Oletus: maksetut osingot tarkastelukautena edellisen vuoden tuloksesta.

Sisältää myös pääomapalautuksen 1,6 M€ ja takausprovisiot

Kuopion Pysäköinti Oy

Tehtävä: Harjoittaa pysäköintiliiketoimintaa ja liiketilojen vuokrausta.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	3,8	4,1	3,9	4,1	4,2
Tuloutus omistajalle	M€	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Tilikauden tulos	M€	0,30	-0,3	0,0	0,0	0,1
Omavaraisuusaste	%	89,4	91,0	90,5	91,0	92,0

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	3,8	4,1	3,9	4,1	4,2
Investoinnit M€	9,8	0,1	0,1	0,1	0,1
Takaukset kaupungilta M€	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1
Kaupungilta saadut lainat M€	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Tilikauden tulos M€	0,30	-0,30	0,0	0,0	0,1
Henkilöstöluvumäärä 31.12.	6	6	6	6	6

Kuopion Opiskelija-asunnot Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	11,4	11,6	11,4	11,8	12,3
Tilikauden tulos	M€	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Käyttöaste	%	93,2	94	94,0	96,0	96,0
Asuinneliövelka	€/asm ²	672	633	780 (max.)	780	800 (max.)
CO ₂ -päästöt	kgCO ₂ e/as/v				<160	<150
NPS (Asukastyytyväisyys)	-100–100				>35	>40
NPS (Asiakaspalvelu)	-100–100				>60	>60

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	11,4	11,6	11,4	11,8	12,3
Investoinnit M€	1,4	2,9	8,0	15,0	15,0
Takaukset kaupungilta M€	4,0	2,7	2,0	2,0	1,3
Kaupungilta saadut lainat M€	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Osingot ja korot kaupungille M€ (maksetut takausprovisiot lainoista)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Henkilöstöluvumäärä 31.12.	14	13	13	13	13

Niiralan Kulma Oy

Tehtävä: Asuntotuotannon harjoittaminen Kuopion alueella sekä omistamiensa kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja vuokraaminen.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	M€	5,7	4,3	3,2	2,3	1,2
Tuloutus omistajalle	M€	0,2	0,2	0,2	0,2	0,7
Käyttöaste	%	97,6	97,3	97,0	96,6	97,0
Asuinneliövelka	€/asm ² max	546	536	<600	560	<600

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Yhtiön hiilijalanjäljen pienentäminen vuosittain 50 tn (CO ₂). (ei sis. Uudisrakentamista)			5836 tn	< 5786 tn	<5786 tn	< 5736 tn
NPS (Asiakaspalvelu)	-100-100		78	>50	>50	>50

Koti Kuntoon -remontit kirjattu suoraan tulokseen, tulosvaikutus

3,65 M€ 2,3 M€ 2,0 M€ 2,6 M€ 1,3 M€

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	54,6	56,0	58,3	57,0	57,8
Investoinnit M€	13,3	15,7	25,0	16,5	23,4
Myynti kaupungille M€	3,4	1,2	1,7	0,9	0,6
Takaukset kaupungilta M€	41,8	39,0	33,4	33,4	30,8
Kaupungilta saadut lainat M€	1,0	1,0	0,6	0,6	0,6
Tilikauden tulos M€	0	0,0	0,0	0,2	0,0
Osingot ja korot kaupungille M€	0,2	0,2	0,2	0,2	0,7
Henkilöstölukumäärä 31.12.	140	140	140	140	138

Kuopion Vesi Oy

Tehtävä: Toimittaa asiakkailleen hyvää talousvettä ja huolehtii viemäriverisien poisjohtamisesta ja käsittelystä.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	31,9	32,3	34,0	34,0	36,0
Tuloutus omistajalle, korot	M€	4,4	4,3	4,2	4,2	4,7
Käyttökate-%	%	53,8	48,5			50,0
Omavaraisuusaste	%	17,0	16,7			17,0
Henkilöstön työhyvinvointi, sairauspoissaolot	pv/htv	14,0	10,0	10,0	14,0	10,0
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	M€	0,4	-1,1	0,2	0,3	0,9

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	31,9	32,3	34,0	34,0	36,0
Investoinnit M€	10,1	12,5	11,5	11,7	11,5
Myynti kaupungille M€	1,2	1,3	1,2	1,2	1,2
Kaupungilta saadut lainat M€	120,2	120,2	118,4	118,4	116,6
Tilikauden tulos M€*	-0,8	-1	0,0	0,3	0,0
Osingot ja korot kaupungille M€	4,4	4,3	4,2	4,2	4,7
Henkilöstölukumäärä 31.12.	94	95	95	95	95

*verosuunnittelutarve, evl-poistot

Savonia-ammattikorkeakoulu Oy

Tehtävä: Ammattikorkeakoululaissa määriteltyjen tehtävien hoitaminen.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	59,1	61,1	61,0	61,6	62,0
Suoritetut tutkinnot	kpl	1 319	1 432	1 460	1460	1 550

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	59,1	61,1	61,0	61,6	62,0
Investoinnit M€	2,2	2,1	2,5	3,3	3,5
Myynti kaupungille M€*	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Tilikauden tulos M€	0,2	4,9	0,5	0,9	0,5
Henkilöstönlukumäärä 31.12.	569	596	610	610	615

* Ilman hankerahoituksia

Kaupungin palvelutuotannon tilojen hallintaan keskittyvät yhtiöt

Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan koulu- ja päiväkotirakennuksia.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	1,0	1,1	1,0	1,0	1,1
Tilikauden tulos	M€	0	0	0,0	0,0	0,0

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0
Investoinnit M€	1,5	2,5	0,3	0,3	0,0
Takaukset kaupungilta M€	63,0	61,0	57,0	57,0	54,0

Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä

Tehtävä: Ylläpitää kiinteistöä.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Tilikauden tulos ennen veroja	M€	0,04	0,0	0,1	0,1	0,1

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Myynti kaupungille M€	0,3	0,36	0,3	0,3	0,3
Takaukset kaupungilta M€	1,7	1,5	1,2	1,2	1,1
Tilikauden tulos M€	0,04	0,0	0,1	0,1	0,1

Kiinteistö Oy Kuopion Luukas

Tehtävä: Ylläpitää omistamiaan päiväkotirakennuksia

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Tilikauden tulos	M€	-0,03	0,3	0,1	0,1	0,0

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Takaukset kaupungilta M€	0,5	0,2	0,2	0,0	0,0
Tilikauden tulos M€	-0,03	0,3	0,1	0,1	0,0

Palveluliiketoiminnan yhtiöt, joiden kohdalla toimitaan in-house-periaatteella

Servica Oy

Tehtävä: Tukipalveluiden tuottaminen omistajille

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Asiakaskokemus	0–5	3,7	3,8	3,8		3,87
Henkilöstön työkyky: sairaus- ja tapaturmapoissaolot vähenivät edellisestä vuodesta 1 pv/hlö *	Kalenteripäivää / henkilö	21,5	22,0	20,8	17,2	17,0
Henkilöstön työhyvinvointi (työhyvinvointikyselyn kokonaistulos)	0–5	3,9		3,9	4,0	3,95
Vakaavaraisuus	Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja (%)		0,67 %	2,50 %		2 %
Kannattavuus	Euromääräisen myyntikatteen muutos%			3,37 %		3,95 %

*Järjestelmä vaihtunut AinoHealthiin (toteuma 2023: AH mukaan 17,5)

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	105,7	148,9	163,0	150,3	150,3
Investoinnit M€	2,4	2,7	3,0	3,0	1,3
Myynti kaupungille M€	47,4	29,1	30,0	30,0	28,5
Tilikauden tulos M€*	0,8	0,7	4,1	2,4	3,3
Henkilöstönlukumäärä 31.12.	1 326	1 882	1 850	1 729	1 729

Järviseudun Työterveys Oy

Tehtävä: Tuottaa laadukkaat työterveyshuoltopalvelut omistajilleen ja järjestämisvastuun mukaisesti alueen yrityksille.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	10,3	13,2	12,2	14,7	14,7
Tilikauden tulos	M€	0,8	0,2	0,2	0,35	0,2
Omavaraisuusaste	%	75,4	66,8	75,0	66,0	66,0
NPS (organisaatioasiakkaat)					14	25

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	10,3	13,2	12,2	14,7	14,7
Investoinnit M€	0,04	0,0	0,0	0,0	0,0
Myynti kaupungille M€	0,1	2,6	2,6	2,6	2,6
Tilikauden tulos M€	0,8	0,2	0,2	0,35	0,20
Henkilöstönlukumäärä 31.12.	92	95	90	94	94
Sairauspoissaolo-% (henkilöstö)					4,4
NPS (organisaatioasiakkaat)				14	25

Mestar Kuopio Oy

Tehtävä: Kaupunkiympäristön rakentamisen ja kunnossapidon palvelujen tuottaminen Kuopio konsernille. Tavoitteena laadukkaan ja kustannustehokkaan palvelutuotannon lisäksi vastata osaltaan Kuopion kaupungin kokonaiselinvoiman lisäämisestä voimassa olevan strategian painopisteiden mukaisesti.

Tavoitteet	Tavoitteen mittari	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Mittarin tavoitetaso 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto	M€	33,0	35,7	33,5	35,0	33,5
Tilikauden tulos	M€	0,6	0,6	0,4	0,5	0,4
Hiilijalanjälki	CO ₂ -e (t)	7367,0	7029,0	6600,0	6700,0	6050,0

Tunnusluvut	TP2022	TP2023	Tavoite 2024	Ennuste 2024	Tavoite 2025
Liikevaihto M€	33,0	35,7	33,5	35,0	33,5
Myynti kaupungille M€	32,7	35,2	33,0	33,2	32,5
Kaupungilta saadut lainat M€	5,9	5,5	5,2	5,2	4,9
Tilikauden tulos M€	0,6	0,6	0,4	0,5	0,4
Osingot ja korot kaupungille M€	0,20	0,20	0,2	0,2	0,2
Henkilöstönlukumäärä 31.12. **	193	184	189	189	188

** Vakituiset ja määräaikaiset henkilöt palveluksessa 31.12. Ei työllistettyjä tms.

Talousarvion perustelut

Talousarvio

Tuloslaskelma kaupunki ja taseyksiköt yhteensä

Sisältää sisäiset erät	TP	TA+M	Ennuste	Kaupunginhallituksen talousarvioesitys	Muutos	Muutos
<i>TA2024 KV 10.6.2024 muutoksin</i>			KH 28.10.2024	2.12.2024	TPE2024/ TA2025	TPE2024/ TA2025
	2023 M€	2024 M€	2024 M€	2025 M€	M€	%
Elinvoima- ja konsernipalvelut	-27,4	-29,6	-28,4	-44,0	-15,6	55,0 %
Kaupunkiympäristön palvelualue	3,7	-2,9	-2,7	-1,2	1,4	-54,2 %
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-47,8	-49,2	-51,1	-50,9	0,2	-0,4 %
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-242,4	-244,3	-249,1	-247,1	2,0	-0,8 %
- josta varhaiskasvatus	-95,0	-94,1	-97,3	-96,5	0,7	-0,8 %
- josta perusopetus	-119,4	-122,2	-123,7	-122,8	0,9	-0,7 %
Vaalit	-0,2	-0,5	-0,5	-0,7	-0,2	34,6 %
Tarkastustoimi	-0,3	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	40,9 %
Yleishallinto	-19,2	-16,3	-14,9	-16,6	-1,7	11,2 %
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-333,5	-343,1	-346,8	-360,7	-13,9	4,0 %
Tilapalvelut	37,3	39,5	40,2	42,8	2,6	6,4 %
Työllisyysalue				0,0		
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-296,3	-303,6	-306,6	-318,0	-11,3	3,7 %
Verotulot	308,1	298,9	301,8	311,6	9,8	3,2 %
Valtionosuudet	40,1	32,3	33,6	42,3	8,7	26,0 %
Rahoituserät, netto	4,8	7,8	9,1	9,6	0,5	4,9 %
Korkotulot	12,2	12,5	12,1	11,7		
Muut rahoitustulot	20,5	21,4	23,0	25,8		
Korkomenot	-9,1	-11,5	-11,3	-10,1		
Muut rahoitusmenot	-18,8	-14,6	-14,6	-17,8		
VUOSIKATE	56,7	35,4	38,0	45,6		
Poistot	-54,4	-58,0	-56,9	-58,1		
Satunnaiset	0,0	0,0	0,0	0,0		
TULOS	2,2	-22,6	-18,9	-12,5		
Poistoero	0,1	0,1	0,0	0,0		
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2,3	-22,5	-18,9	-12,5		

*ennuste syyskuun kuukausiraportin mukainen

Kaupungin alijäämän arvioidaan vuoden 2024 tilinpäätöksessä olevan -18,9 milj. euroa. Alkuperäiseen talousarvioon verrattuna alijäämä on pienenemässä 1,6 milj. euroa. Keskeisenä tekijänä koko vuoden tilanteessa on henkilöstömenojen kasvu erityisesti varhaiskasvatuksessa, tapahtumamyynnin jääminen asetetusta tavoitteesta ja rakentamisen suhdanteen aiheuttamat tulojen väheneminen. Palvelualueiden käynnistämistä talouden vakauttamistoimista huolimatta toimintakate on heikkenemässä. Kaupungin talustilannetta ovat parantaneet verotulojen ja valtionosuuksien lisäksi sekä Vaalijalan kuntayhtymän ylijäämien palautus, mikä näkyy vuosikatteen ja alijäämän tuoreissa ennusteluissa.

Kaupungin palvelujen rakenteeseen vaikuttaa 1.1.2025 toimintansa aloittava Kuopion työllisyysalue. Kaupungin omien työllisyydenhoidon menojen kasvun vaikutus näkyy toimintamenojen kasvuna. Työllisyysalueen toiminta eriytetään omaksi taseyksikökseen ja alueen muiden kuntien palvelujen nettovaikutus on nolla kaupungin talousarviossa.

Verotulojen ja valtionosuuksien muutoksia on selostettu tarkemmin omissa kohdissaan.

Kaupungin rahoituserissä osinkotuottojen arviota on nostettu konserniyhteisöjen tuloutustavoitteen mukaisesti. Kor-
komenojen kasvuun vaikuttaa sekä noussut korkotaso että lainanoton lisäykset. Poistoihin vaikuttavat valmistuneet
investoinnit ja purkukohteiden kertaluonteiset poistot.

Kaupungin talouden alijäämäisyyttä on saatu merkittävästi hillittyä ja vuoden 2025 talousarvio on -12,5 milj. euroa
alijäämäinen.

Talouden tasapainotustavoitteet

Kaupunginhallitus käynnisti talouden tasapainotusohjelman valmistelun lokakuussa 2023. Kaupunginvaltuusto päätti
talouden tasapainotuksen linjauksista kokouksessaan 20.5.2024. Päätetyt tasapainotustoimet vuosille 2025–2027 oli-
vat yhteensä 29,0 milj. euroa. Talousarviokehityksen valmistelun yhteydessä tasapainotustavoitteita oli välttämätöntä
tuoda etupainoisesti jo vuodelle 2025. Tämäkin osoittautui riittämättömäksi ja kaupunki käynnisti koko henkilöstöä
koskevat yt-neuvottelut 30.9.2024. Neuvottelujen tulos on osa ensi vuoden tasapainotustavoitteita, jotka on koottu
alla olevaan taulukkoon. Investointisuunnitelma sivuilla 116–121 on tasapainotusohjelman linjausten mukainen seu-
raaville neljälle vuodelle. Tasapainotustavoitteiden toteutumista seurataan osavuosisikatsauksissa valtuustoon nähden
sitovina tavoitteina.

Tasapainotustavoitteet vuodelle 2025

Tasapainotustoimet, koko kaupunki yhteensä M€	Yhteensä toimintatulot M€	Yhteensä toimintamenot M€
21,44	5,25	16,19
Palveluverkko yhteensä		0,66
Palveluverkkomuutokset varhaiskasvatus		0,37
Palveluverkkomuutokset perusopetus		0,29
Palvelut, palveluprosessit ja hallinto yhteensä	1,95	8,58
Avustukset		0,67
Palvelutaso		0,84
Palvelujen järjestäminen ja hankinnat		2,74
Hallinto ja organisointi		3,84
Tulot ja maksut	1,95	
Palveluprosessit ja digitalisaatio		0,49
Omaisuus ja konsernirakenne yhteensä	2,50	2,34
Kiinteistöjen myynti, kiinteistökehitys		1,65
Konsernituloutus	2,00	
Konsernirahoituksen hinnoittelun tarkistukset	0,50	
InHouse-yhtiöiden tuottavuustavoite		0,69
Yhtenäiset henkilöstölinjaukset, työvuorosuunnittelu, täyttölupamenettely, sairauspoissaolojen vähentäminen yhteensä		0,29
Verotulot	0,80	
Toimintakatekehityksen toimenpiteet yhteensä		2,38
Henkilöstösuunnittelu, tulojen lisääminen, rakenteiden uudistaminen, ostopalvelujen vähentäminen ym.		1,14
Hankintojen vähentäminen		1,25
Yt-neuvottelutuloksen henkilötyövuosivaikutus euromääräisenä		1,93

Verotulot

Verotulot 2024

Verotulojen kertymään vaikuttaa palkkasumman hyvä kehitys, joka kasvattaa kunnallisveron tuottoa. Ennakonpidätykset ovat syyskuuhun mennessä kasvaneet 6 % verrattuna viime vuoden vastaavaan ajankohtaan. Loppukesästä alkanut yhteisöveron verovuoden 2024 ennakkoverojen heikko kehitys on jatkunut. Loppuvuoden kehitys ei näillä näkymin näytä piristymisen merkkejä ja yhteisöveron kuluvan vuoden ennuste on pienentynyt. Kiinteistöveron kehitykseen on vaikuttanut maapohjan kiinteistöveroprosentin eriyttäminen. Verotuloja arvioidaan kertyvän 301,8 milj. euroa kuluvana vuonna. Verotuloarviota on kasvatettu 2,9 milj. eurolla.

Verotulot 2025

Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde. Hallitus päätti kevään 2024 kehysriihessä kasvattaa kunnallisverotuksen efektiivisyyttä poistamalla tulosta tehtävän ansiotulovähennyksen ja kasvattamalla vastaavasti ensisijaisesti valtion verosta tehtävää työtulovähennystä. Tämä vauhdittaa kunnallisverotulojen kasvua vuonna 2025. Kuntien verotulomenetysten korvauksia alennetaan kuitenkin muutoksen aiheuttamaa kunnallisverotuoton kasvua vastaavasti. Vaikka kuntien verotulojen kasvuprosentit pysyvät ennustevuosina pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, ei verorahoitus riitä kuntatalouden investointien rahoittamiseen, vaan välttämättömät investoinnit jatkuvat monissa kunnissa lainarahoituksella. Kuntien investoinnit kohdistuvat valtaosin rakennuksiin, teihin sekä muuhun perusinfrastruktuuriin. Kuntatalouden korkokulujen voidaan olettaa kasvavan lähivuosina, vaikka markkinakorot ovat laskeneet huipustaan, sillä kiinteäkorkoiset lainat ovat suojanneet korkokustannusten kasvua.

Verotuloarvio pohjautuu Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön tuottaman kuntakohtaisen veroennustekehikon tietoihin. Hallituksen esittämät veroperustemuutokset, joita ovat ansiotulovähennyksen korvaaminen työtulovähennyksellä, eläketulovähennyksen pienentäminen, ansiotuloverotuksen indeksitarkistus ja mm. työtulovähennykseen tehtävät veroperustemuutokset kasvattavat kunnallisveron tuottoa nettomääräisesti reilulla 300 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Ensi vuodesta alkaen on esitetty selvästi alennettuja työttömyysvakuutus- ja päivärahamaksuja. Kyseiset maksut ovat vähennyskelpoisia ja parantavat näin ollen kunnallisveron tuottoa pysyvästi.

Yhteisöveron kehitykseen liittyy tällä hetkellä epävarmuutta ja tästä syystä ensi vuoden maksuunpano- ja tilityssennustetta on jouduttu laskemaan.

Talousarvioehdotus perustuu kunnallisveroprosenttiin 8,10 %, johon ei esitetä muutosta. Samoin kiinteistöveroprosentit ovat ennallaan.

Veroprosentit vuonna 2025 ovat:

- tuloveroprosentti 8,10 %
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,62 %
- muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,35 %
- voimalaitosrakennus 2,50 %
- rakentamattomien rakennuspaikkojen kiinteistöveroprosentti 3,0 %
- yleishyödylliset yhteisöt 0,00 %

Verotulot vuosina 2021–2025

Verotulot M€	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA+M 2024	Enn 2024	TA 2025	Muutos M€	Muutos % 2024-2025
Kunnallisvero	437,8	457,5	227,8	218,8	221,9	230,5	8,6	3,9 %
Yhteisövero	41,7	44,3	29,8	26,0	24,4	24,1	-0,3	-1,2 %
Kiinteistövero	44,7	47,7	50,4	54,1	55,5	57,0	1,5	2,7 %
Verotulot yhteensä	524,2	549,6	308,1	298,9	301,8	311,6	9,8	3,2 %

Valtionosuudet

Valtionosuudet 2024

Tilinpäätösennusteessa valtionosuuksien määräksi arvioidaan 33,6 milj. euroa, mikä on 1,3 milj. euroa enemmän kuin alkuperäisessä talousarviossa. Ero johtuu pääosin hyvinvointialuerahoitukseen liittyneiden siirtymäerien tarkistuksista sekä opetus- ja kulttuuriministeriön esi- ja perusopetuksen yksikköhintojen laskentatekijöiden muutoksista.

Valtionosuudet 2025

Valtion eduskunnalle 23.9.2024 antaman budjettiesityksen perusteella kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 25,02 prosenttia vuonna. Valtionosuusprosentissa on otettu huomioon lisäyksenä 4,71 prosenttiyksikköä liittyen uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 100 %. Merkittävin tehtävämuutos on kunnille vuoden 2025 alusta siirtyvät TE-palvelut. Valtionosuusprosenttiin vietyt pysyvät lisäykset ja vähennykset (kuten sote-siirrosta aiheutuva pysyvä vähennys ja pysyvä 277 milj. euron lisäys) pienentävät valtionosuusprosenttia nettona 2,06 %-yksiköllä. Peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus vuodelle 2025 on arviolta 3,4 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys n. 86 miljoonaa euroa. Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys vuosina 2024—2027. Vuonna 2025 vähennys pienentää valtionosuutta n. 25 miljoonaa euroa.

Valtionosuudet sisältävät hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvän siirtolaskelman erät lopullisessa muodossa. Pysyvä 500 miljoonan kaikille yhteisesti jaettava (90 euroa/asukas) sote-vähennys on sisällä valtionosuusprosentissa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että se kasvattaa kunnan omarahoitusosuutta. Toisaalta valtion kehysriihessä päätetty 277 miljoonan (50 euroa/asukas) kompensatio näkyy niin ikään valtionosuusprosentissa eli se puolestaan pienentää kunnan omarahoitusosuutta. Hyvinvointialuesiirtymästä aiheutuva nettomuutos kuuluu vuoteen verrattuna on joka tapauksessa 40 euroa/asukas miinuksella (-90 euroa +50 euroa).

Nuorempien ikäluokkien eli 0–15-vuotiaiden perusteella määräytyy suurin osa valtionosuuksista. Valtionosuus ei kata täysimääräisesti kaikkia kustannuksia. Riippuen kunnan ikärakenteesta ja muista laskennallisista tekijöistä, kuntakohtainen valtionosuusprosentti vaihtelee. Kuopion kaupungin laskentatekijöillä se on 14,92 % vuonna 2025. Kunnalle itselleen jää suurin osa kustannuksista katettavaksi omilla verotuloillaan. Kunta ei voi omalla toiminnallaan, esimerkiksi kustannuksia lisäämällä, vaikuttaa saamansa valtionosuuden määrään. Kunta hyötyy, mikäli se järjestää palvelut valtionosuuden perusteena käytettävää laskennallista kustannusta edullisemmin. Vieraskielisyys, saaristoisuus, asukastiheys, koulutustausta vaikuttavat laskennallisiin kustannuksiin. Samoin syrjäisyys, työpaikkaomavaraisuus, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) ja väestön kasvu tuovat lisäosia peruspalvelujen valtionosuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuksien laskentatekijät tulevat sisältämään teatterin, orkesterin ja museon osalta henkilötyövuosileikkauksia vuodelle 2025. Kokonaisuutena ministeriön valtionosuudet on arvioitu varovaisesti, koska mitään ennakkotietoja ei ole käytettävissä ja päätökset vuodelle 2025 saadaan perinteisesti hyvin myöhään vuoden lopussa.

Peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmää ollaan uudistamassa hallitusohjelman linjausten mukaisesti, samalla lisäten järjestelmän ymmärrettävyyttä ja läpinäkyvyyttä. Valtionosuusjärjestelmän perustarkoitus on taata kaikille kunnille tasavertaiset mahdollisuudet järjestää kuntalaisille lakisääteiset peruspalvelut kohtuullisella vero- ja maksurasitteella. Valtionosuusjärjestelmän kautta rahoitetaan vain niitä tehtäviä, jotka luetaan valtionosuusperusteisiksi. Näistä suurimpia ovat varhaiskasvatus ja esi- ja perusopetus, mutta myös kirjastot ja tietyt kulttuuripalvelut sekä vuoden 2025 alusta alkaen myös TE-palvelut kuuluvat nk. valtionosuuspohjaan. Kunnilla on myös muita lakisääteisiä ja vapaaehtoisia tehtäviä, mutta kaikki eivät kuulu valtionosuusrahoituksen piiriin. Valtionosuusjärjestelmä tasaa kuntien kustannuksissa ja tuloissa olevia eroja. Kustannuksiin vaikuttavista tekijöistä laskennassa otetaan huomioon sekä kuntaan että kuntalaisiin liittyviä olosuhdetekijöitä, kuten saavutettavuutta ja kielisuhteita. Kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia peruspalvelujen järjestämisessä. Uuden järjestelmän valmistelu ei edennyt suunnitellusti, vaan lykkääntyy ainakin vuodelle ja voimaantulo olisi 1.1.2027.

Valtionosuudet ja valtionosuuksien rakenne vuosina 2021–2025

Valtionosuudet M€	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA+M 2024	Ennuste 2024	TA 2025
Peruspalvelujen valtionosuus omarahoitusosuuden jälkeen, johon sisältyy TE-uudistuksen rahoitus 2025 ->	143,3	147,5	20,9	20,5	20,4	31,9
Kuntien välinen verotulojen tasaus	37,1	36,6	25,8	25,3	25,4	24,5
Verotulomenetysten kompensatiot	53,5	62,2	19,2	19,5	19,2	11,5
Sote-uudistuksen siirtymätasaus			-4,9	-4,1	-4,2	-2,7
Sote-uudistuksen muutosrajoin			-11,8	-12,5	-12,7	-12,7
Lopullisten HVA-siirtolaskelmien aiheuttama leikkaus				-7,4	-6,8	-5,1
Muut valtionosuuden lisäykset ja vähennykset			-7,7	-7,4	-7,4	-5,4
Muut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-3,1	-1,7	-1,4	-1,6	-0,3	0,3
Muut valtionosuudet						
Valtionosuudet yhteensä	230,8	244,7	40,1	32,3	33,6	42,3

Henkilöstö

Yleistä

Kaupungin strategisena tavoitteena on vahvistaa työnantajavetoa sekä kehittää henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta. Painopisteenä on uudistuva johtaminen sekä osaava ja hyvinvoiva henkilöstö.

Kuopion kaupunki käynnisti yhteistoimintaneuvottelut henkilöstöjärjestöjen kanssa syyskuussa 2024 henkilöstösäästöjen toteuttamiseksi vuonna 2025. Kaupunginhallitus päätti 16.9.2024 pitämässään kokouksessa, että yhteistoimintaneuvotteluilla tavoitellaan toimintakuluissa pysyviä säästöjä.

Yhteistoimintamenettelyjen tuloksena organisaatiossamme toteutetaan henkilöstövähennyksiä luonnollisen poistuman kautta jättämällä täyttämättä avoimeksi tulevia virkoja ja tehtäviä, säästöarvio 1,430 milj. euroa (noin 27 henkilötyövuotta). Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi samankaltaisia tehtäviä on yhdisteltävä ja työtä on jaettava uudelleen. Työprosesseja on tarkasteltava ja tehostettava, jotta ne vaativat jatkossa vähemmän resursseja. Uusia teknologioita ja työkaluja suositellaan otettavaksi käyttöön työn sujuvoittamiseksi ja automatisoimiseksi. Lisäksi vapaaehtoisilla lomarahavapailla ja palkattomilla virka- ja työvapailta arvioidaan saavutettavan 0,500 milj. euron säästö (9 henkilötyövuotta).

Talousarviossa 1,430 milj. euron henkilöstömenosäästöt on budjetoitu palvelualueiden talousarvioesityksiin. Vapaaehtoiset lomarahavapaiden ja palkattomien vapaiden säästöarvio 0,500 milj. euroa on budjetoitu yleishallintoon.

TE-palvelut eli julkiset työvoima- ja yrityspalvelut siirtyvät kuntien ja työllisyysalueiden vastuulle 1.1.2025. Kuopion kaupunki ottaa vastuulleen 11 kunnan työvoimapalvelut. TE-palveluiden uudistuksen yhteydessä maahan muuttaneiden kotouttamisen vastuu siirtyy kunnille. Liikkeenluovutuksella kaupungin palvelukseen siirtyy noin 150 viranhaltijaa/työntekijää Pohjois-Savon TE-palveluista, Pohjois-Savon ELY-keskuksesta sekä Lapinlahden ja Siilinjärven kunnista.

Vuoden 2025 talousarviossa henkilöstömenot ovat noin 204,4 milj. euroa (3585 henkilötyövuotta). Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten nykyinen sopimuskausi päättyy 30.4.2025. Vuoden 2025 sopimuskorotuksista on tiedossa 1.2.2025 maksettava 0,30 %–0,40 % keskitetty kehittämisohjelmaerä sekä 1.6.2025 maksettava 0,40 %–0,50 % paikallinen kehittämisohjelmaerä. Korotusten määrä vaihtelee sopimusaloittain. Kehittämisohjelmaerien keskitetty palkan korotusvaraus on tehty 0,8 %:n suuruisena yleishallintoon. Näiden korotusten lisäksi vuodelle 2025 voi tulla muita sopimuskorotuksia, joihin ei ole varauduttu.

Hyvinvointialueelle tapahtuneesta henkilöstön liikkeen luovutuksesta aiheutuneita jälkitöitä mahdollisesti tehdään henkilöstöpalvelussa vielä vuoden 2025 aikana. Pelastuslaitoksen varallaolokiista tulee vaatimaan henkilöstöpalvelun

henkilöstöresurssia edelleen. Lisäksi mm. hyvinvointialueelle siirtyneen henkilöstön työtodistuspyynnöt ja muut ennen hyvinvointialueuudistusta palvelussuhteisiin liittyvä selvitys-/jälkityö jatkuu vuonna 2025.

Henkilöstötyöryhmän valitsemilla talouden tasapainottamisen toimenpiteillä pyritään vaikuttamaan henkilöstömenoihin. Toimenpiteitä on tehty mm. työterveyden kustannusten vähentämiseksi uudistamalla työterveyshuollon toimintasuunnitelma. Lisäksi on tarkistettu kaupunkitasoisia henkilöstöohjeita palkattomista virka- ja työvapaista sekä sairauspoissaolotilanteista ja tutkimuskäynneistä. Henkilöstön kehittämisen toimintamalli, työterveyshuollon työpaikkaselvitysten prosessin tarkistus, henkilöstöetuuksien tarkastelu ovat vireillä henkilöstöpalvelussa.

Tarkoituksena on edelleen koota hallinto- ja tukipalvelut suuremmiksi kokonaisuuksiksi (Haltuun-projekti) sekä uudistaa johtamisjärjestelmää.

Ennakoiva henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on varmistaa, että kaupungin henkilöstörakenne on optimaalinen ja palveluja tuottaa riittävä määrä osaavaa henkilöstöä. Henkilöstösuunnittelu kytkeytyy kiinteästi kaupungin palvelutoiminnan suunnitteluun. Palvelualueilta edellytetään uudistumista ja kokonaisvaltaista henkilöstösuunnittelua talouden tasapainottamisen sekä yhteistoimintaneuvottelussa saavutetun neuvottelutuloksen vuoksi. Täyttölupamenettelyä tullaan tarkentamaan siten, että aikaisempaa useampi ammattiryhmä otetaan täyttölupamenettelyn piiriin.

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2023 htv	KS 2024 htv	TA 2025 htv	Muutos Eläköity-		Suunnitelma 2026 htv	Suunnitelma 2027 htv	Suunnitelma 2028 htv
				yhteensä 2025/2024 htv	misarvio 2025 lkm			
TARKASTUSTOIMI	1,0	2,0	2,0	0,0	0	2,0	2,0	2,0
YLEISHALLINTO	3,0	10,7	11,1	0,4	1	9,4	8,3	8,3
ELINVOIMA- JA KONSERNIPALVELUJEN PALVELUALUE	163,0	195,3	148,5	-46,8	15	145,6	145,4	145,9
Yrityspalvelu	10,0	9,5	8,5	-1,0	1			
Työllisyyspalvelu	61,0	79,0	34,5	-44,5	1			
Strategia ja kehittäminen	10,0	10,0	10,0	0,0	4			
Markkinointi ja viestintä	16,0	15,6	16,0	0,4	2			
Hallintopalvelu	23,0	26,2	27,4	1,2	2			
Henkilöstöpalvelu	15,0	18,0	16,1	-1,9	3			
Talous- ja omistajaohjaus	12,0	18,0	17,0	-1,0	1			
Tietohallinto	16,0	19,0	19,0	0,0	1			
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE	218,0	234,9	221,5	-13,4	17	221,0	221,0	220,0
Kaupunkisuunnittelupalvelut	40,0	39,0	42,0	3,0	0			
Kaupunkitekniikan palvelut	56,0	61,6	60,0	-1,6	5			
Maaomaisuuden hallintopalvelut	32,0	35,4	32,0	-3,4	2			
Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	51,0	54,9	53,5	-1,4	1			
Johdon tukipalvelut	39,0	44,0	34,0	-10,0	9			
HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN PALVELUALUE	399,0	405,1	412,1	7,0	12	412,1	412,1	412,1
Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut	182,0	185,9	186,4	0,5	11			
Ohjatun hyvinvoinnin palvelut	84,0	88,0	89,5	1,5	0			
Taidepalvelut	122,0	126,2	126,2	0,0	0			
Johdon tukipalvelut	11,0	5,0	10,0	5,0	1			
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE	2673,0	2506,3	2580,9	74,6	164	2580,9	2580,9	2580,9
Varhaiskasvatuspalvelut	1268,0	1155,0	1211,0	56,0	80			
Perusopetus- ja nuorisopalvelut	1204,0	1172,2	1187,0	14,8	70			
Lukiopalvelut ja toisen asteen yhteistyö	191,0	173,2	178,0	4,8	13			
Johdon tukipalvelut	10,0	5,9	4,9	-1,0	1			
KUOPION TILAPALVELUT	42,0	44,0	41,0	-3,0	8	41,0	41,0	41,0
KUOPION TYÖLLISYYSSALUE			167,9	167,9		167,9	167,9	167,9
KAUPUNKI YHTEENSÄ	3499,0	3398,3	3585,0	186,7	217	3579,9	3578,6	3578,1

Eläköitymisarvio on 64 vuotta täyttävät / jo täyttäneet

Lukuihin ei sisälly keskitetystä määrärahasta työllistämisarvioin ja oppisopimuksella palkattu henkilöstö ja kesätyöntekijät

Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Yhteistyötoimikunnassa käsiteltävään yhteistoimintalain (449/2007) mukaiseen henkilöstö- ja koulutus suunnitelmaan tunnistetaan ja priorisoidaan palvelualueiden osaamisen kehittämisen ja työkyvyn tukemisen tarpeet. Tämä suunnitelma tehdään vuosittain ja vuodelle 2025 se valmistui lokakuussa 2024. Osaamisvaatimuksia ja tehtäväkuvia tulee päivittää. Nykyistä henkilöstöä valmennetaan ja koulutetaan sekä rekrytoidaan uutta osaamista.

Tietyillä ammattialoilla on valtakunnallisesti ja alueellisesti havaittavissa työvoimapulaa, joka tarkoittaa kiristyvää kilpailua osaavasta työvoimasta. Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö vahvistavat positiivista työnantajakuva. Sekä sisäisen että ulkoisen työnantajakuva kehittymistä seurataan säännöllisesti mm. henkilöstön hyvinvointi-, hakija-, rekrytointi- ja lähtökyselyin. Tavoitteena on vuoden 2025 hakijakyselyyn parantaa työnantajan suosittelemuindeksiä (nyt 6.8 tavoite 7) esimerkiksi rekrytointiprosessia ja viestintää kehittämällä.

Kaupungin tavoitteena on edistää henkilöstön työhyvinvointia ja vähentää sairauspoissaoloja. Vuoteen 2027 mennessä tavoitteena on päästä sairauspoissaoloissa tasolle 12 pv/htv. Työterveyden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Henkilöstön työssä jaksamista ja työkykyä tuetaan työkyvyn tuen toimintamallin mukaisesti. Apuna on työkykyjohtamisen järjestelmä Aino, josta saa tiedon henkilöstön sairauspoissaoloista sekä varhaisen tuen toimenpiteistä. Aino mahdollistaa myös dokumentoidun yhteistyön työterveyshuollon kanssa. Järjestelmää kehitetään siten, että se ohjaa esihenkilöitä ja työntekijöitä entistä konkreettisemmin työkyvyn tuen prosessin eri vaiheissa. Lisäksi Ainoon kehitetään kehityskeskustelulomakkeita.

Työhyvinvoinnin ja työkyvyn tueksi on saatavilla myös kyselyihin ja tutkimuksiin perustuvaa tietoa. Kevan koko henkilöstön työhyvinvointikysely toteutettiin syksyllä 2024. Tulosten käsittelyä ja jalkautusta jatketaan vuonna 2025 ja niiden pohjalta laaditaan kehittämistoimenpiteet osana työyksiköiden työhyvinvointisuunnitelmia. Kevan esihenkilökysely toteutetaan syksyllä 2025.

Työterveyslaitoksen kahden vuoden mittainen pitkittäistutkimus Hyvinvointi ja yhteisöllisyys monipaikkatyön ytimessä päättyy vuonna 2025. Hanke tuottaa tietoa monipaikkatyön vaikutuksista työntekijöiden työhyvinvointiin, sosiaalisiin voimavaroihin ja työtoimintaan sekä käytännön keinoja näiden tekijöiden edistämiseen. Vuonna 2025 hanke julkaisee tulos- ja loppuraportit. Tulokset jalkautetaan kaupunkitasoisesti, ja niiden pohjalta on mahdollista edistää parhaita käytänteitä, työmuotokohtaisia ratkaisuja sekä suunnitella koulutusta.

Henkilöstöpalvelu on mukana kaupungin Tekoäly tukiälyksi -hankkeessa tukemassa erityisesti henkilöstön osaamisen kehittämisen työpaketin toteutumista. Tavoitteena on edistää tekoälyn kaupunkitasoista hallittua, mahdollisuudet tunnistavaa ja hyödyntävää, mutta turvallista ja riskit huomioon ottavaa käyttöönottoa. Lisäksi osallistutaan hankkeen kehityspilotteihin.

Henkilöstön osaamista ylläpidetään ja uudistetaan osana työtehtävää henkilön oman aikataulun mukaisesti pääsääntöisesti sähköisessä oppimisympäristö Priimassa. Keskitetyn henkilöstön osaamisen kehittämisen tehtävänä on tarjota sellaisia työnantajatasoisia oppimissisältöjä, joita Kuopion kaupungin työntekijät tarvitsevat menestyäkseen perustehtävässään. Tavoitteena on edistää jatkuvaa oppimista sekä työuran aikaista osaamisen kehittämistä.

Esihenkilöiden työn merkitys korostuu, koska työntekeminen on muuttunut itseohjautuvampaan suuntaan. Esihenkilötyötä kehitetään mm. valmentavan johtamisen, yhteisohjautuvuuden, tiedolla johtamisen, mentoroinnin ja coachingtaitojen avulla. Hyvän esihenkilötyön tueksi kehitetään työkaluja ja perehdytystä, sekä järjestetään esihenkilövalmennuksia ja -tukipalveluja. Tavoitteena vuodelle 2025 on, että saamme uuteen Intraan esihenkilötyöpöydän ja Chatbotin usein kysytyille kysymyksille hyödyntäen digitalisaatiota ja generatiivista tekoälyä.

Vuoden 2025 aikana laajennetaan edelleen digitaalisen oppimisympäristön tarjontaa palvelualueiden omilla substanssikoulutuksilla.

Työturvallisuudesta huolehtiminen

Työantajan vastuulla on, että työntekijöillä on terveellinen ja turvallinen työympäristö. Työsuojelutyötä ja työturvallisuusjohtamista edelleen kehitetään. Työsuojelun toimintaohjelma päivitetään vuoden 2025 alun aikana.

Työtapaturmien ehkäisyssä panostetaan mm. turvallisuusteemojen säännölliseen tiedottamiseen, vakavien tapaturmien järjestelmälliseen tutkintaan sekä poikkeamailmoitusten aktiiviseen seurantaan. Psykososiaalisen kuormituksen vähentämisen keinoja kehitetään yhdessä työterveyshuollon ja työyhteisöjen kanssa.

Työsuojeluun ja -turvallisuuteen liittyvää koulutusta järjestetään työyhteisöissä ja työpaikkojen riskien arvioinnit päivitetään tarvittaessa. Työpaikkaselvitysten toimintamallia tarkennetaan yhteistyössä työterveyden kanssa.

Työsuojelutoimikunnat toimivat aktiivisesti, niiden roolia ja tehtäviä selkeytetään.

Vaikutusten arviointi

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Lapsivaikutusten arviointi on osa kunnan johtamisen kokonaisuutta. Lapsivaikutusten arviointi perustuu erityisesti YK:n lapsen oikeuksien yleisperiaatteeseen lapsen edun ensisijaisuudesta (Lasten oikeuksien sopimus 3.1 artikla). Muita ohjaavia periaatteita ovat syrjimättömyys (2 artikla), lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 artikla), oikeus tulla kuuluksi ja hänen näkemystensä kunnioittaminen (12 artikla). Jokaisella lapsella on oikeus tasa-arvoon, turvallisuuteen, terveyteen ja koulutukseen.

Talousarvioesityksen lapsivaikutusten arvioinneissa tarkastellaan lapsen oikeuksien toteutumista määritettyjen toiminnan painopisteiden ja suunniteltujen toimenpiteiden osalta. Lisäksi tarkastellaan toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten vaikutuksia. Kaupungin palvelualueiden toimilla ja päätöksenteolla on joko suoraan tai välillisesti vaikutuksia lapsiin, nuoriin tai heidän perheisiinsä.

Kuopion strategiassa 2030 korostetaan, että Kuopiossa lapset ja nuoret ovat etusijalle - täällä on hyvä kasvaa, harrastaa ja opiskella. Tämän näkyy vuonna 2025 muun muassa Kuopion 250-juhlavuosiProjektissa, jossa lapset ja nuoret ovat etusijalla. Myös Kuopion hyvinvoinnin edistämistyötä ohjaavassa hyvinvointisuunnitelmassa nostetaan esiin tavoitteita lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Suunnitelmaan kirjattuja tavoitteita ja toimenpiteitä niiden toteutumiseksi huomioidaan Kuopion talouden ja toiminnan suunnittelussa. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä konkretisoidaan muun muassa osana Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -ohjelmia, kasvatusta ja koulutuspoliittista ohjelmaa sekä Lapsiystävällinen kunta -mallin toimintasuunnitelmaa, jotka huomioidaan osana käyttösunnitelmien laadintaa. Toteutuakseen toimenpiteet vaativat yhteistyötä ja aktiivisia toimia jokaisella kaupungin palvelualueella.

Viimeisimmän kouluterveyskyselyn (2023) mukaan suurin osa kuopiolaisista lapsista ja nuorista voi hyvin ja kokee tyytyväisyyttä elämäänsä. Kysely nostaa kuitenkin esiin myös haasteita muun muassa mielenhyvinvoinnissa, sosiaalisissa suhteissa ja elintavoissa. Lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaaviin mittareihin voi perehtyä tarkemmin hyvinvointikertomusten vuosiraporteista ([Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma - Kuopio](#)).

Monet tämänhetkiset yhteiskunnalliset ilmiöt lisäävät uhkaa lasten ja nuorten hyvinvoinnille, terveydelle ja turvallisuudelle. Erityisesti elinkustannusten nousu näkyy perheiden arjessa ja vaikuttaa lasten ja nuorten arkeen ja hyvinvointiin. Pahimmillaan elinkustannusten nousu lisää polarisaatiota ja syrjäytymistä. Myös kaupungin taludentasapainotusohjelman säästötoimenpiteillä voidaan arvioida olevan epäedullisia hyvinvointivaikutuksia. Esimerkiksi hintojen korotukset voivat vaikuttaa palvelujen käyttöön ja näin myös laaja-alaisesti hyvinvointiin. Säästötoimenpiteiden on arvioitu mahdollisesti myös heikentävän lasten ja nuorten palvelujen laatua sekä lasten ja nuorten saaman tuen ja kohtaamisten määrää. Säästötoimenpiteet ovat kuitenkin välttämättömiä ja niiden mahdollisia epäedullisia hyvinvointivaikutuksia pyritään käytössä olevin keinoin poistamaan taikka minimoimaan. Talousarvioesityksessä on tuotu esille myös useita lasten hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä, kuten leikkipaikkaverkoston kehittäminen ja saneeraus, monipuolisten mahdollisuuksien tarjoaminen harrastamiseen sekä lasten ja nuorten sosiaalisiin, tiedollisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin. Työllisyyspalveluilla edistetään nuorten opintoihin ja työelämään pääsyä ja kiinnittymistä.

Lasten etu ja lasten oikeuksien toteutumista edistetään Kuopiossa myös UNICEFin lapsiystävällinen kunta -toimintamallin tuella. Osana toimintamallia on kehitetty muun muassa Kuopion lapsivaikutusten arvioinnin prosessia. Tavoitteena on, että uudistuneen prosessin myötä lapsivaikutusten arviointia toteutetaan Kuopiossa jatkossa aiempaa systemaattisemmin ja laadukkaammin.

Lapsen oikeuksien toteutumista varmistetaan jatkossa myös vahvistamalla henkilöstön ja päättäjien osaamista lapsenoikeuksista ja hyvistä käytänteistä. Toimintaympäristön voimakas ja nopeatahtinen muutos sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila edellyttävät monialaista osaamista ja osaamisen jatkuvaa kehittämistä. Palveluita tulee kehittää laajasti lapsia, nuoria ja perheitä osallistaen yhteistyössä eri palvelualueiden ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Tässä tukena hyödynnetään palvelumuotoilua. Lapsiystävällisyyden vahvistaminen edellyttää kaupungilta aktiivisia kehittämistoimia myös muun muassa lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavan tietopohjan osalta.

Ympäristövaikutukset

Ilmasto- ja resurssiviisaus sisältyvät vahvasti Kuopion kaupungin strategiaan. Strategian kriittisinä menestystekijöinä ovat kiertotalouden, kestäväen kaupunkirakenteen, viisaan liikkumisen ja energiatehokkuuden edistäminen sekä luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon ehkäisy. Kaupunkikonsernin ilmasto- ja resurssiviisaustyön toimenpiteet on hyväksytty vuonna 2024 strategiaa toteuttavassa Viksu Kuopio -ohjelmassa. Vuoteen 2035 ulottuva Viksu Kuopio -ohjelma yhdistää aiemman resurssiviisausohjelman ja ilmastopoliittisen ohjelman.

Kuopion kaupunkikonsernin yhteisenä tavoitteena on hiilineutraalisuus vuoteen 2030 mennessä. Hiilineutraaliuden lisäksi Kuopion kaupunki on sitoutunut tavoittelemaan jätteettömyyttä ja globaalisti kestäväää kulutuksen tasoa yhdessä muiden resurssiviisauden edelläkävijäkuntien eli FISU-verkostoon kuuluvien kuntien kanssa. Tavoitteet on mahdollista saavuttaa Viksulla päätöksenteolla ja suunnitelmallisella päätösten toimeenpanolla. Päätösten toimeenpanoon on varattava riittävät resurssit.

Vuoteen 2022 mennessä Kuopion asukaskohtaiset kasvihuonekaasupäästöt, sisältäen teollisuuden päästöt, ovat pienentyneet noin 51 % vertailuvuoden 2007 tasosta (vähennystavoite 80 % vuoteen 2030 mennessä). Suurimmat kasvihuonekaasujen päästölähteet muodostuvat tieliikenteestä (26 %), teollisuudesta ja työkoneista (26 %) sekä kaukolämmöstä (17 %).

Tieliikenteen päästöjen vähentäminen vaatii irtautumista fossiilisista polttoaineista ja siirtymistä uusiutuviin käyttövoimiin, kuten uusiutuvaan sähkөөn ja biokaasuun, sekä joukkoliikenteen ja kävely- ja pyöräilyolosuhteiden parantamista.

Ilmastonmuutos synnyttää sään ääri-ilmiöitä ja siten uusia haasteita kaikille elämänaloille. Ilmastonmuutoksen riskeihin varautuessa kaupungin palveluista korostuvat kaupunkisuunnittelu ja rakentaminen. Maankäytön ja liikkumisen suunnittelussa on pyrittävä kestäviin, päästöjä vähentäviin ratkaisuihin sekä varauduttava myrskyjen ja rankkasateiden lisääntymiseen. Tähän liittyen tulvariskialueet ja hulevesien hallinta otetaan kaupunkiympäristön palvelualueen toiminnassa entistä paremmin huomioon.

Tilapalvelut päivittää toimitilojen suunnitteluohjeistonsa huomioiden ilmastonmuutoksen vaikutukset ja huomioi kiinteistöjen ylläpidossa ilmastonmuutoksen vaikutukset. Elinvoima- ja konsernipalveluissa toteutetaan kokonaisturvallisuuden osaamiskeskushanketta yhdessä Savonian kanssa. Hankkeessa mm. kehitetään kaupunkien varautumISRatkaisuja tuleviin turvallisuushaasteisiin, mukaan lukien ilmatoriskit. Kasvun ja oppimisen palvelualueella ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävät toimenpiteet otetaan osaksi kaikenikäisten lasten opetusta.

Luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja luontokadon torjumiseksi Kuopiossa kaupunginvaltuusto hyväksyi 2024 luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman (LUMO) vuoteen 2030 saakka. Monimuotoisen luonnon säilyminen kytkeytyy monella tavalla ilmastonmuutoksen torjuntaan ja sopeutumiseen, viihtyisään lähiluontoon ja puhtaisiin vesistöihin. Ihmisille monimuotoinen luonto tarjoaa hyvinvointi- ja terveyshyötyjä. Ohjelman kehittää kaupungin toimintatavoista ekologisesti kestäviä ja tuo luonnon monimuotoisuuden huomioimisen osaksi kaupungin vaikiintunutta toimintaa, mikä on erityisen tärkeää kaupungin kasvaessa ja tiivistyessä. Ohjelman toimenpiteillä vähennetään luontokadosta ja ilmastonmuutoksesta aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia ja niiden aiheuttamia kustannuksia.

Maaomaisuuden hallintapalveluissa on otettu käyttöön metsien seurantajärjestelmä keväällä 2024 strategisen metsäsuunnitelman mukaisesti. Metsien seurantajärjestelmällä seurataan otantaluontoisesti kaupungin metsien hoidon ja käytön kokonaiskestävyyttä. Metsien seurantajärjestelmään kerättävällä tiedolla saadaan tuloksia mm. metsien monimuotoisuuden kehittymisestä pitkällä aikavälillä. Metsien hoidossa ja käytössä korostuvat metsien virkistyskäyttö, luonnon monimuotoisuus ja hiilinieluista huolehtiminen. Metsäomaisuuden hoidossa otetaan huomioon mm. luonnon monimuotoisuusohjelman tavoitteina olevat kaupungin metsien suojelupinta-alan määrän lisääminen sekä lehtipuuston ja vanhojen metsien määrän lisääminen.

Viisaan liikkumisen tukeminen sekä taloudellisesti tehokkaan joukkoliikenteen toimintaedellytysten luominen on yksi kaupunkiympäristön palvelualueen keskeisimpiä läpileikkaavia teemoja, joka näkyy suunnittelun kaikilla tasoilla. Joukkoliikenteen paikallisliikenteessä liikennöidään jo nyt noin 80 prosenttisesti uusiutuville käyttövoimilla ja lisäksi kaikki

tulevat kilpailutukset tehdään puhtailla käyttövoimilla. Joukkoliikenteen runkolinjaston liikenteen aloittamisen suunnittelua ja infran rankentamista jatketaan.

Runkolinjaston liikenne kilpailutetaan vuoden 2024 aikana ja liikenne linjastolla alkaa kesäkuussa 2026. Vuorotarjontaa parannetaan matkustajamäärän voimakkaan kasvun ja joukkoliikenteen houkuttelevuuden lisäämiseksi. Palveluliikenne kilpailutetaan vuoden 2024 aikana ja maaseutuliikenteet vuoden 2025 aikana. Kilpailutuksissa on tärkeää huomioida tulevan kaluston vähäpäästöisyys ja vaihtoehtoiset voimanlähteet. Myös kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on keskiössä. Lisäksi matkaketjuja kehitetään mm. pyöräpysäköintijärjestelyin ja kaupunkipyörien avulla.

Kestävää liikkumista pyritään kehittämään myös rahtiliikenteessä. Rahtisatamatoiminnassa Saimaan kanavan sulkeutuminen on vähentänyt ulkomaan rahtiliikennettä. Pakotteet ovat muuttaneet erityisesti raakapuun osalta logistiikkaketjuja siten, että puukuljetusmäärät ovat kasvaneet rahtisatamassa merkittävästi. Vesiliikenne kuljetusmuotona on ympäristöystävällistä ja tavoitteena onkin selvittää, miten tätä rahtimuotoa voidaan Kuopiossa edistää.

Kuopion väestön kasvu ja rakennetun kaupunkialueen laajeneminen lisäävät lähtökohtaisesti energian- ja materiaalien kulutusta sekä liikkumista, ja vaikuttavat siten myös kasvihuonekaasupäästöihin. Asuntorakentamisen painopiste on siirtymässä Savilahteen. Ensimmäisten Vanhan Varikon alueen kerrostalojen ennakoidaan valmistuvan vuonna 2024. Uusia kerrostaloja on rakenteilla, suunnittelussa ja lähdössä rakenteille myös keskustan alueella.

Joukkoliikenteen runkolinjojen varrella vauhditetaan täydennysrakentamista selvityksellä ja siihen pohjautuvilla asemakaavatoilla. Erityisenä tavoitteena on monipuolistaa kerrostalovaltaisia alueita pientaloilla. Ensimmäisessä vaiheessa keskitytään Kelloniemen ja Neulamäen väliselle alueelle runkolinjan 4 varrelle. Runkolinja 4:n alueelle sijoittuu myös Projekti4, joka on keskeisen kaupunkialueen kehittämisvyöhyke, jossa joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kulutapaosuudet kasvavat ja maankäyttö tehostuu täydennysrakentamisella. Tämän elinvoimahankkeen etenemisen tueksi laaditaan kehitysohjelma.

Keskeisellä kaupunkialueella toteutettavat asumisen ja viisaan liikkumisen toimet tukevat pyrkimystä tiiviiseen ja energiatehokkaaseen yhdyskuntarakenteeseen. Pientaloalueiden uudisrakentamisen painopiste on sen sijaan siirtynyt Hiltulanlahden III-alueelle. Kaupunkirakenteen laajeneminen Hiltulanlahdessa lisää sinne tulevan omakotirakentamisen myötä liikkumistarvetta ja sitä kautta liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä.

Elinkeinoelämän kehittymistä tuetaan kaavoittamalla yritystontteja Pieneen Neulamäkeen, Rasinmäkeen, Sorsasaloon ja Hepomäkeen. Kaavoitustyössä on tärkeää minimoida vaikutukset ilmastopäästöihin ja huomioida ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen, sekä jo olemassa olevan infran, rakennuskannan sekä puuston ja muun kasvillisuuden säilyttämismahdollisuudet. Kaavoituksen ilmastotoimia tukemaan on otettu käyttöön ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen tarkistuslista vuoden 2024 aikana.

Uusi rakentamislaki astuu voimaan 1.1.2025 ja tulee muuttamaan rakentamisen sekä rakennusvalvonnan toimintaa valtakunnallisesti. Yksi muutoksista on tammikuun 2026 alussa voimaan tuleva vaatimus rakennuksen hiilijalanjälkilaskennasta. Kuopion Tilapalvelut on toteuttanut tätä vaatimusta jo etunojassa ja laskettanut kaikissa investointihankkeissaan hiilijalan- ja -kädenjälkilaskelmat vuodesta 2022 alkaen. Tilapalvelut myös edistää puun käyttöä rakennusmateriaalina toimitilarakentamisessa.

Myös maarakentamisessa tehdään hiilijalanjälkiselvityksiä kustannuslaskentaohjelmien avulla. Maarakentamisessa hyödynnetään jo varsin laajasti maamassoja, myös aikaisemmin jätteeksi luokiteltuja betoneja ja tuhkia. Kaupungilla on oma uusiomaanrakentamisen ohjausryhmä, jota infrarakentamisyksikkö koordinoi. Tavoitteena on säilyttää uusiomaarakentamisen korkea taso ja hyödyntää saatava korvaava aines mahdollisimman täysimääräisesti.

Kaupunki osallistuu valtakunnalliseen UUMA5-työhön. Massakoordinaation jatkokehittäminen on tärkeää. Suunnitelmallisuus ja ajoissa tapahtuva yhteydenpito niin kaupunkiorganisaation sisäisten toimijoiden kuin myös oleellisten sidosryhmien kanssa parantaa mahdollisuuksia maa- ja uusiomassojen täysipainoiseen hyödyntämiseen ja niiden tarpeettomaan liikutteluun. Maarakentamisessa käytettyjen työkonien vaihtoehtoisten voimanlähteiden osalta toiminta on ollut tähän saakka vielä tarkkailua. Markkinoita on hyvä seurata tarkasti ja käydä kilpailutusten yhteydessä markkinavuoropuhelua.

Energiaratkaisut ovat oleellinen osa ilmasto- ja resurssiviisaustekojen palettia. Kaupunkiympäristön palvelualue selvittää esimerkiksi pienydinvoiman mahdollisuuksia ja mahdollisia sijainteja lämmöntuotannossa yhdessä Kuopion Energian kanssa. Asemakaavoissa mahdollistetaan aurinko- ja geoenergiapotentiaalin hyödyntäminen ja tuulivoimakaa-voja edistetään. Kaupunki jatkaa edelleen energiansäästöohjelman toteuttamista, vaikka energiakriisi onkin jo selätetty. Tilapalveluiden tavoitteena on energian käytön vähentäminen kaikissa toimitiloissa ja Tilapalvelut myös huomioi toimitilojen suunnittelussa mm. hiilineutraalisuustavoitteet ja uusiutuvien energiamuotojen käyttömahdollisuudet.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella resurssiviisautta edistetään esimerkiksi digitaalisuuden keinoin ja resurssivii-saus huomioidaan uuden kirjastoauton hankinnan suunnittelussa vanhentuvan kirjastoauton tilalle. Palvelualueen han-kinnat suoritetaan kilpailutetuista paikoista huomioiden ympäristövaikutukset. Kasvun ja oppimisen palvelualueella toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaista kestävän elämäntavan mukaista kasvatusta ja toimintaa.

Ympäristönsuojelupalveluissa toteutetaan vaikuttavaa resurssivii-saus- ja ilmastoviestintää uuden Viksu Kuopio -ohjel-man ja viestintäsuunnitelman mukaisesti. Ympäristövahti-palvelu otetaan käyttöön ja jalkautetaan ilmasto- ja resur-sivii-saustoimien seurantaan.

Yritysvaikutukset

Talousarvion yritysvaikutusten arvioinnin näkökulmana ovat laajemmat vaikutukset elinkeinoelämän ja yritystoimin-nan kehittymisedellytyksiin Kuopiossa. Elinkeinoelämän kehittymisen edistäminen on ollut Kuopion kaupungin stra-tegiassa painopisteenä pitkään. Kuopio 2030 -strategiassa keskeisiä painotuksia ovat mm. kestävä kasvu, kaupunkike-hitys ja yhdyskuntarakenne sekä kilpailukykyinen yrittäjyyssympäristö. Yritysvaikutuksia sisältyy myös strategisina pai-notuksina oleviin matkailun ja tapahtumien sekä työn ja toimeentulon edistämiseen. Lisäksi Kuopiosta, erityisesti Sa-vilahdesta pyritään tekemään yrityselämän tarpeita tukeva, vetovoimainen innovaatio-, tutkimus-, osaamis- ja koulu-tuskeskittymä. Vuoden 2025 talousarviossa mm. nämä strategiapainotukset näkyvät seuraavasti:

- Kaupungin investointitaso laskee edellisistä vuosista. Rakennushankkeissa korostuvat vähähiilisyyden edistä-minen, energian käytön vähentäminen, uusiutuvan energian käyttömahdollisuudet sekä puun käytön edistä-minen rakentamisessa.
- Elinkeinoelämän kehittämiseen käytettävissä oleva rahoitus laskee edellisestä vuodesta. Käytettävissä olevia kehittämisresursseja suunnataan ensisijaisesti kaupungin omiin strategisiin hankkeisiin.
- Erityisenä painopisteenä on yritystonttitarjonnan kehittäminen. Toteutetaan ennakoivaa strategista maan-hankintaa. Monipuolisia yritystontteja kaavoitetaan mm. Pieneen Neulamäkeen, Rasinmäkeen, Sorsasaloon ja Hepomäkeen.
- Asuntotuotantotavoite pysyy n. 800 asunnossa/vuosi. Uusien kerrostalojen rakentaminen painottuu pää-osin Savilahteen ja keskustaan. Pientaloalueiden uudisrakentamisen painopiste on Hiltulanlahti III-alueella, josta luovutetaan noin 30 tonttia/vuosi. Lehtorinteiden uudelle kaava-alueelle rakentuu rivitaloja, mutta kerros-talojen aloitukset siirtyvät. Kivilammen alueen rakentaminen Rauhalahden leirintäalueen vieressä käynnistyy. Täydennysrakentamisselvitys toteutetaan joukkoliikenteen runkolinja-alueelle. Maaseutukeskusten sekä ky-lien tonttitarjontaa edistetään mm. digitaalisten palvelujen avulla.
- Infrarakentaminen jatkuu keskeisillä kaupunkikehitysalueilla mm. Savilahdessa, Mölymäellä ja Hiltulanlah-dessa. Tahkon keskusta-alueen rakentaminen jatkuu. Siikalahden rakentaminen ja Itkonniemen alueen suun-nittelu jatkuvat. Leväsentien liikennejärjestelyjä parannetaan. Pienen Neulamäen yritysalueiden rakentami-seen varaudutaan.
- Koulu- ja päiväkotirakentamishankkeina jatkuvat Pirtin ja Minna Canthin koulut sekä Jynkän, Pyörön ja Saa-rikellon päiväkodit. Verkostoselvitys on käynnissä ja se sisältää maaseutu- ja haja-asutusalueiden lisäksi mm. seuraavat alueet: Särkiniemi-Jynkkä-Neulamäki-Savilahti (perusopetus ja Särkiniemen alueen varhaiskasva-tus). Tarveselvityksiä valmistellaan seuraaville alueille: Neulamäki-Savilahti (varhaiskasvatus) sekä Inkilän-mäki-Kettulanlahti (varhaiskasvatus ja perusopetus).
- Kuopion ydinkeskustan kaupallista vetovoimaa ja kaupunkikuvaa vahvistetaan torin länsilaidan asemakaavan muutoksella sekä torin ympäristön ja Puijonkadun suunnittelulla.
- Projekti4 -kehittämishankkeita valmistellaan. Ohjelmalla edistetään keskeisen kaupunkialueen kehittämistä vyöhykkeillä Neulamäki-Keskusta-Kelloniemi sekä Puijonlaakso-Keskusta-Haapaniemi mm. elinvoiman, joukkoliikenteen ja täydennysrakentamisen osalta.

- Matkailun investointihankkeita edistetään kaavoituksen, riittävien tonttiresurssien ja infrarakentamisen avulla mm. Nilsjä-Tahko-alueella. Kansainvälisen matkailun toimintaedellytysten parantaminen ja matkailun verkosto- ja kehittämistyö jatkuvat.
- Kuopion työllisyysalue aloittaa toimintansa vuoden 2025 alusta ja kaupunki ottaa vastuun yhteensä 11 kunnan työllisyys- ja yrityspalveluista. Digitaalisia työllisyyspalveluja, osaamisperusteista rekrytointia ja kotoutumis- palveluja kehitetään. Työvoima-, elinkeino- ja yrityspalveluiden yhdistäminen kuntaorganisaatioon lisää kaupungin käytettävissä olevaa keinovalikoimaa alueen elinvoiman tukemiseen.
- Yrityspalveluiden kehittäminen ja toteuttaminen yhteistyössä Kuopion työllisyysalueen ja muiden kumppaneiden (mm. Business Center, Uusyrittäjäkeskus) kanssa jatkuu.
- Kuopion kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen toteutus jatkuu, mutta käytettävissä olevan rahoituksen taso laskee.
- Innovaatioekosysteemisopimuksen toteuttaminen jatkuu, mutta uusia tki-hankkeita ei käynnistetä. Terveys- ja hyvinvointiteknologia- sekä vesiklusterihankkeiden lisäksi rahoitetaan Kokonaisturvallisuuden osaamiskeskus -hanketta.
- Itä-Suomen yliopiston teknillisen fysiikan sulautetut järjestelmät -lahjoitusprofessorin rahoittamista jatketaan osana DI-koulutuksen toteuttamista.
- Toteutetaan ja rahoitetaan yrityksiin kohdistuvia hankkeita, joilla on mm. seuraavia vaikutuksia: työvoiman saatavuuden paraneminen (Pohjois-Savon osaajavetovoimamalli), kv-työntekijöiden kotoutumisen edistäminen (International House Kuopio), kv-opiskelijoiden kiinnittyminen alueelle (Talent Hub Eastern Finland), tapahtumien vetovoimaisuuden, matkailijoiden määrän, viipymän ja matkailutulon kasvattaminen (Matkailullisesti merkittävien tapahtumien yhteistuotantomalli) sekä ilmasto- ja kiertotalousnäkökohtien sisällyttäminen hankintoihin ja investointiprosesseihin (SISU).
- Yritysyhteistyön ja palvelukumppanuuksien edistäminen jatkuu. Yhteistoiminnallisten hankemuotojen edistäminen jatkuu mm. rakentamisessa ja kunnossapidossa.
- Hankintojen ja hankintaprosessien kustannustasoa tehostetaan. Ympäristökriteerien käyttöä hankinnoissa kehitetään.
- Kaupungin omistamien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kiinteistöjen omistus ja hallinta tulevat ratkaistavaksi vuoden 2025 aikana.
- Vuonna 2025 kilpailutukseen ovat tulossa mm. maaseudun liikennepalvelut ja kunnossapidon Maaningan alueella.

Vuoden 2025 talousarviossa korostuvat erityisesti palvelujen digitalisointi, älykkäiden järjestelmien ja datan tehokkaampi hyödyntäminen (mm. liikenneinfra, tilojen hallinta ja tietomallinnus) sekä ilmasto- ja resurssiviisaat ratkaisut (mm. päästöjen ja energian käytön vähentäminen sekä uusiutuvat energiamuodot).

Yksittäisten hankkeiden ja toimenpiteiden yritysvaikutukset arvioidaan erikseen käytössä olevan ohjeistuksen mukaisesti asian valmistelun yhteydessä.

Maaseutuvaikutukset

Talousarvion maaseutuvaikutusten arvioinnissa on koottu yhteen talousarviota laadittaessa tiedossa olevat, vuoden 2025 aikana suunnittelu- tai toteutusvaiheeseen tulevat keskeisimmät toimenpiteet, joissa on tunnistettu vaikutuksia maaseudun asukkaisiin, yhteisöihin, yrityksiin tai elinkeinoihin. Vuoden 2025 aikana päätettäväksi tulevien suunnitelmien ja hankkeiden maaseutuvaikutukset arvioidaan erikseen käytössä olevan ohjeistuksen mukaisesti asian valmistelun yhteydessä. Vuoden 2025 talousarviossa maaseutuvaikutuksia on seuraavissa toimenpiteissä:

- Toteutetaan kaupunkitasoinen varhaiskasvatuksen sekä perus- ja lukio-opetuksen palveluverkkoselvitys. Selvitys kattaa myös kuntaraja-alueiden palveluverkon.
- Eteläisen Kuopion 7.-luokkalaisten oppilaiden oppilaaksiotto muuttuu 1.8.2025 alkaen, kunnes Etelä-Kuopioon rakennettava eteläistä ja läntistä maaseutualueutta sekä Hiltulanlahtea palveleva yläkoulu valmistuu.
- TE-palvelut-uudistuksen seurauksena Kuopion kaupunki ottaa vastuun 1.1.2025 alkaen yhteensä 11 kunnan työllisyys- ja yrityspalveluista ja Kuopion työllisyysalue aloittaa toiminnan.
- Uusi rakentamislaki astuu voimaan vuoden 2025 alusta.
- Hiltulanlahden III-alueen rakentaminen jatkuu. Maaseutukeskusten sekä kylien tonttitarjontaa edistetään.

- Nilsiässä Tahkon keskusta-alueen rakentaminen jatkuu välillä Sääskiniementien - hotelli Tahko. Nilsiän Rantapuiston alueen rakentaminen ja Koulupolun saneeraus jatkuvat. Tahkon alueen retkeilypalveluiden kehittämistä jatketaan.
- Valtatie 5:n parantaminen välillä Leppävirta - Kuopio käynnistyy. Merkittävimmät muutokset toteutuvat Leppävirran kunnan puolelle.
- Tie- ja katurakentamista toteutetaan mm. Vehmersalmella peruskorjaamalla Vehmersalmenkatu ja Linnatie yhdessä ELY-keskuksen kanssa ja Juankoskella peruskorjataan Tehtaankirkontie.
- Maaseudun liikennepalvelut ja kunnossapidon Maaningan alueurakka kilpailutetaan v. 2025.
- Ulko- ja liikuntapaikkarakentamista ja -korjausta toteutetaan mm. saneeraamalla Maaningalla ulkovalaistus ja Korkeakosken portaat sekä Kurkimäessä kaukaloalue.
- Tuulivoimakaavoja edistetään Lounas-, Länsi- ja Luoteis-Kuopion maaseutualueilla.
- Kaupungin omistamien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kiinteistöjen omistus ja hallinta ratkaistaan vuoden 2025 aikana.
- Maaseutualueiden elinvoimaa edistetään mm. tukemalla EU:n osarahoittamaa Leader-toimintaa (hallinnoijana Kehittämisyhdistys Kalakukko ry) ja Nilsiä ja Juankosken kaupunkikeskustojen kehittämissyhdystysten toimintaa.
- Paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tuetaan tarjoamalla kaupungin ruokapalveluissa lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa ja edistämään osaltaan huoltovarmuutta. Puupohjaisten polttoaineiden saantia markkinoille edistetään puun myynnin kilpailuttamisen avulla.
- Osallisuusmallien ja lähidemokratian kehittämisessä siirrytään kaupunkitasoiseen kehittämiseen. Pitäjäraatien toiminnan kehittämistä jatketaan.
- Toteutetaan maaseutuohjelman seuranta ja edistetään ohjelman toimenpiteitä yhdessä maaseututoimijoiden kanssa.
- Hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta sekä asukkaiden osallistamista ja vaikuttamisen mahdollisuuksia lisätään maaseutualueilla mm. järjestämällä avoimia kuntalaistilaisuuksia ajankohtaisista teemoista ja osallistamalla toimijoita laajasti Kuopion strategian uudistamiseen.
- Palvelujen saavutettavuutta parannetaan mm. kehittämällä digitaalisia palveluita.

Talousarvion ja -suunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta

Talousarvion rakenne

Talousarviossa on strategia-, käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosa. Strategiaosassa esitetään kaupunginvaltuustoon nähden kaupunkistrategiaa vuonna 2025 toteuttavat sitovat tavoitteet.

Talousarvion sitovuus

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetään sitovuustasosta. Sitovuustaso määritellään talousarvion käyttötalous-, investointi-, tuloslaskelma- ja rahoitusosalle sekä taseyksiköille erikseen osoittamalla, mitkä erät ovat valtuustoon nähden sitovia. Vuoden 2025 talousarvion sitovat erät ovat taulukkoon merkityn mukaiset.

	TP 2023 1 000 €	TA+M 2024 1 000 €	TA 2025 1 000 €
Käyttötalous (toimintakate)			
Elinvoima- ja konsernipalvelut	-27 369	-29 610	-44 024
Kaupunkiympäristön palvelualue	3 665	-2 872	-1 225
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-47 775	-49 233	-50 870
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-242 438	-244 296	-247 075
Keskusvaalilautakunta	-194	-483	-650
Tarkastustoimi	-257	-323	-331
Yleishallinto	-19 180	-16 281	-16 552
Tuloslaskelma			
Verotulot	308 069	298 900	311 600
Valtionosuudet	40 061	32 300	42 345
Rahoitustulot ja -menot, netto	4 825	7 788	9 598
Rahoituslaskelma			
Antolainasaamisten lisäykset	-176		
Antolainasaamisten vähennykset	6 658	6 500	6 500
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	70 000	100 000	110 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-59 777	-61 300	-87 848
Lyhytaikaisten lainojen muutos	16 755		

	TP 2023 1 000 €	TA+M 2024 1 000 €	TA 2025 1 000 €
Investointiosa			
ICT-hankinnat, tietokone- ja viestintälaitteet			
Kaupunginhallitus, menot	-785	-670	-200
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, menot	-139	-116	-194
Kasvun ja oppimisen lautakunta, menot	-1 161	-1 618	-660
Maa- ja vesialueet, tulot	181	500	500
Maa- ja vesialueet, menot	-12 228	-3 000	-3 000
Lähiliikuntapaikat, menot		-50	
Satamat, menot	-80	-130	
Kunnallistekniikka, tulot	544	2 350	
Kunnallistekniikka, menot	-22 357	-29 150	
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet, tulot		195	
Yleiset alueet, puistot ja virkistysalueet, menot	-3 621	-3 670	
Elinkeinoalueet, tulot			500
Elinkeinoalueet, menot			-6 600
Uudet alueet, tulot			500
Uudet alueet, menot			-10 110
Uudet väyläinvestoinnit, tulot			
Uudet väyläinvestoinnit, menot			-100
Katu- ja tieverkon sekä siltojen saneeraus, tulot			
Katu- ja tieverkon sekä siltojen saneeraus, menot			-8 330
Yleisten alueiden saneeraus, tulot			100
Yleisten alueiden saneeraus, menot			-2 170
Liikuntapaikat, tulot	225	450	
Liikuntapaikat, menot	-3 700	-3 080	-2 000
Muu yhdyskuntarakentaminen, tulot			100
Muu yhdyskuntarakentaminen, menot			-1 320
Koneet ja kalusto			
Kaupunginhallitus, menot		-20	
Kaupunkirakennelautakunta, menot	-54	-140	-55
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, tulot	7		
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta, menot	-1 000	-1 615	-483
Kasvun ja oppimisen lautakunta, menot	-2 024	-1 141	-1 095
Muut aineelliset hyödykkeet, menot	-80	-80	-60
Osakkeet ja osuudet, tulot	2 250	1 610	1 610
Osakkeet ja osuudet, menot	-861	-925	-1 857
Taseyksiköt			
Kuopion Tilapalvelut			
Tuloslaskelma			
Korvaus peruspääomasta	-14 550	-14 550	-17 700
Tilikauden yli-/alijäämä	-905	822	0
Investoinnit			
Investointitulot ja -menot investointiosassa esitetyllä hanketasolla			
Kuopion työllisyysalue			
Tuloslaskelma			
Tilikauden yli-/alijäämä			0

Käyttötalousoosassa palvelualueita sitoo toimintakate. Lautakunnilla on oikeus tehdä palvelualueiden tuloarvioiden ja määrärahojen muutoksia, kun ne eivät muuta toimintakatetta. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä.

Tuloslaskelmaosassa sitovia eriä ovat verotulot ja valtionosuudet, rahoitustulojen ja -menojen yhteismäärä.

Rahoitusosassa sitovia eriä ovat antolainasaamisten lisäykset ja vähennykset, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja vähennys sekä lyhytaikaisten lainojen muutos.

Investointiosassa ydinkaupungin ja taseyksikön investointimenot ja -tulot ovat valtuustoon nähden sitovia hanketasolla. Hankkeet voivat olla yksilöityjä tai suurempia kokonaisuuksia.

Talousarvion liitteet sisältävät informaatiota väestökehityksestä. Liitteet eivät ole talousarvion sitova osa.

Lautakunnilla on oikeus tehdä omien investointihankkeidensa välisiä määrärahasiirtoja. Määrärahaa ei kuitenkaan voi siirtää sellaiselle hankkeelle tai kohteelle, johon talousarviovuodelle ei ole varattu määrärahaa. Kaikki talousarvion investointihankkeet, joiden kustannusarviot tai lopullisiksi kokonaiskustannuksiksi tarkoitetut rahoitusvaraukset nousevat enemmän kuin alle 2,5 milj. euron hankkeissa 20 % ja muissa 0,5 milj. euroa, on käsiteltävä uudelleen kaupunginhallituksessa.

Talousarvio ja taloussuunnitelma sisältävät investointisuunnitelman vuosille 2025–2028. Valtuustoon nähden sitovia ovat investointimäärärahat vuodelle 2025.

Sitovuustason puitteissa tehdyt talousarviomuutokset tuodaan valtuustolle tiedoksi. Tekniset talousarviomuutokset voidaan toteuttaa palvelualueen sisällä lautakunnan päätöksellä. Kaikki talousarviomuutokset on käsiteltävä talousarviovuoden aikana.

Talousarviossa annettavat toimintavaltuudet

Investoinnit

Talousarviossa on varattava toteutettavia investointeja varten määräraha. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Mikäli talousarviossa ei ole määräraha-vaarausta tulee tehdä talousarviomuutos ennen investoinnin toteuttamis- tai rakentamispäätöstä. Omaisuuden myynteistä budjetoidaan tuloksi kohteen tasearvo.

Kaupunginhallitus vastaa talonrakennushankkeiden toteuttamisesta ja rahoituksen varaamisesta talousarvioon. Palvelualueen näkemys sen toimintaa varten tehtävän tilahankkeen sisällöstä välittyy hankesuunnitelman kautta.

Kaupunginvaltuusto antaa talousarviossa valtuutuksen jatkaa jo aloitetut, mutta useammalle vuodelle jakautuvat, keskenäiset investointihankkeet vuodelle 2025 varatun kohdekohtaisen määrärahan puitteissa tai sisältyen nk. hankkeiden päättämiseen varattuun määrärahaan.

Kaupunginvaltuusto antaa kaupunginhallitukselle valtuuden käynnistää uusien yritystilojen ja -alueiden rakentamis- ja ostohankkeita sekä kaupungin kehityksen kannalta olennaisia investointeina käsiteltäviä kumppanuus- ja kehityshankkeita kokonaiskustannusarvioltaan enintään 5 milj. euron rajaan saakka. Mahdolliset hankkeet tuodaan kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi talousarviomuutoksina. Mikäli yritystilojen osalta toteutustapa on sitova lunastussopimus, siirtyy hankkeen investointikustannus lainasaamiseksi sopimusosapuolelta ja lunastushinta käsitellään investointitulona kaupungin kirjanpidossa.

Pitkäaikaisten lainojen ottaminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa talousjohtajan ottamaan uutta pitkäaikaista lainaa talousarvion rahoitusosan sitovien erien osoittamissa rajoissa. Lisäksi kaupunginvaltuusto oikeuttaa kaupunginhallituksen ylittämään lainojen

nettomuutoksen sillä määrällä, millä talousarvioon sisällytettävien investointihankkeita toteutetaan edellä mainitun 5 milj. euron käynnistämismäärän puitteissa talousarviovuoden aikana.

Tilapäisluoton ottaminen

Kaupunginvaltuusto oikeuttaa talousjohtajan nostamaan tilapäisluottoa enintään 50 milj. euroa maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Talousarvioon sisältyvät riskit

Riskien arvioinnin tavoitteena on tunnistaa ja arvioida tilanteet, tapahtumat tai tapahtumaketjut, jotka voivat estää saavuttamasta asetettuja tavoitteita, uhata toiminnan jatkuvuutta tai turvallisuutta. Kuopion kaupungin riskit jaotellaan strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin sekä niihin liittyviin mahdollisuuksiin. Tunnistetut riskit arvioidaan määrällisesti ja laadullisesti, jolloin arvioidaan tunnistetun riskin toteutumisen todennäköisyys sekä seurauksen luonne ja vakavuus. Riskien arviointi suoritetaan riskien tunnistamisen yhteydessä. Tunnistetut riskit priorisoidaan eli jaetaan vähäisiin, kohtalaisiin, merkittäviin ja kriittisiin riskeihin. Kuopion kaupungilla on käytössä tietojärjestelmä riskienhallinnan dokumentointiin ja seurantaan.

Riskienhallintatyöryhmä on analysoinut toimintaympäristön muutoksia ja tunnistanut toimintaa ja taloutta uhkaavia keskeisimpiä riskejä sekä niiden hallintakeinoja. Merkittävimmäksi riskeiksi nousivat elintärkeiden palvelujen keskeytymisestä aiheutuvat seurannaisvaikutukset ja ICT- ja kybertoimintaympäristöön sekä tiedonhallintaan liittyvät riskit. Hallintakeinona käynnistetään kriittisiin prosesseihin liittyvien jatkuvuussuunnitelmien laadinta ja päivitys sekä tietosuojan ja tietoturvan liittyvän osaamisen kehittäminen. Toisena merkittävänä riskinä tunnistettiin avainhenkilöihin, työhyvinvointiin, rekrytointiin ja henkilöstön työkykyyn liittyvät riskit sekä henkilöstöön kohdistuvat uhka- ja väkivaltatilanteet. Hallintakeinoina ovat avainhenkilöiden tunnistaminen, sijaisjärjestelyt, toiminnan kannalta keskeisten prosessien ja tehtävien kuvaaminen. Henkilöstöön kohdistuvan uhka- ja väkivaltatilanteiden hallintakeinoina ovat uhkatilanteiden huomioiminen toiminta- ja pelastussuunnitelmissa sekä henkilöstön koulutuksessa.

Strategiset riskit

Strategiset riskit liittyvät organisaation pitkän aikavälin tavoitteisiin, kriittisiin menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin. Strategisia riskejä arvioidaan muun muassa osana toiminnan ja talouden suunnittelua sekä seurantaan.

Strategisten riskien puolelta on tunnistettu hyvinvointialueuudistuksen myötä muuttunut tulorakenne ja siirtymävaiheen hallinta. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tulevat palveluverkkoratkaisut nähdään isona riskinä.

Strategiseksi riskiksi on arvioitu myös resurssit ylittävä kuntalaisten palvelutarpeen kasvu. Resurssit eivät riitä vastaamaan palvelutarpeen kasvua. Palvelutarve voi kasvaa nopeammin kuin resurssit ja asetettuja tavoitteita ei kyetä saavuttamaan.

Strategiseksi riskeiksi luetaan myös strategisten tavoitteiden johtamiseen ja toimeenpanoon liittyvät riskit, kaupungin tilankäytön tehokkuus, virheellinen tai puutteellinen sopimusmenettely, merkittävien kilpailutusten tai hankkeiden epäonnistuminen, väärinkäytökset, ilmastonmuutokseen liittyvässä riskienhallinnassa epäonnistuminen ja kaupunkia koskeva negatiivinen uutisointi, jolla voi olla esimerkiksi maineriskin osalta negatiivinen vaikutus kaupungin julkisuuskuvaan ja maineeseen, asukkaiden ja kumppanien asenteisiin sekä henkilöstön motivaatioon.

Taloudelliset riskit

Taloudellisia riskejä arvioidaan olevan muun muassa velkaantumisen jatkuminen, korkomaksujen kehitys, kaupungin toiminnan sopeuttaminen muuttuvassa taloustilanteessa sekä konserniyhtiöiden talouteen liittyvät riskit. Kaupungin talouden kestävyys tulevien toimitilojen investointien rahoittamisessa nähdään myös riskinä, koska tulo-rahoitus ei riitä investointien rahoittamiseen. Talouden tasapainotusohjelmassa vuosille 2024–2027 on investoinneille asetettu tavoitetaso, jonka avulla velkaantumista voidaan hillitä.

Kaupungin velkaantumiseen ja lainamäärän kasvuun liittyy korkoriski, johon on varauduttu sitomalla yksittäisiä lainoja yli vuoden mittaisiin viitekorkoihin tai kiinteisiin korkoihin. Lisäksi korkoriskiltä suojautumiseen on käytetty koronvaihtosopimuksia. Uusien lainatarpeiden ja lainannostojen osalta korkosuojaus tarkastellaan tilannekohtaisesti, jotta suojausaste säilyy kaupungin rahoituspolitiikan mukaisena ja korkomaksujen ennakointi on mahdollista. Kaupungin rahoituspolitiikka uudistettiin vuonna 2024 ja uudessa ohjeessa on määritelty tarkemmin rahoitusriskien hallinnan periaatteet, suojausasteen rajat sekä rahoituksen hankkimiseen ja riskienhallintaan käytettävissä olevat keinot.

Rahoitusmarkkinat ovat muuttuneet nopealla tahdilla viime vuosien aikana ja odotuksena vuodelle 2025 on korkotason lasku, mutta rahoitusmarkkinoilla varaudutaan suuriinkin heilahteluihin, mikäli euroalueen talous- ja inflaatiokehitys ei muutu Euroopan keskuspankin tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi Yhdysvaltojen presidentinvaalien tulos ja siitä aiheutuvat muutokset maan talouspolitiikkaan vaikuttavat osaltaan korkomarkkinoiden kehitykseen. Kaupungin lainarahoituksen saatavuusriskien korkomarkkinoiden muutoksilla ei ole ollut vaikutusta.

Jälleenrahoitusriskin todennäköisyys on pieni, ja mahdollisen riskin hallinta on toteutettu laina-aikojen hajautuksen kautta. Vastapuoliriskien lainoituksen osalta kiinnitetään huomiota ja tulevien lainatarpeiden osalta jatketaan edelleen tarjousten pyytämistä useammalta rahoituslaitokselta.

Operatiiviset riskit

Operatiiviset riskit ovat kaupungin organisaation päivittäisen toiminnan ja palvelutuotannon jatkuvuutta, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä. Hallinnollisia riskejä lisää hankkeiden suuri määrä suhteessa olemassa oleviin resursseihin. Rakennus- ja infrastruktuurihankkeiden osalta isoimmat riskit liittyvät suunnittelun alla olevien hankkeiden lupien ja suunnitelmien etenemiseen ja rakennusalan heikkoon taloudelliseen tilanteeseen. Kaupungin kokonaistilojen määrä ei ole pienentynyt tavoitteiden mukaisesti.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskillä tarkoitetaan riskiä, joka toteutuessaan aiheuttaa taloudellisia menetyksiä, henkilövahinkoja tai haittaa ympäristölle. Vahinkoriski kohdistuu tyypillisesti tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskejä ovat esimerkiksi organisaation omaisuuden vaurioituminen, tuhoutuminen ja häviäminen esimerkiksi rikoksen tai tulipalon seurauksena.

Tietohallinto toteaa arviossaan suurimpien riskien liittyvän kyberturvallisuuteen, puutteelliseen tiedonhallintaan, tietojärjestelmien hankintavaatimuksiin ja digitaitoihin, sekä tietohallinnon rajallisiin resursseihin. Nopeasti kehittyvä teknologia ja digitalisaation hyödyntäminen ilman tarkkaa tietoturvan ja tietosuojaan huomioimista aiheuttaa riskejä.

Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Kaupunginhallitus seuraa talousarvion toteutumista erikseen sovittavan aikataulun puitteissa. Ensimmäinen toteutumaraportti tehdään maaliskuun lopun tilanteesta. Kuukausiraportissa selvitetään sekä talouden toteumaa että koko vuoden ennustetta. Kuukausiraporttiin sisältyvät palvelualueiden ja taseyksiköiden arviot koko vuoden toteutumiseen liittyvistä riskeistä.

Kaupunginvaltuustolle raportoidaan neljä kertaa vuodessa, maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuun toteutumatilanteen tietojen pohjalta. Puolivuotiskatsaus sisältää strategian ja tavoitteiden toteutumisen seurannan. Kaikki osavuositiedot sisältyvät talouden ja henkilöstön toteutumatioidot ja talousennusteen sekä tietoja kaupunkikonsernista. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös ja se kattaa koko vuoden seurannan.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kunnanvaltuusto vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja kunnanhallitus puolestaan vastaa näiden järjestämisestä (Kuntalaki 410/2015). Riskien arviointi ja organisaation toimintaympäristön seuraaminen ovat varautumisen perusta. Sisäinen valvonta varmistaa organisaation tavoitteiden saavuttamisen ja toiminnan laillisuuden, kun taas riskienhallinta tunnistaa ja hallitsee tavoitteita uhkaavia tekijöitä. Kuopion kaupungin riskienhallinnan perustana ovat kaupungin strategia ja siitä johdetut valtuustokauden sekä vuositasen toiminnan ja talouden tavoitteet. Suunnitelmallisen riskienhallinnan tavoitteena on edistää yksikön toiminnan häiriöttömyyttä ja tuloksellisuutta sekä

siten asetettujen tavoitteiden saavuttamista hyödyntämällä suunnitelmallisesti mahdollisuudet ja hallitsemalla uhkia. Tuloksellinen riskienhallinta on olennainen osa läpinäkyvää, laadukasta ja vastuullista päätöksentekoa, jolloin se pitää sisällään riittävät vaikutusten ja riskien arvioinnit sekä perustuu tosiseikkoihin.

Kuopion kaupungissa toimii kaupunginhallituksen 17.6.2016 asettama riskienhallintatyöryhmä, jonka ydintehtävinä on:

- laatia ja päivittää riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohjeet,
- suunnitella koulutussisältöä esihenkilöille ja henkilöstölle,
- laatia ja päivittää riskienhallintatyön toiminta- ja arviointimalli,
- koostaa talousarvioon sisältyvät kaupunkistrategian tavoitteisiin liittyvät riskit ja määritellä kaupunkitasoiset sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteet, sekä
- arvioida kaupunkitasoisesti merkittävimpien riskien ja epävarmuustekijöiden toteutumista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen ja tuloksellinen järjestäminen koskee kaikkia Kuopion kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvia toimielimiä ja tilivelvollista johtoa sekä esihenkilöitä. Myös henkilöstön velvollisuutena on toimia lainsäädännön sekä kaupungin määräysten, ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Kuopion kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuvat järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan, jotka on kuvattu kaupunginvaltuuston 13.12.2021 hyväksymässä Kuopion kaupunkikonsernin riskienhallintapolitiikka ja kaupunginhallituksen 23.5.2022 hyväksymässä Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Kuopion kaupungissa -asiakirjoissa.

Kaupunginjohtajan johtoryhmä linjasi 19.6.2024 kaupunkiorganisaation sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteiksi vuosille 2025 ja 2026 talouden tasapainottamisohjelman toimeenpanon ja seurannan, kriittisiin prosesseihin liittyvien jatkuvuussuunnitelmien laadinnan sekä henkilöstön hyvinvoinnin huomioimisen talouden tasapainotusohjelmaa toteuttaessa.

Tilivelvolliset viranhaltijat

Kuntalain mukaan tilivelvollisia ovat kunnan toimielimen jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta kunnan muiden toimielinten jäsenet ovat. Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamastaan toiminnasta ja sen valvonnasta.

Kuopion kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita ovat

- kaupunginjohtaja
- apulaiskaupunginjohtajat
- asiakuusjohtajat
 - o Elinvoima- ja konsernipalvelut: elinkeinojohtaja, työllisyysjohtaja, strategiajohtaja, markkinointijohtaja, hallintojohtaja, henkilöstöjohtaja, talousjohtaja ja tietohallintojohtaja
 - o Kaupunkiympäristön palvelualue: kaupunkisuunnittelujohtaja, kaupungininsinööri, kiinteistöjohtaja ja ympäristöjohtaja.
 - o Kasvun ja oppimisen palvelualue: opetusjohtaja ja kasvatustoimintajohtaja
 - o Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue: hyvinvoinnin edistämisen johtaja
- Savo-Pielisen jätelautakunnan esittelijä
- Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan esittelijä
- Tilapalvelujen toimitilajohtaja
- Työllisyysjohtaja Kuopion työllisyysaluejaoston /-lautakunnan esittelijänä

Alijäämän kattamisvelvollisuus

Kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kaupungilla ei ole vuonna 2025 kuntalain mukaista taloussuunnitelmassa katettavaa alijäämää.

Tilinpäätöksessä 2023 kumulatiivinen ylijäämä on 186,7 milj. euroa. Tilinpäätöksen vuodelta 2024 ennakoidaan loka-kuussa tehdyn ennusteen mukaan olevan -18,9 milj. euroa alijäämäinen. Vuoden 2025 talousarvion tuloslaskelma näyttää -12,5 milj. euron alijäämää. Kumulatiivisen ylijäämän arvioidaan näillä tekijöillä olevan vuoden 2025 lopussa 155,3 milj. euroa.

Kaupungin talous on taseessa olevasta ylijäämästä huolimatta rakenteellisesti alijäämäinen. Jo usean vuoden ajan talousarviovalmistelussa on näkynyt verorahoituksen ja toimintamenojen pysyvä epäsuhta, mikä ei ole poistunut. Vuodelle 2024 on tehty talouden vakautustoimia ja talouden tasapainotuksen linjaukset vuosille 2025–2027 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa toukokuussa. Tavoitteena on tasapainoinen talous vuonna 2027.

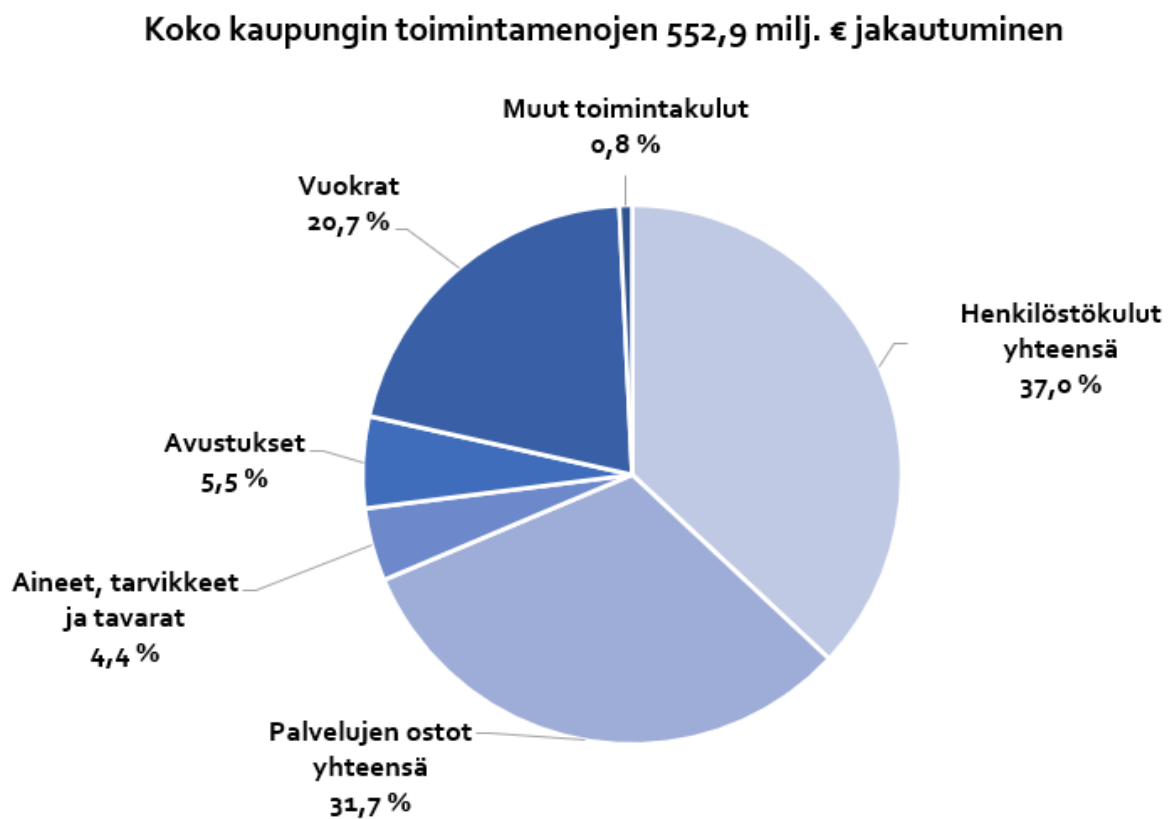
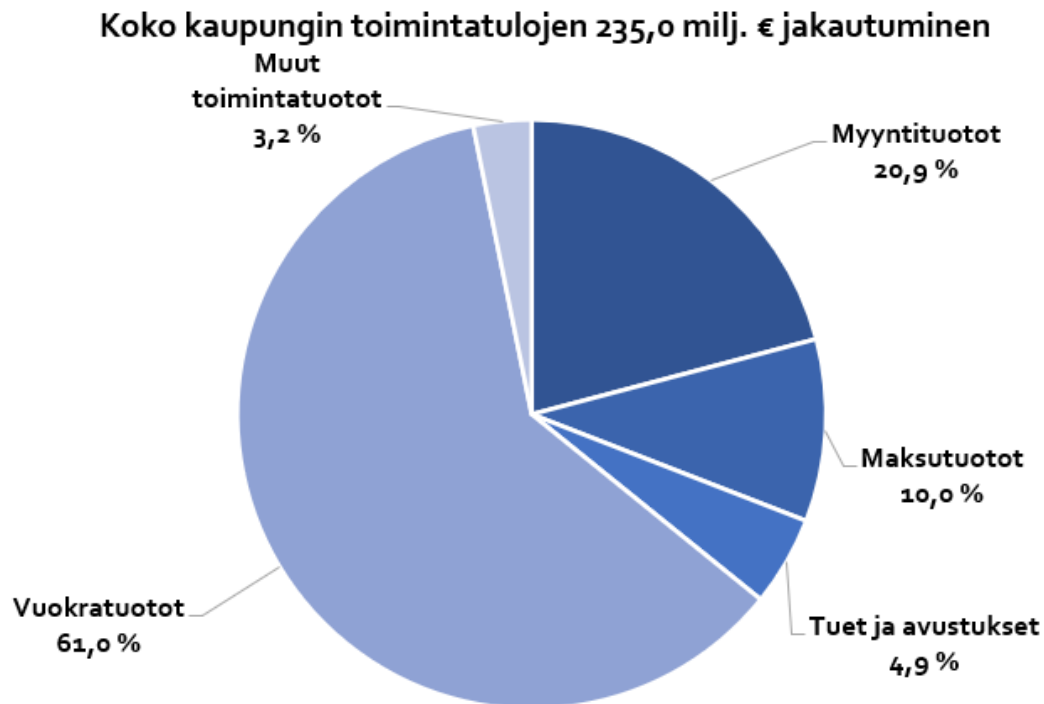
Kaupunki käynnisti yt-menettelyn syyskuussa 2024. Neuvottelujen tuloksena vuoden talousarvion alijäämää pystyttiin pienentämään 2,7 milj. eurolla. Neuvottelutulos saatiin muun muassa hyödyntämällä eläköitymistä ja muuta luonnollista poistumaa sekä töitä uudelleen järjestelemällä ja toimintaa tehostamalla. Lisäksi tuloksen saavuttamiseksi henkilöstöä kannustetaan palkattomien vapaiden pitämiseen myös ensi vuonna. Palvelualueiden muut säästöratkaisut hyödynnetään myös tavoitteen saavuttamisessa. Työnantaja ei neuvotteluissa esittänyt henkilöstön irtisanomisia, osa-aikaistamisia eikä lomautuksia.

Käyttötalousosa

Kuopion kaupungin organisaatio

Toimintatulojen ja -menojen jakautuminen

Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kuntien toimintaympäristö muuttuu, kun TE-palveluista tulee vuoden 2025 alussa osa jokaisen kunnan lakisäätöisiä tehtäviä ja sitä kautta osa jokaisen kunnan peruspalveluja. Suomeen muodostuu uudistuksen myötä 45 työllisyysaluetta, jotka ovat vastuussa työvoimapaalveluiden hallinnollisesta järjestämisestä. Kuopion kaupunki järjestää vastuukuntana työvoimapaalvelut Kuopion työllisyysalueen kunnille. Kuntien vastuu työttömyystukien rahoituksesta laajenee merkittävästi TE-palvelut-uudistuksen ja muuttuvan lainsäädännön myötä.

Työllisyyspalvelun toimintaan kohdistuu muutoksia, kun TE-palvelut-uudistus siirtää työvoimapaalvelut työllisyysalueiden vastuulle. Kuntakokeilu päättyy vuoden 2024 lopussa ja Kuopion työllisyysalue aloittaa toimintansa vuoden 2025 alusta. Työllisyyspalvelussa tapahtuu vuoden alkupuolella organisaatiomuutoksia, kun uusi prosessi- ja tiimiorganisaatio aloittaa. Lisäksi työllisyysalue eriytetään muusta työllisyyspalvelusta omaksi taseyksiköksi. Työllisyyspalvelussa tapahtuvat muutokset ja Kuopion työllisyysalueen aloittaminen vaikuttavat myös palvelualueen muiden vastualueiden tehtäviin, joissa tuotetaan jatkossa toimintaa tukevia hallinto- ja tukipalveluita.

Yritysten kustannusten kasvu ja pankkien kiristynyt luotonantopolitiikka vaimentavat edelleen yritysten investointeja. Lisäksi julkisen talouden poikkeuksellisen synkkä tilanne ja säästötoimet hidastavat myös elpymistä. Sekä tuotannollisten investointien että asuinrakennusinvestointien ennakoidaan kuitenkin lähtevän vihdoin kasvuun vuonna 2025, kun suhdannetilanne paranee ja vihreään siirtymään liittyviä suunnitteluasteella olevia investointeja saadaan toteutukseen. Kasvaneesta työttömyydestä huolimatta työvoimasta tulee olemaan pulaa erityisesti palvelualoilla. Työllisyyden odotetaan lähtevän nousuun vuoden 2025 aikana.

Suomen liittyminen Natoon on lisännyt Suomen kansainvälistä kiinnostavuutta sekä mahdollistaa yrityksille ja alueille uudenlaisia turvallisuuteen liittyviä projekteja ja työpaikkoja. Ilmavoimien ja pelastusopiston sijoittuminen Kuopion alueelle mahdollistaa alueelle myös turvallisuustoimialan kehittämisen edelleen, ja sitä kautta alan työpaikkojen kasvun.

Kuopion kaupunki täyttää 250 vuotta vuonna 2025. Kuopio 250 -juhlavuosisprojektin tavoitteena on yhdistää kaikkia asukkaita. Juhlavuosi käynnistyy jo marraskuussa 2024 ja kestää vuoden 2025 loppuun. Ohjelmasisältöjä kootaan asukkailta ja yhteistyöorganisaatioilta. Juhlavuosi on Kuopiolle mahdollisuus kehittyä tapahtuma- ja kulttuurikaupunkina.

Kyberuhkataso on jäänyt geopoliittisen tilanteen takia pysyvästi kohonneelle tasolle, mikä tulee huomioida kriittisten prosessien riskienhallinnassa ja jatkuvuussuunnittelussa. Lisäksi tekoälyn kehittyminen luo mahdollisuuksia, mutta myös haasteita, joihin tulee varautua. Tekoäly tukiälyksi -hankkeen käynnistämisen avulla päästään hyödyntämään tekoälyä tehokkaasti, mutta hallitusti kaupungin eri toimintaprosesseissa.

Kaupungin talouden tilannekuva on tulevina vuosina voimakkaasti alijäämäinen. Tämä edellyttää tasapainotustoimia, joilla saadaan talous tasapainoon vuoteen 2027 mennessä. Kaupunginvaltuuston 20.5.2024 hyväksymä talouden tasapainotusohjelma ja siinä hyväksytyt linjaukset ohjaavat toimintaa lähivuosina. Tasapainotusohjelman toimeenpanossa on keskeistä arvioida toimenpiteiden vaikutuksia ja sitä, että asetetut tavoitteet ja talouden tasapaino saavutetaan.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Keskeisenä painopisteenä on Kuopion työllisyysalueen toiminnan tukeminen ja osallistuminen laaja-alaiseen ekosysteemiyhteistyöhön. Lisäksi edistetään digitaalisten työllisyyspalveluiden kehittämistä ja käyttöönottoa. Työttömyysturvamenojen rahoitusvastuun kasvua pyritään hillitsemään vaikeasti työllistyville kohdennettujen selvitysten ja tukitoimien avulla.

TE-palvelut-uudistus haastaa kaupungin yrityspalvelua uudistumaan. Vuoden 2025 alusta kaupungilla on käytössään suurempi keinovalikoima yritysten kasvun haasteiden ratkaisuun sekä alueen elinvoiman tukemiseen. Yhteistyön tiivistämisellä sekä yhteisellä palvelukehittämisellä voidaan lisätä vaikuttavuutta. Toiminnan painopisteinä on kaupungin elinvoiman vahvistaminen myös yhdessä kuntakumppaneiden kanssa sekä elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittäminen.

Jatketaan aktiivista yhteistyötä edunvalvonnassa päättäjien, sidosryhmien ja kaupunkiverkoston kanssa, tehostetaan viestintää ja lisätään vaikuttamisen osaamista. Kuopion strategia tarkistetaan vuoden 2025 aikana. Tavoitteena on osallistaa strategian valmisteluun mahdollisimman laaja joukko eri toimijoita.

Kaupunki toteuttaa kokonaisturvallisuuden osaamiskeskushanketta yhdessä Savonian kanssa. Tavoitteena on valtakunnallisen osaamiskeskuksen perustaminen Kuopioon. Lisäksi toteutetaan syksyllä 2024 päivitetyn MAL-sopimuksen toimenpiteitä ja aktivoidaan muuta seudullista yhteistyötä.

Kaupungin kehittämisrahoituksen taso putoaa taloustilanteen vuoksi ja käytettävissä olevia kehittämisresursseja suunnataan erityisesti kaupungin omiin strategisiin hankkeisiin. Hankkeisiin hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti ulkoista kehittämisrahoitusta. Kehittämishankkeiden päätöksentekoprosessia kehitetään (mm. vaikuttavuuden arviointi) ja yhtenäistetään.

Kuopio 250 -juhlavuosi-projektin painopiste on lapsissa ja nuorissa. Juhlavuosi-projekti kohdentuu sekä Kuopion kaupunkiorganisaatioon että tuki- ja avustusmekanismien kautta tapahtumatuottajiin ja järjestökenttään sekä sidosryhmätyöhön. Samanaikaisesti juhlavuoden rinnalla Kuopiota kehitetään tapahtumakaupunkina kohdentaen huomiota kaupunkitasoisiiin tapahtumajärjestäjäpalveluihin, tilojen varauspalveluiden tehostamiseen ja käyttöasteen kasvattamiseen sekä järjestökentän tukeen tapahtumajärjestäjinä.

Meneillään olevan Haltuun-projektin tarkoituksena on koota hallinto- ja tukipalvelut suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Tavoitteena on, että tehtävien uudelleenjärjestelyillä ja henkilöstön moniosaamisen sekä digitalisaation hyödyntämisellä pystytään suoriutumaan vähemmällä henkilöstömäärällä, sujuvoittamaan palveluprosesseja ja vähentämään henkilöriskkejä. Valtuuston vuodelle 2021 hyväksytyyn talousarvion mukaan palvelualueiden johdon tukipalvelujen talous-, henkilöstö- ja yleishallinnon tehtävissä työskentelevät henkilöt kootaan henkilöstöhallinnollisesti talousjohtajan, henkilöstöjohtajan ja hallintojohtajan alaisuuteen.

Haltuun-projektin muutokset on toteutettu vaiheittain ja viimeisessä vaiheessa hallintopalvelussa rakennetaan kyvykästä ja kaupunkitasoista päätöksenteon tukea, jonka kautta yhtenäistetään kaupungin päätöksentekoon liittyviä hallintoprosesseja ja -käytäntöjä. Lisäksi johtamisen arvioinnin ja Haltuun-projektin kautta edistetään hallinnon johtamisrakenteen uudistamista. Johtamisjärjestelmän arvioinnin jälkeen tuetaan päätettyjen organisaatiomuutosten toteuttamisessa.

Talous- ja omistajaohjauksessa koordinoidaan tasapainotusohjelman toimeenpanoa ja seuranta, koska tasapainotusohjelman toimenpiteet kohdistuvat laajasti kaupunkiorganisaatioon. Painopisteenä on lisäksi päivitetyn hankintaohjelman toimeenpano, tavoitteena hankintojen ja hankintaprosessien kustannustason tehostaminen. Henkilöstöhallinnon painopisteenä ovat talouden tasapainotusohjelmasta henkilöstöhallinnon tehtäviin kohdistuvat toimenpiteet ja TE-palvelut-uudistuksen liikkeenluovutukseen liittyvät toimenpiteet. Lisäksi jatketaan henkilöstösuunnittelun ja esihenkilöiden osaamisen kehittämistä sekä palvelualueiden tukemista työhyvinvoinnin ja työsuojelun tehtävissä.

Tietohallinto painottaa mm. ICT-palvelujen järjestämisen tehokkuutta ja laadun parantamista toimintamallien kehittämisen avulla sekä hankintakanavien paremmalla hyödyntämisellä. Lisäksi kaupungin eri tietovarastoissa olevien tietojen hyödyntämisen kehittämistä jatketaan käytössä olevien alustojen avulla, jotta tarjotaan enemmän dataa tiedolla johtamisen avuksi.

Henkilöstösuunnittelu

Elinvoima- ja konsernipalvelujen palvelualueen henkilötyövuosimäärä laskee vuodesta 2024 vuoteen 2025. Merkittävimpanä tekijänä laskun taustalla on Kuopion työllisyysalueen toiminnan aloittaminen, kun työllisyyspalvelusta siirrytti Kuopion työllisyysalueelle noin 34 henkilötyövuotta. Työllisyyspalvelussa järjestetään vuoden 2025 alussa lähes koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut, jotta henkilöstö saadaan sijoitettua uuteen organisaatioon ja henkilöstön työnkuvat voidaan vahvistaa uuden organisaation toiminnan mukaiseksi.

Muut palvelualueen henkilötyövuosissa tapahtuvat muutokset liittyvät Haltuun -projektin loppuun saattamiseen, hankkeiden muutoksiin tai työtehtävien uudelleen organisointiin, kun luonnollisen poistuman kautta jätetään

täyttämättä avoimeksi tulevia työtehtäviä. Vastuualueilla tulee tapahtumaan talousarviovuonna 2025 ja suunnitelmavuosina 2026–2028 useita henkilövaihdoksia eläkkeelle siirtymisten takia.

Määrärahat vastuualueittain

Yrityspalvelu	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	134	2	2	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	-1 753	-1 904	-1 739	165	-8,7 %
TOIMINTAKATE	-1 619	-1 902	-1 737	165	-8,7 %
Työllisyyspalvelu	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	2 066	2 244	1 721	- 523	-23,3 %
TOIMINTAMENOT	-19 635	-20 093	-34 006	-13 913	69,2 %
TOIMINTAKATE	-17 568	-17 849	-32 285	-14 436	80,9 %
Strategia ja kehittäminen	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	25	52	52	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	- 754	- 915	- 973	-58	6,4 %
TOIMINTAKATE	- 729	- 863	- 921	-58	6,8 %
Markkinointi ja viestintä	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	11	4	4	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	-1 946	-2 412	-2 496	-84	3,5 %
TOIMINTAKATE	-1 935	-2 408	-2 492	-84	3,5 %
Hallintopalvelu	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	433	362	355	-7	-1,9 %
TOIMINTAMENOT	-2 030	-2 276	-2 339	-63	2,8 %
TOIMINTAKATE	-1 597	-1 914	-1 984	-70	3,6 %
Henkilöstöpalvelu	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	4	4	4	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	-1 217	-1 565	-1 445	120	-7,7 %
TOIMINTAKATE	-1 213	-1 561	-1 441	120	-7,7 %
Talous- ja omistajaohjaus	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	2	3	3	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	-1 189	-1 605	-1 566	39	-2,4 %
TOIMINTAKATE	-1 187	-1 602	-1 563	39	-2,4 %
Tietohallinto	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	37	65	65	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	-1 558	-1 576	-1 666	-90	5,7 %
TOIMINTAKATE	-1 520	-1 511	-1 601	-90	5,9 %

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia	Asukkaiden vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin	Asukkaita osallistetaan strategia-työhön.
1.3. Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	Pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys vähenevät	Pitkäaikaistyöttömien määrä Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä Alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä	Käynnistetään Kuopion työllisyysalueen toiminta. Kehitetään vaikuttavampia työvoima- ja työllisyyspalveluja painopisteinä digitaaliset työllisyyspalvelut, osaamisperusteinen rekrytointi ja kotoutumispalvelut.
1.3. Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	Vahvistamme työikäisten työkykyä sekä työssä jaksamista	Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus työikäisistä Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	Haetaan uusia ratkaisu- ja palvelumalleja työttömien työkyvyn tukemiseksi ekosysteemi yhteistyössä.

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Tuemme yhdessä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatusta, uutta yritystoimintaa sekä olemassa olevien yritysten kasvua ja elinvoimaa	Liikevaihdon ja viennin kehitys Yrityskanta / 1000 as. Uudet yritykset / 1000 as. Yritysmuutoseisymittaukset	Laadukkaiden yrityspalveluiden kehittäminen ja ylläpito yhdessä työllisyyspalvelun ja muiden kumppaneiden (mm. Business Center, Uusyrittäjäkeskus) kanssa.
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Tonttitarjontamme on riittävä ja monipuolinen	Yritystontit (sopivuus, määrä)	Elinkeinoelämän tarpeiden huomiointi kaupunkisuunnittelussa, kaavoituksen ja maanhankinnan elinkeinoelämälahtöisyyden varmistaminen. Uusien yritysalueiden kaavoitus (esim. Pieni Neulamäki), ennakoiva strateginen maanhankinta.
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Yritykset saavat osaavaa työvoimaa	Pk-yritysten osuus (%), joissa työvoiman saatavuus merkittävin työllistämisen este Työllisyysaste Avoimet työpaikat	Vahvistetaan KV-rekrytoinnin palveluja osana International House Kuopion toimintaa. Osaamisperusteinen rekrytointi -hanke Osaajavetoimahanke

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kaupunkikeskusta, lähiöt ja maaseutu ovat elinvoimaisia ja viihtyisiä	Asuntotuotanto (lkm, tyyppi, hallintasuhde) Asuntotuotannon tonttireservi, vuotta Maaseutuohjelman toteuttaminen	Edistetään ja seurataan kaupunkiseudun MAL-sopimuksen toteutumista. Toteutetaan maaseutuohjelman seuranta ja edistetään ohjelman toimenpiteitä yhdessä maaseutu-toimijoiden kanssa. Jatketaan kaupunginosien identiteettityötä.
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kehitämme Savilahtea kärkihankkeena	Savilahden rakentamisen eteneminen	Savilahden toimijoiden yhteistyön edistäminen (Savilahti foorumin toiminnan kehittäminen) Savilahden innovaatiopalvelut Savilahden markkinointi
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Kuopio on vetovoimainen opiskelukaupunki	Koulutuksen vetovoimaisuus, hakijamäärät; UEF, Savonia, Sakky Alueelle jäävien valmistuneiden osuus Kaupungin harjoittelupaikkojen määrä	Tuetaan oppilaitosten vetämän Talent Hub Eastern Finland hankkeen toimintaa ja kehitystyötä, jolla opiskelijat saadaan kiinnittymään alueelle paremmin. Tarjotaan harjoittelupaikkoja Kuopiossa opiskeleville.
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Koulutus vastaa ennakoivasti työelämän muuttuviin tarpeisiin	Mittari kehitetään työllisyyspalvelu-uudistuksen yhteydessä.	Elinkeinoelämän tulevaisuuden työvoimatarpeiden ennakointi / tiedolla johtaminen Korkeakoulujen ja oppilaitosten toimintaedellytysten edunvalvonta
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Innovaatioekosysteemi edistää liiketoiminnan kasvua ja houkuttelee uusia toimijoita alueelle	Panostukset t&k toimintaan	Toteutetaan vuonna 2024 päätettyjä ekosysteemisopimuksen hankkeita (mm. kokonaisturvallisuuden osaamiskeskus -hanke). Kehittämisrahoitusta suunnataan pääosin kaupungin omiin hankkeisiin.
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Edistämme monimuotoista kaupunkikulttuuria, tapahtumia ja matkailua	Tapahtuma-avustukset Tapahtumakävijät	Tapahtumajärjestäjäpalveluiden kehittäminen ja tapahtumien hyödyntäminen Kuopion markkinoinnissa: vahvistetaan tapahtumatuotantoa kaupunkikehittämisen näkökulmasta ja laaditaan toimintaperiaatteet tapahtumajärjestäjän palvelukokemuksen vahvistamiseksi.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Kehitämme matkailun kärkihankkeena Tahkoa sekä Kuopion muita matkailualueita yhdessä toimijoiden kanssa	Matkailijoiden yöpymiset Hankkeiden eteneminen	Edistetään matkailun investointihankkeita ja varmistetaan niiden toteutuminen kaavoituksen ja riittävien tonttiresurssien avulla. Kansainvälisen matkailun toimintaedellytysten parantaminen ja matkailun verkosto- ja kehittämistyö.
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Onnistuminen edunvalvonnessa Imago- ja mainetutkimukset	Parannetaan edunvalvonnan osaamista ja tiivistetään toimijoiden yhteistyötä. Päivitetään edunvalvontasuunnitelma (painopisteet ja välineet). Kuopion tunnettuuden ja mielikuvan parantaminen. Kaupunkimarkkinointi ja vaikuttaminen. Vaikutusviestinnän toimenpiteet.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Kuopiossa on vahva kiertotalouden yritysverkosto ja sitä tukevaa koulutus- ja innovaatiotoimintaa	Kiertotalousyritysten määrä Hankkeiden eteneminen	Mahdollistetaan ja edistetään kiertotalouteen liittyviä yritys- ja kehittämishankkeita.
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Huomioidaan ympäristöystävällisyys ja vastuullisuus hankintojen suunnittelussa ja kilpailutuksissa hankintaohjelman tavoitteiden mukaisesti. Kehitetään kaupungin strategista hankintaosaamista. Jatketaan Sisu-hankkeen koulutuksia hankintoja tekeville toimialoille.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja ilmatoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Toteutetaan kokonaisturvallisuuden osaamiskeskushanketta yhdessä Savonian kanssa. Hankkeessa mm. kehitetään kaupunkien varautumisratkaisuja tuleviin turvallisuushaasteisiin, kuten ilmatoriskeihin vastaamiseksi.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatio-rajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Edistetään kaupunkitasoisesti digitalisaatiota, jotta palvelujen digitalisaatioastetta saadaan kasvatettua. Ylläpidetään digitiekarttaa ja hyödynnetään sitä kehittämisen koordinaatiotyössä. Edistetään tekoälyn hallittua hyödyntämistä Tekoäly tukiälyksi -hankkeen avulla.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet Avointen tilaisuuksien määrä	Järjestetään avoimia, monikanavaisia kuntalaistilaisuuksia kuntalaisia kiinnostavista ajankohtaisista teemoista.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa.	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien lapsivaikutusarviointien määrät	Viedään laaditut lapsivaikutusten arviointi -lomakkeet ja ohjeet palvelualueiden johtoryhmien ja valmistelijoiden tietoon.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Maaseutuvaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen maaseutuvaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien maaseutuvaikutusarviointien määrät	
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajavoimaa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi Yhteistyökumppaneiden määrä Harjoittelijoiden ja työssä oppijoiden määrä Opinnäytetöiden määrä	Vahvistetaan positiivista työnantajamielikuvaa Tiivistetään oppilaitosyhteistyötä Kohdennetaan harjoittelijamarkkinointia niille aloille, joissa rekrytointihaasteita Kannustetaan yksiköitä hyödyntämään opiskelijoita erilaisissa työelämän tarpeissa.
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Tuetaan nykyisen johtamisjärjestelmän arvioinnin pohjalta tehtävien linjausten rakentamista ja koordinoidaan linjattujen johtamisjärjestelmän muutosten valmistelua päätöksentekoon. Kuopion strategian tarkistaminen ja strategisen johtamisjärjestelmän kehittäminen.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehittämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit Esihenkilötyöhön liittyvät koulutuspäivät/esihenkilö Henkilöstökyselyt esihenkilöiden toiminnasta	Käynnistetään kaikkia esihenkilöitä koskevat esihenkilöiden valmennukset. Järjestetään kaikkia esihenkilöitä velvoittavia seminaareja 3 krt/v Laaditaan henkilöstökyselyjen tulosten pohjalta kehittämissuunnitelmat
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Priiman käyttäjien määrä Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat Kehityskeskustelut ja varhaisen välittämisen keskustelut	Kannustetaan ja mahdollistetaan henkilöstölle työhön liittyvän osaamisen kehittäminen Kannustetaan henkilöstöä jatkuvaan oppimiseen Priima-oppimisympäristössä Avoimet tehtävät ovat sisäisesti haettavana seitsemän (7) päivää Käydään säännölliset kehityskeskustelut ja tarvittaessa varhaisen välittämisen keskustelut Aino-työkykyjohtamisjärjestelmällä Kannustetaan henkilöstöä työkiertoon
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Lisäämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot Työhyvinvointikyselyn tulokset Kehityskeskustelut ja varhaisen välittämisen keskustelut Perehdytysten määrä/tilanne Tehdyt vaarojen ja haittojen arvioinnit Henkilöstöpalvelun kyselyn tulokset	Suunnitellaan ja toteutetaan syksyn 2024 tyhy-kyselyn pohjalta työhyvinvointia edistäviä toimenpiteitä Käydään säännölliset kehityskeskustelut ja tarvittaessa varhaisen välittämisen keskustelut Aino-työkykyjohtamisen järjestelmällä Perehdytykset dokumentoidaan Introon. WPro-työturvallisuusjärjestelmän käyttö ja seuranta
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehittämme osallisuuden rakenteita/foorumeita	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etättyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Aktivoidaan henkilöstöä mm. Ideapulputtamon kautta osallistumaan kaupungin toimintojen kehittämiseen.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Toimeenpannaan talouden tasapainotusohjelma. Kehitetään tukipalveluprosesseja. Hyödynnetään tehokkaasti ulkoista (mm. EU) kehittämisrahoitusta.
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestävyyden mukaistesti ja pidämme palvelutuotannon tarvikkeet kiinteistöissä kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Osana kaupungin talouden tasapainotusohjelmaa osallistutaan aktiivisesti palveluverkoston tehokkuutta ja taloudellisuutta edistävien ratkaisujen rakentamiseen.
4.4. Kestävä talous	Uudistamme konsernin toimintaa kunnan roolin muutoksen mukaisesti ja olemme vastuullinen ja aktiivinen omistaja. Edellytämme omistajiemme yhteisöjen toimivan tehokkaasti ja tuloksellisesti strategian toteutumista tukien.	Konsernilainojen määrä € / asukas	Uudistetaan konsernin toimintaa ja rakennetaan kaupungin strategiaa tukevalla omistajapolitiikalla.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kaupunkiympäristön palvelualueen toiminta toteuttaa merkittävältä osin kaupungin kasvu- ja kilpailukykystrategian tavoitteita infrastruktuurin, tonttitarjonnan, liikennejärjestelmän sekä kaupunkiympäristön toimivuuden ja laadun osalta. Toiminta vaikuttaa merkittävästi kaupungin vetovoimaisuuteen ja asiakastyytyvyyteen. Kaupunkistrategian tavoitteiden toteutuminen edellyttää riittävää ja monipuolista asuin- ja yritystonttivarantoa. Kaupungin tavoite täydennysrakentamisen lisäämisestä nykyistä kaupunkirakennetta tiivistämällä edellyttää onnistuakseen hyvää avointa vuorovaikutusta ja osallistamista.

Uusi rakentamislaki astuu voimaan 1.1.2025 ja tulee muuttamaan rakentamisen sekä rakennusvalvonnan toimintaa merkittävästi. Muutoksia tulee mm. luvanvaraisuuteen, lupamenettelyihin, taksoihin, rakennusjärjestykseen ja palvelutasoon. Rakentamisluvan käsittelyaikatakuu, rakennuksen hiilijalanjälkilaskenta sekä tietomallimuotoinen rakentamislupa tulevat voimaan 1. tammikuuta 2026 alkaen.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskeva laki on tullut voimaan 1.1.2024. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä (Ryhti) kokoaa kuntien ja valtion viranomaisten tietojärjestelmissä olevat alueidenkäytön ja rakentamisen tiedot yhteen. Kunnat toimittavat kaavatiedot kansallisessa kaavatietomallimuodossa rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Asema-, yleis-, ja maakuntakaavatiedot ovat olleet saatavilla koneluettavassa muodossa teknisen rajapinnan kautta 9. kesäkuuta 2024 alkaen.

Alueidenkäytön lainsäädännön uudistus etenee kahdessa vaiheessa. Uusi alueidenkäyttölaki sisältää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, kaavoitusjärjestelmää sekä merialuesuunnittelua koskevat säännökset. Tavoitteena on vähentää maakuntakaavan yksityiskohtaisuutta sekä sisällyttää lakiin maanomistajan aloiteoikeus yleis- ja asemakaavalle ja mahdollisuus kumppanuuskaavoitukseen. Tavoitteena on, että hallitus voi antaa lakiesityksen eduskunnalle kevätestuntokaudella 2025.

Kaavojen toteuttamisen ja katujen kunnossapidon säädösten uudistus sisältää maankäyttö- ja rakennuslain kuntien maapolitiikkaa, tonttijakoa, katuja ja muita yleisiä alueita, kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamista, maan luovuttamista ja lunastamista, hulevesiä, yleiskaavan ja asemakaavan toteuttamisesta johtuvaa korvausta sekä kehittämisalueita koskevat säännökset.

Ympäristöalan lainsäädännön, strategioiden ja ohjelmien jatkuvat muutokset sekä uusi tutkimustieto vaikuttavat ympäristönsuojelupalvelujen toimintaan.

Kuopiossa on sekä kasvavia ja kehittyviä alueita ja keskuksia että taantuvia alueita. Kuopion keskeisen kaupunkialueen ja maaseutualueiden väestökehitys on kulkenut eri suuntiin aikavälillä 2010–2023 tarkasteltuna. Kaupunkialueen väkiluku on kasvanut aikavälillä yli 14000 asukkaalla, mikä tarkoittaa n. 17,5 % kasvua. Maaseutualueiden väestömäärä on laskenut yli 3000 asukkaalla, mikä tarkoittaa n. 10,6 % vähentymistä aikavälillä.

Taloudellinen matalasuhdanne, valtion rahoituksen väheneminen sekä kaupungin talouden tasapainotusohjelma vaikuttavat kaupunkiympäristön palvelualueen toimintaympäristöön. Matalasuhdanne on pudottanut asuntotuotannon edeltävien vuosien 1200 asunnon tasolta 500–600 asuntoon vuonna 2024. Taloudellisen epävarmuuden ja korkean korotason myötä asuntotuotannon määrän ennustaminen tulevalle viisivuotiskaudelle on erittäin vaikeaa. Rakentamisen matalasuhdanne vaikuttaa myös rakennusvalvonnan ja maaomaisuuden hallintapalvelujen toimintaan. Lisäksi tonttireservit ovat vähentyneet melko niukoiksi ja yksipuolisiksi erityisesti rivi- ja kerrostalotonteissa. Savilahden Vanhan varikon asemakaavan ja Kivilammen asemakaavan tontit parantavat tilannetta kunnallistekniikan valmistumisen myötä.

Kaupungin talouden tasapainotusohjelma on tuonut esille kaupunkisuunnittelun merkityksen kaupungin elinvoiman ja yritystoiminnan edellytysten luomisessa. Kaupungin talouteen kohdistuvien vaikutusten merkitys korostuu maankäytön ratkaisuisissa ja kaavoitusohjelman valmistelussa.

Viisaan liikkumisen tukeminen sekä taloudellisesti tehokkaan joukkoliikenteen toimintaedellytysten luominen on yksi kaupunkiympäristön palvelualueen keskeisimpiä läpileikkaavia teemoja, joka näkyy suunnittelun kaikilla tasoilla. Myös kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on keskiössä.

Yritystonttivaranto on käynyt määrältään vähäiseksi ja sijainniltaan yksipuoliseksi. Pienen Neulamäen asemakaavan laajennustyö parantaa tilannetta tulevaisuudessa. Vaihtoehtoja erilaisille yritysajainneille tarvitaan enemmän, jotta erilaisten yritysten tarpeisiin voitaisiin paremmin reagoida. Sopivien alueiden löytäminen nykyisestä kaupunkirakenteesta on haasteellista, mutta työtä jatketaan.

Kaupungin maanhankinnassa on viime vuosina onnistuttu hyvin, jonka myötä raakamaavaranto on hyvällä tasolla. Tätä maapoliittista linjaa jatketaan. Valtakunnan tasolla lainsäädäntöön kaavaillaan muutoksia, joiden seurauksena kunnan vahva ja hyvissä ajoin hankittu maanomistus muodostuu entistä tärkeämmäksi.

Metsien seurantajärjestelmä otettiin käyttöön keväällä 2024 strategisen metsäsuunnitelman mukaisesti. Metsien seurantajärjestelmällä seurataan otannan luonteisesti kaupungin metsien hoidon ja käytön kokonaiskestävyyttä. Metsien seurantajärjestelmään kerättävällä tiedolla saadaan tuloksia mm. metsien monimuotoisuuden kehittymisestä pitkällä aikavälillä. Metsien hoidossa ja käytössä korostuvat metsien virkistyskäyttö, luonnon monimuotoisuus ja hiilinieluista huolehtiminen. Uuden luonnon monimuotoisuusohjelman yhtenä tavoitteena on lisätä kaupungin metsien suojelupinta-alan määrä kymmeneen prosenttiin. Lisäksi tavoitteena on lisätä lehtipuuston ja vanhojen metsien määrää.

Kuopion kaupungin strategisena tavoitteena on aktiivisuuteen innostava arki. Keskeinen tekijä tavoitteen saavuttamisessa on toimivat retkeilyn ja virkistyskäytön palvelut sekä niiden käyttöön kannustaminen. Ulkoilijoiden määrä ja retkeilyn merkitys on viime vuosina kohonnut merkittävästi ja näyttää myös pysyvän korkealla tasolla. Retkeilyreittien ja taukopaikkojen ylläpitoon onkin panostettu kasvaneen kysynnän vuoksi. Ulkoilu ja retkeily ovat ennaltaehkäisevää toimintaa ihmisten fyysisen terveyden ja mielenterveyden hoidossa.

Rahtisatamatoiminnassa Saimaan kanavan sulkeutuminen on vähentänyt ulkomaan rahtiliikennettä. Pakotteet ovat muuttaneet erityisesti raakapuun osalta logistiikkaketjuja siten, että puukuljetusmäärät ovat kasvaneet rahtisatamassa merkittävästi. Vesiliikenne kuljetusmuotona on ympäristöystävällistä ja tavoitteena onkin selvittää, miten tätä rahtimuotoa voidaan Kuopiossa edistää.

Maarakentamisessa hyödynnetään jo varsin laajasti maamassoja, myös aikaisemmin jätteen luokiteltuja betoneja ja tuhkia. Vaihtoehtoisten voimanlähteiden osalta toiminta on ollut vielä tarkkailua. Maarakentamisen synnyttämää hiihlijälkeä selvitetään kustannuslaskentaohjelmien avulla.

Ilmastonmuutos synnyttää sään ääri-ilmiöitä ja siten uusia haasteita kaupunkisuunnittelulle. Maankäytön ja liikkumisen suunnittelussa on pyrittävä kestäviin, päästöjä vähentäviin ratkaisuihin sekä varauduttava myrskyjen ja rankkasateiden lisääntymiseen. Tähän liittyen tulvariskialueet ja hulevesien hallinta otetaan toiminnassa entistä paremmin huomioon.

Alueen kunnallinen jäteyhtiö selvittää fuusiota toisen jäteyhtiön kanssa. Mahdollisen fuusion toteutumisella on merkittävä vaikutus jätehuollon viranomaispalvelujen toimintaan, jolloin muutoksia tulee mm. kuntien väliseen sopimukseen, lautakuntaan, toimialueeseen, henkilöstöön, jätehuoltomääräyksiin, taksoihin ja palvelutasoon.

Ympäristöterveydenhuollossa selvitetään vaihtoehtoisia tapoja järjestää pieneläinten hoito ja päivystys kohtuuhintaisesti. Yhtenä vaihtoehtona tarkastellaan siirtymistä ostopalveluista omaan palvelutuotantoon. Muutoksen taustalla on eläinlääkintähuoltolain uudistuksen vaatimukset, säästöpainet sekä palvelun saatavuuden varmistaminen tulevina vuosina.

Ulkoisten häiriötekijöiden riskit toimintaympäristössä ovat kasvaneet.

Asukkaiden osallistumiseen etsitään uusia muotoja mm. digitalisaation mukanaan tuomilla uusilla mahdollisuuksilla. Tulevaisuuden toimintaympäristöä analysoidessa suoritetaan digitaalisten mahdollisuuksien arviointi ja mahdollisimman monipuolinen hyödyntäminen osana toiminnan kehittämistä. Mahdollisuuksia avaavat myös kannustavat älykkäät järjestelmät, mm. tietomallinnuksen käyttö suunnittelusta toteutukseen ja eri älyjärjestelmien datan

hyödyntäminen mm. kaupunkisuunnittelussa. Digitaalisuus tuo muutoksia myös infran hallintaan. Kun infrakohteen kunto hallitaan, kunnossapito- ja saneeraushankkeiden priorisointi on helpompaa.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Talouden tasapainotusohjelman myötä suunnittelun tavoitteissa korostuvat kaupungin elinvoiman ja elinkeinotoiminnan edistäminen. Muilta osin suunnittelun ja rakentamisen kohteet siirtyvät pidemmälle aikavälille ja tulevaisuuteen.

Uusi MAL-sopimus valmistellaan syksyn 2024 aikana. Meneillään olevien neuvottelujen perusteella näyttää siltä, että MAL-sopimuksen kautta tuleva valtion rahoitus näyttää jäävän alhaiselle tasolle tavoitteisiin nähden. Tällä on vaikutusta mm. joukkoliikenteen tulovirtoihin.

Asuntorakentamisen painopiste on siirtymässä Savilahteen. Ensimmäisten Vanhan Varikon alueen kerrostalojen ennakoidaan valmistuvan vuonna 2024. Keskustassa uusia kerrostaloja on rakenteilla, suunnittelussa ja lähdössä rakenteille, mikäli niiden ennakkomarkkinoinnissa tullaan onnistumaan. Lehtorinteen uudella kaava-alueella ensimmäiset rivitalot ovat rakenteilla, mutta kerrostalojen aloitukset siirtyvät. Vuodelle 2025 tavoitteena on noin 800 asunnon tuotanto. Asuntotuotanto painottuu kerrostaloihin ja jakaantuu usealle eri alueelle. Uudet asuinalueet rakentuvat ja valmistuvat aiempaa hitaammin asuinrakentamisen hidastumisen vuoksi.

Pientaloalueiden uudisrakentamisen painopiste on siirtynyt Hiltulanlahden III-alueelle. Tulevina vuosina tältä alueelta luovutetaan noin 30 tonttia/vuosi rakentajille ja nämä Hiltulanlahden viimeiset alueet riittävät vielä vuosille 2024–2027. Maaseutukeskusten elinvoimaa kehitetään ja maaseutukeskusten sekä kylien tonttitarjonnasta huolehditaan.

Elinkeinoelämän kehittymistä tuetaan kaavoittamalla monipuolisia yritystontteja Pieneen Neulamäkeen, Rasinmäkeen, Sorsasaloon ja Hepomäkeen.

Joukkoliikenteen runkolinjojen varrella vahditetaan täydennysrakentamista selvityksellä ja siihen pohjautuvilla asemakaavatoilla. Erityisenä tavoitteena on monipuolistaa kerrostalovaltaisia alueita pientaloilla. Ensimmäisessä vaiheessa keskitytään Kelloniemen ja Neulamäen väliselle alueelle runkolinjan 4 varrelle. Kaupungin kiinteistöjen kaavoituksella tuetaan kaupungin omien kiinteistöjen kehittämistä. Meneillään olevien koulu- ja päiväkotihankkeiden lisäksi käynnistetään kaavoitus mm. Kasarmialueella ja Puijonlaaksossa. Keskustan kaupallista elinvoimaa ja elävyyttä edistetään torin länsipuolen asemakaavan muutoksella ja torin ympäristön ja Puijonkadun suunnittelulla.

Joukkoliikenteen runkolinjaston liikenteen aloittamisen suunnittelua ja infran rakentamista jatketaan. Runkolinjaston liikenne kilpailutetaan vuoden 2024 aikana ja liikenne linjastolla alkaa kesäkuussa 2026. Vuoden 2025 aikana toteutetaan infran parannus- sekä liikenteen nopeuttamistoimenpiteitä. Maaseutuliikenteet kilpailutetaan vuoden 2025 aikana. Vuorotarjontaa parannetaan matkustajamäärän voimakkaan kasvun ja joukkoliikenteen houkuttelevuuden lisäämiseksi. Matkaketjuja kehitetään mm. pyöräpysäköintijärjestelyin ja kaupunkipyörien avulla.

Kuopion kaupunki on päättänyt ottaa palveluliikenteen (Pali) osaksi joukkoliikenneyhteyksikön toimintaa vuoden 2024 alusta. Vuoden 2025 talousarviossa ei ole varauduttu siihen, että toimintaa jatketaan entisessä laajuudessa. Palveluliikenne kilpailutetaan vuoden 2024 aikana, ja liikenne organisoidaan uudelleen.

Infran rakentaminen jatkuu keskeisillä kaupunkikehitysalueilla kuten Savilahti, Mölymäki ja Hiltulanlahti. Savilahden alueella pääpaino on Neulaniementiellä ja Yliopistonrannassa. Etelä-Kuopiossa varaudutaan yritysalueiden rakentamiseen Pienessä Neulamäessä. Itkonniemen alueen suunnittelu jatkuu. Tahkon keskusta-alueen jatkorakentaminen etenee vuoden 2025 aikana.

Kaupunkiympäristön palvelualue vastaa myös Kuopion kaupungin ulkoliikuntapaikkarakentamisesta. Vuoden 2025 tavoitteena on, että selkeytetään Puijon ja Heinjoen alueiden tavoitteita. Erityisesti Puijon hyppyrimäkien osalta tarvitaan päätöksiä jatkon osalta.

Kunnossapidon osalta on huomioitava, että kunnossapidettävät alueet laajenevat vuosittain kaupungin kasvun myötä. Kunnossapidettävien alueiden hallinta edellyttää omaisuudenhallintajärjestelmän ja urakoiden yhteensopivuutta. Omaisuuden hallintaa varten tarvitaan järjestelmä, jonka avulla määritellään kunnossapidon työtehtävät. Tavoitteena

on, että alueurakoitsijat kytkeytyvät järjestelmään siten, että tehdyt työt näkyvät jatkuvasti kunnossapidon henkilöstölle.

Kunnossapidon tasoa tarkastellaan jatkuvasti, mutta erityisesti alueurakoiden kilpailutuksien yhteydessä. Vuonna 2025 kilpailutukseen on tulossa Maaningan alueurakka, seuraavina ovat vuoden 2026 alussa Nilsiä ja Vehmersalmi.

Korjauspäälylystyksen määrärahat suunnitellaan säilytettävän entisen tasoisina. Vaikka katujen korjausvelan kasvu jatkuu, tällä toimenpiteellä pyritään pitämään korjausvelan kasvu kohtuullisella tasolla. Kaupunkilaisille tämä näkyy päälylystevaruina erityisesti talven jälkeen.

Vuoden 2025 aikana luovutaan omasta taimituotannosta Puutossalmenttiellä.

Kaupungilla on oma uusiomaanrakentamisen ohjausryhmä, jota infrarakentamisyksikkö koordinoi. Tavoitteena on säilyttää uusiomaarakentamisen korkea taso ja hyödyntää saatava korvaava aines mahdollisimman täysimääräisesti. Kaupunki osallistuu myös valtakunnalliseen UUMA5-työhön.

Ympäristönsuojelupalveluissa toteutetaan vaikuttavaa resurssiviisautta- ja ilmastoviestintää sekä energianeuvontaa uuden Viksu Kuopio -ohjelman ja viestintäsuunnitelman mukaisesti. Ympäristövahti-palvelu otetaan käyttöön ja jalkautetaan ilmasto- ja resurssiviisauttoimien seurantaan.

Asiakaspalvelun kehittäminen jatkuu ja palveluja suunnataan entistä enemmän digitaaliseen muotoon. Käyntiasiointiverkostoa integroidaan osaksi kaupungin muita palveluja. Asiakkaita palvellaan yhä enemmän sähköisesti, jolloin asiointityö on yhä vähemmän paikkasidonnaista. Myös työhyvinvoinnin näkökulmasta suosimme monipaikkaista työskentelykulttuuria, joka näkyy konkreettisina toimenpiteinä tilojen käytön tehostamisena.

Digitaalisia palveluja kehitetään ja 3D-kaupunkimallin käyttöä suunnittelussa ja asukkaiden vuorovaikutuksessa jatketaan. Vuonna 2022 aloitettu rajapintapalveluiden kehittäminen tukee tiedon jakamista ja avoimen tiedon julkaisua. Kehitystyö ja tietosisältöjen laajentaminen jatkuvat. Maaseututaajamien tonttien markkinointia pyritään edistämään digitaalisten palveluiden avulla.

Henkilöstösuunnittelu

Kaupunkiympäristön palvelualueella on tehty henkilöstösuunnitelma useammalle vuodelle eteenpäin ja suunnitelmaa tarkennetaan vuosittain. Lähivuosina palvelualueen henkilöstöstä huomattava määrä on eläköitymässä. Suunnitelman pohjaksi on käyty keskusteluja yksiköissä tuotettavista välttämättömistä palveluista ja niistä, joita voidaan vähentää. Palveluista on tunnistettu ydintehtävät, joiden tuottaminen ja resurssit on pystyttävä varmistamaan. Lisäksi tehtävien jakoa yksiköiden välillä on mietitty uudelleen ja resursseja kohdennetaan strategisesti tärkeisiin palveluihin. Tehtävänkuvia laajennetaan ja virkanimikkeitä muutetaan vastaamaan paremmin tarvetta vastaaviksi.

Kaupunkiympäristön palvelualueella henkilöstössä on vaihtuvuutta eläköitymisten vuoksi. Tämä vaatii paljon perehdyttämistä ja oppimista työyhteisöltä. Henkilöstösuunnittelu keskittyy tehtävänkuvien uudelleenjärjestelyn suunnitteluun ja toteuttamiseen sisäisin järjestelyin sekä uusien tehtävänkuvien kirkastamiseen ja tiimityöskentelymallin kehittämiseen.

Mikäli Kuopion kaupunki päättää ottaa eläinlääkintähuollon palveluiden järjestämisen omaksi toiminnaksi pieneläinten hoidon ja päivystyksen osalta, kaupungille on palkattava ensin vastaava eläinlääkäri valmistelemaan praktiikkaa ja myöhemmin lisää eläinlääkäreitä (3–5) sekä eläinten hoitajia (3–5). Sopimus pieneläinpäivystyksestä Evidensian kanssa päättyy vuoden 2025 lopussa. Sopimuksessa on mahdollisuus kahteen optiovuoteen.

Hankintaosaamisen merkitys on kasvanut. Kustannuseurantaan ja toiminnan taloudellisuuteen panostetaan entistä enemmän. Koulutusta tarvitaan myös lainsäädännössä tapahtuvien muutosten myötä. Sähköisten palveluiden käyttöönoton laajentaminen vaatii edelleen palveluprosessien uudelleen tarkastelua ja henkilöstön perehdyttämistä uusiin toimintatapoihin. Jatkuvasti kasvavat kunnossapitoalueet sekä monipuolinen ja laajentuva rakentamistoiminta asettavat haasteita henkilöstön osaamiselle. Oman kouluttautumisen lisäksi yksiköt tarvitsevat asiantuntija-apua ja tietoa

hyvistä käytännöistä, jotta digitaalisuus kehittyisi. Erityisiä tarpeita on edelleen esim. omaisuudenhallinnassa (tietomalli-paikkatieto-ketjussa), digipalvelujen asiakaslähtöisessä kehittämisessä ja palvelupolkujen sujuvoittamisessa.

Osaavan työvoiman saatavuus jatkuu tulevaisuudessakin haasteellisena, joten nykyisestä henkilöstöstä ja sen osaamisesta pidetään hyvää huolta. Henkilöstön kouluttamisesta huolehditaan kannustamalla osallistumaan sekä sisäiseen että ulkoiseen ammatilliseen täydennyskoulutukseen, ammattiryhmäkohtaisiin tapaamisiin ja yhteydenpitoon. Ammatillista kehitystä ja ajankohtaisia asioita seurataan verkostoitumalla valtakunnallisesti. Henkilöresurssien lisäksi tarvitaan jatkuvasti asiantuntijapalveluita ostopalveluna.

Henkilöstön monitaitoisuutta edistetään ja tuetaan monipaikkaista työskentelykulttuuria. Vuorovaikutustaidot, tiedonkulku ja kokonaisvaltainen ympäristöosaaminen korostuvat. Näiden taitojen ylläpitäminen ja hyödyntäminen edellyttävät työssä jaksamiseen panostamista mm. koulutuksen ja työhyvinvoinnin osalta. Ammatillisella tasolla tapahtuvaa uudistumista ja ajankohtaisuuksia seurataan verkostoitumalla valtakunnallisesti.

Kaupunkiympäristön palvelualue tarjoaa harjoittelupaikkoja alan opiskelijoille edistääkseen tulevaisuuden työvoiman saatavuutta.

Määrärahat vastuualueittain

Kaupunkisuunnittelupalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024-2025	2024-2025
TOIMINTATULOT	18 893	17 659	18 999	1 340	7,6 %
TOIMINTAMENOT	-26 622	-29 154	-29 570	- 416	1,4 %
TOIMINTAKATE	-7 729	-11 495	-10 571	924	-8,0 %

Kaupunkitekniikan palvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024-2025	2024-2025
TOIMINTATULOT	7 407	8 376	8 609	233	2,8 %
TOIMINTAMENOT	-25 010	-28 006	-26 270	1 736	-6,2 %
TOIMINTAKATE	-17 603	-19 630	-17 661	1 969	-10,0 %

Maaomaisuuden hallintapalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024-2025	2024-2025
TOIMINTATULOT	38 642	40 527	38 061	-2 466	-6,1 %
TOIMINTAMENOT	-4 207	-5 712	-5 412	300	-5,2 %
TOIMINTAKATE	34 435	34 815	32 649	-2 166	-6,2 %

Ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024-2025	2024-2025
TOIMINTATULOT	2 883	3 530	3 681	151	4,3 %
TOIMINTAMENOT	-6 419	-7 328	-7 149	179	-2,4 %
TOIMINTAKATE	-3 537	-3 798	-3 468	330	-8,7 %

Kaupunkiympäristön johdon tukipalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024-2025	2024-2025
TOIMINTATULOT	154	179	148	-31	-17,3 %
TOIMINTAMENOT	-2 055	-2 943	-2 322	621	-21,1 %
TOIMINTAKATE	-1 902	-2 764	-2 174	590	-21,3 %

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Kuopiolaisten tyytyväisyys asuin- ympäristöön säilyy korkeana ja asunnottomuus vähenee	Asunnottomuus Ympäristön viihtyvyys ja kunnossapito (kadut ja puistot)	Asuin ympäristön viihtyisyys, terveellisyys ja turvallisuus huomioidaan maankäytön suunnittelussa ja rakentamishakkeissa. Pidetään huolta, että Kuopioon saadaan toteutumaan monipuolisia asuinalueita mukaan lukien kohtuuhintainen asuntotuotanto. Valvotaan ja kehitetään kunnossapitourakoiden sopimuksen mukaisen laadun toteutumista.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia	Asukkaiden vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin	Asukkaiden osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia kehitetään yhteistyössä eri tahojen kanssa digitaalisia välineitä hyödyntäen. Edistetään erilaisten sidosryhmien välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta esim. Savilahti-projektissa Yhteistyöryhmä ja Savilahti-foorummi Osallistutaan FCG-vuosittaiseen asiakastyytyväisyyskyselyyn Toteutetaan asiakaskyselyt ympäristöterveydenhuollossa ja jätehuollon viranomaispalveluissa.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen turvallisuuteen Katuturvallisuusindeksi Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä	Esteettömyyden yleissuunnitelma ja arjen turvallisuus huomioidaan suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa. Jatketaan liukkauden varoittamis- palvelua jalankulkijoille.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtaamis- paikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Hyödynnetään ja kehitetään viherkerroin -työkälyä. Huolehditaan monipuolisista retkeilyn ja ulkoilun palveluista. Kehitetään ulkoalueita ja kaupunkitiloja torin ympäristössä, Puijolla, Mölymäellä ja Savilahdessa. Edistetään Savilahden virkistys- verkoston / -reitistöjen suunnittelua/toteutumista ja kytkeytymistä lähialueisiin esim. Puijo, Neulaniemi.

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Tonttitarjontamme on riittävä ja monipuolinen	Yritystontit (sopivuus, määrä)	Vahvistetaan elinvoimaa riittävällä ja monipuolisella yritystonttitarjonnalla. Pidetään huolta riittävästä maareservistä.
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kaupunkikeskusta, lähiöt ja maaseutu ovat elinvoimaisia ja viihtyisiä	Asuntotuotanto (lkm, tyyppi, hallintasuhte) Asuntotuotannon tonttireservi, vuotta Maaseutuohjelman toteuttaminen	Varmistetaan kaavoituksella monipuolisen asuntotuotannon tonttivarannot lähivuosille. Edistetään täydennysrakentamista ja panostetaan erityisesti pientalotuotantoon, lähiöiden kaupunkirakenteen monipuolistamiseen ja segregaaation ehkäisyyn. Projekti4 elinvoimahankkeen etenemisen tueksi laaditaan kehitys-ohjelma. Projekti4 on keskeisen kaupunkialueen kehittämissuunnitelma, jossa joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuudet kasvavat ja maankäyttö tehostuu täydennysrakentamisella. Kaupunkikeskustaa kehitetään mm. torin länsilaidan asemakavalla ja keskustan MasterPlanilla. Lisätään maaseututaajamien ja kylien tonttitarjontaa sekä vahvistetaan tonttimarkkinointia. Neuvotellaan keskustan täydennysrakentamiseen liittyvät maankäyttösopimukset.
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	Kehitämme Savilahtea kärkihankkeena	Savilahden rakentamisen eteneminen	Tuetaan erityisesti Vanhan Varikon kokonaisuuden ja Savilahden tien varren (Yliopistonranta) toimia, että tonttiluovutukset ja rakennushankkeiden etenemiset ovat mahdollisia. Tuetaan toiminnan ja sisällön kehittämisessä yhteistyön lisääntymistä ja alueen tunnettavuuden kasvattamista
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Kehitämme matkailun kärkihankkeena Tahkoa sekä Kuopion muita matkailualueita yhdessä toimijoiden kanssa	Matkailijoiden yöpymiset Hankkeiden eteneminen	Tahkon keskustan ympäristön infran rakentaminen jatkuu. Jatketaan Tahkon alueen retkeilypalveluiden tuottamista ja kehittämistä.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonnassa	Palveluyksiköt osallistuvat aktiivisesti kaupungin markkinointiin eri tavoin. Asiantuntijat ottavat kantaa valtakunnallisiin laki- ja asetus-hankkeisiin sekä osallistuvat käynnissä olevaan ajankohtaiseen keskusteluun. Jatketaan vahvaa osallistumista liikennejärjestelmätyöhön ja kaupunkipuistoverkostotoimintaan. Aktiivinen viestintä ja edunvalvonta yhteistyöverkostoissa

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Edistämme puurakentamista mm. kaavoituksen keinoin	Toteutuneet puurakennushankkeet	Edistetään puurakentamista asemakaavoituksella, suunnittelulla ja ohjauksella (yksityiset ja julkiset) sekä tontinluovutuksen keinoin.
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Kuopiossa on vahva kiertotalouden yritysverkosto ja sitä tukevaa koulutus- ja innovaatiotoimintaa	Kiertotalousyritysten määrä	Tehdään yhteistyötä Savilahdessa sijaitsevien eri koulutusasteiden, tutkimuslaitosten ja yritysten kanssa. Tuetaan alueen toimijoita kärkialojen toiminnassaan ja annetaan mahdollisuus Savilahden toimia testialustana uusille ratkaisuille.
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Joukkoliikenteen paikallisliikenteen kaikki kilpailutukset tehdään puhtailla käyttövoimilla. Kehitetään hankintojen ympäristöosaamista ja ympäristökriteerien käyttöä ja seuranta. Infran rakentamisessa käytetään uusiomateriaaleja kaikissa niihin soveltuvissa hankkeissa.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	Suunnittelemme ja toteutamme kestäväää ja vähähiilistä yhdyskuntarakennetta mm. edistämällä vaihtoehtoisen lataus- ja tankkausverkoston rakentamista	Tieliikenteen CO ₂ -päästöt kt CO ₂ -ekv	Täydennysrakentamisella edistetään tiivistä ja joukkoliikennettä suosivaa kaupunkirakennetta. Tehdään täydennysrakentamisselvitys joukkoliikenteen runkolinjaluueelle. Maankäytön suunnittelussa huomioidaan vaihtoehtoinen lataus- ja tankkausverkosto. Liikenneinfran älyratkaisuja kehitetään eteenpäin.
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne	Edistämme kestävien liikkumuotojen (joukkoliikenne, kävely, pyöräily, yhteiskäyttöautot) käyttöä ja toimintaedellytyksiä	Joukkoliikenteen matkustajamäärä / v Kestävien liikennemuotojen osuus matkoista	Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimintaedellytyksien edistäminen huomioidaan kaikessa suunnittelussa. Joukkoliikenneohjelman 2035 toteuttaminen. Runkolinjaston suunnittelun jatkaminen ja infran rakentaminen. Runkolinjoihin tukeutuvan kaavoituksen edistäminen. Kannustetaan henkilökuntaa käyttämään yhteiskäyttöistä sähköautoa.
3.3. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta	Otamme maankäytönsuunnittelussa sekä metsien ja viheralueiden hoidossa huomioon luonnon monimuotoisuuden	Luonnonsuojelualueiden määrä Vanhojen metsien osuus Lehtipuuston osuus	Uuden luonnon monimuotoisuusohjelman toimeenpano. Pyritään lisäämään luonnonsuojelualueiden määrää. Kaupungin oma Metso-selvitys on jo tehty, seuraavaksi määritetään suojeltava pinta-ala ja vuonna 2025 konkreettiset kohteet. Jatketaan ELY:n kanssa neuvotte-luja luonnonsuojelualueiden lisäämisestä.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja ilmatoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	SISU-hankkeen toteuttaminen ja päivitetyn resurssiviisausohjelman jalkautus. Hulevedet huomioidaan kaavaprosesseissa. Ilmastonmuutos ja sään ääri-ilmiöiden vaikutukset huomioidaan suunnittelussa. Pidetään kaupungin metsät elinvoimaisina ja kasvavina, että ne toimivat tehokkaasti hiilinieluinä.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Ilmastoviisaiden ruokavalintojen suosiminen hankkeen oppien mukaisesti.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Asemakaavoissa mahdollistetaan aurinko- ja geoenergiapotentiaalin hyödyntäminen. Tuulivoimakaavoja edistetään. Energiansäästöohjelman toteuttamista jatketaan. Edistetään puupohjaisten polttoainneiden saantia markkinoille puun myynnin kilpailuttamisen avulla. Myytävä puutavara kilpailutetaan puutavaralajeittain. Savilahdessa kehitetään mm. kiinteistöautomaattoratkaisuja. Selvitetään pienydinvoiman mahdollisuuksia ja mahdollisia sijainteja lämmöntuotannossa yhdessä Kuopion Energian kanssa.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatio-rajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Osallisuutta ja tiedottamista kehitetään. Tuetaan tietohallintoa tietoliikenneverkko-konseptin ja Datajalostamo-älykaupunkialustan sovellusten käyttöönotossa
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	Päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden osallistumista kehitetään sekä tiedottamista kohdennetaan eri käyttäjäryhmille. Asukkaiden osallistumiseen etsitään uusia muotoja käyttämällä digitalisaation mahdollisuuksia.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien lapsivaikutusarviointien määrät	Lapsivaikutusten arviointi on otettu käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Maaseutuvaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen maaseutuvaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien maaseutuvaikutusarviointien määrät	
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajetavoittoa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Huolehditaan laadukkaista rekrytointiprosesseista. Palkataan kesäharjoittelijoita sekä tuotetaan koululaisten TET-harjoittelua. Oppilaitosyhteistyötä Savonian, Sakkyn ja Itä-Suomen yliopiston kanssa jatketaan.
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Huolehditaan riittävistä henkilöresursseista ja varahenkilöjärjestelmästä sekä varmistetaan tehtäväsältöjen toimivuus organisaatiossa talouden tasapainottamisen sallimissa raameissa.
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Järjestetään esihenkilökoulutusta ja kehitetään esihenkilöiden viestintätaitoja. Huolehditaan itsearviointien ja seurantojen tekemisestä ja pidetään säännölliset osaamis- ja valmennuskeskustelut.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat	Järjestetään säännöllisesti yhteistä koulutusta asiakkaiden kohtaamiseen ja palvelujen asiakaslähtöiseen kehittämiseen, myös vaativien asiakkaiden kohtaamiseen. Henkilöstön moniosaamista ja tehtäväkiertoa toteutetaan suunnitelmallisesti. Järjestetään henkilöstölle talouskoulutusta.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Lisäämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot	Kehitetään henkilöstön moniosaamista ja parannetaan viestintää. Huolehditaan riittävistä henkilöstöresursseista, yhteisöllisyydestä ja tyhy-toiminnasta talouden tasapainottamisen sallimissa raameissa Huolehditaan, että työergonomia on kunnossa. Pidetään säännölliset osaamis- ja valmennuskeskustelut.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätöytä tehneet henkilöt ja etätöypäivät	Mahdollistetaan monipaikkainen työskentelykulttuuri, luodaan uusia käytäntöjä ja toimintamalleja.
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Hyödynnetään investoinneissa eri rahoituslähteitä.
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestokyvyn mukaistesti ja pidämme palvelutuotannon tarvittavat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Palveluverkostosuunnittelulla pyritään vahvaan yhteistyöhön eri asiantuntijoiden kesken ja eri suunnitteluvaiheissa. Osana kaupungin talouden tasapainotusohjelmaa osallistutaan aktiivisesti palveluverkoston tehokkuutta ja taloudellisuutta edistävien ratkaisujen rakentamiseen.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue edistää asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä ehkäisee asukkaiden sosiaalista eriarvoistumista. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tuottamilla palveluilla tuotetaan ennaltaehkäiseviä palveluita ja vahvistetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kaupungin vetovoimaisuutta ja pitovoimaa. Palvelut koostuvat omatoimisesta ja ohjatusta hyvinvointia edistävästä toiminnasta sekä taidepalveluista.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen toimintaa ohjaa Kuopion strategia ja sen eri toteuttamisohjelmat. Palvelualueen toiminnan ja palvelutarjonnan kehittämistä linjaa erityisesti Hyvinvoiva Kuopio -ohjelma. Hyvinvoiva Kuopio -ohjelman mukaisella, pitkäjänteisellä ja tutkittuun tietoon perustuvalla toimintakulttuurin sekä toiminnan kehittämisellä tähdätään kuopiolaisten nykyistä parempaan hyvinvointiin. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella on keskeinen rooli, kun toimintaa kehitetään Kuopion hyvinvointikertomuksen ja kaupunkitasoisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja painopisteiden linjassa muun muassa vuonna 2023 valmistuneiden Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -ohjelmien toimenpiteissä. Näiden rinnalle toimintaa ohjaamaan on rakennettu, ja joita edelleen kehitetään, Meidän Kuopio -periaatteet, jotka tähtäävät asukkaiden osallistamiseen kaupunkia kehitettäessä sekä kaupungin palvelutarjontaa suunniteltaessa ja toteutettaessa sekä asukastoimintaa ja lähidemokratiatoimintaa kehitettäessä kaupungin eri alueilla.

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut ja yhteistyötahot tarjoavat monipuoliset toimintaympäristöt sekä mahdollisuudet ja olosuhteet omatoimiselle tekemiselle, kokemiselle, tiedonhauke ja harrastamiselle. Kaupungin omia palveluita tuottavat kaupunginkirjasto, liikuntapaikat ja museokeskus.

Kuopion kaupunginkirjasto tarjoaa kirjastopalvelut pääkirjastossa, 13 lähikirjastossa, kolmessa kirjastoautossa sekä verkko- ja mobiilikirjastossa. Kaavi ja Tuusniemi ostavat kirjastopalvelut Kuopiolta. Kahdeksan Kuopion kaupunginkirjaston lähikirjastoista on omatoimikirjastoja, ja asiakkaat pääsevät niihin rajoitetusti myös silloin, kun henkilökunta ei ole paikalla. Kuopion kaupunginkirjasto toimii opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella alueellisen kehittämistehtävän kirjastona alueenaan Etelä- ja Pohjois-Savo. Alueellisen kehittämistehtävän kirjastona Kuopion kaupunginkirjasto tukee toimialueensa yleisten kirjastojen kehittymistä, henkilöstön osaamista sekä edistää yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö resursoi tehtävän kokonaan. Kuopion kaupunginkirjasto on mukana paitsi alueellisessa, myös valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoyhteistyössä.

Kirjaston tehtävänä on ehkäistä maksuttomien ja helposti saavutettavien palveluiden avulla syrjäytymistä. Kirjasto tarjoaa kokoelmien, asiakas- ja tietopalvelujen, tilojen, pedagogisen toiminnan ja tapahtumien kautta yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, tietoon, oppimiseen, aktiiviseen kansalaisuuteen, demokratiaan ja sananvapauteen. Kirjaston tehtävänä on edistää lukemista ja tehdä mediakasvatusta aineistojen, sisältöjen avaamisen, tietopalvelun ja muun toiminnan avulla, toimia kohtaamispaikkana tarjoten tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää kulttuurista ja yhteiskunnallista vuoropuhelua. Kirjasto tarjoaa ja kehittää verkkopalveluja ja -aineistoja fyysisten aineistojen ja palveluiden rinnalla. Palveluiden yleinen digitalisoituminen lisää kuntalaisten avuntarvetta palvelujen ja tiedonlähteiden tavoittamisessa. Kirjastopalvelut tarjotaan kaikille kuntalaisille ja tässä on huomioitava erityisesti lasten ja nuorten yhdenvertaiset mahdollisuuden päästä palvelujen piiriin, lapsiperheet, eri kieli- ja kulttuuriryhmät, erityistä tukea tarvitsevat, lukemisesteiset, liikkumisesteiset, väestön ikääntyminen, digitaalitojen puute sekä eri puolilla kuntaa asuvat kuntalaiset. Kirjastopalvelut vahvistavat kaupungin vetovoimaa ja lähipalveluina luovat yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja hyvinvointia eri asuinalueilla asuville kuntalaisille.

Museokeskus koostuu Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta, Kuopion luonnontieteellisestä museosta ja Kuopion taidemuseosta sekä museoiden yhteisestä yleisötyön tiimistä. Museoiden toimintaa ja valtionosuusrahoitusta säätelee museolaki. Museoiden toiminta perustuu Kuopion kaupungin museosäännössä vahvistettuihin museoiden tehtäviin. Kulttuurihistoriallisen museon toimintaa ohjaa lisäksi muinaismuistolaki sekä maankäyttö- ja rakennuslaki. Tallentamis- ja säilyttämistehtävät ovat museoiden ydintoimintaa. Museot tuottavat ja popularisoivat tutkimukseen perustuvaa tietoa ja tarjoavat monipuolisia asiantuntijapalveluita. Museot ovat hyvinvointia edistäviä, helposti saavutettavia, toiminnallisia ja elämyksellisiä oppimisympäristöjä, kulttuurilaitoksia ja asiantuntijaorganisaatioita. Ne tuottavat

monipuolisia näyttelyitä ja tapahtumia, jotka osaltaan vahvistavat Kuopion kaupungin vetovoimaa ja palveluita. Kuopion kaupungin museot ovat oman toimialansa alueellisia vastuumuseoita Pohjois-Savossa, luonnontieteellisen museon vastuualueeseen kuuluu lisäksi Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Etelä-Karjala. Alueellisilla vastuumuseoilla on museolakiin perustuvat, valtionosuusrahoitetut alueelliset tehtävänsä.

Kuopion museon, Kuopion pääkirjaston ja Kahvila Kantin palvelut muodostavat yhdessä Kantin palvelukokonaisuuden. Kantissa museo- ja kirjastopalvelut tuottavat hyvinvointia edistäviä, eri kohderyhmiä huomioivia palveluita. Kuopion kaupungin vuokraama, kulttuurihistoriallisen museon ja luonnontieteellisen museon keskitetty työskentely-, arkisto- ja asiakaspalvelutila entisessä Kuopion postitalossa, Kuopion museon välittömässä läheisyydessä, otettiin kokonaisuudessaan käyttöön joulukuussa 2023. Taidemuseon kokoelmatila valmistui 2023 ja kokoelmien siirto uuteen kokoelmatilaan saatiin päätökseen toukokuussa 2024. Kokoelmatilojen järjestelytyö jatkuu alkuvuoteen 2025.

Liikuntapaikkapalvelut edistävät liikkuvaa Kuopiota ja tarjoavat kuntalaisille palveluita sisä- ja ulkoliikuntapaikoilla. Liikuntapaikat mahdollistavat omatoimisen liikkumisen lisäksi ohjatun liikunnan harrastamiseen niin kuopiolaisille kuin valtakunnallisille sekä kansainvälisille liikkujille ja urheilijoille. Liikuntapaikoilla on myös mahdollista järjestää kaiken kokoisia tapahtumia niin liikunnan, urheilun kuin muidenkin tapahtumien muodossa.

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut aktivoivat yhteistyössä kaupungin muiden palvelualueiden, järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa kaupunkilaisia toimimaan oman ja toistensa hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä. Kaupungin omia palveluita tuottavat kansalaistoiminnan palvelut sekä kansalaisopisto.

Kansalaistoiminnan palvelut koostuvat avustus- ja järjestöpalveluista, liikunnan ja kulttuuritoiminnan edistämisen palveluista, Kino Kuvakukon elokuvatoiminnasta, asukastoiminnasta, hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisen sekä ehkäisevän päihdetyön koordinoinnista. Hyvinvoiva Kuopio, Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -ohjelmia ja Meidän Kuopio -toimintamallia kehittämällä ja toimintaa koordinoimalla edistetään kuopiolaisten hyvinvointia monialaisesti. Yksikön vastuulle kuuluu myös poikkihallinnollinen palveluiden asiakaslähtöinen kehittäminen palvelumuotoilun menetelmin ja HYTE-yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.

Kansalaisopisto-opetuksen keskiössä ovat kansalaistaidot eri muodoissaan, yhdessä oppimisen ja opiskelijoiden omien vahvuuksien tunnistamisen kautta tuetaan kuntalaisten taitoja osallistua ja vaikuttaa kestäväen tulevaisuuden rakentamiseen. Erityisesti ikääntyneiden suhteellisen osuuden lisääntyminen väestössä lisää elinikäisen oppimisen palvelutarvetta. Verkkokurssitarjontaa ja monimuotoista opetusta kehitetään edelleen osallistujien tarpeita vastaviksi.

Taidepalvelut edistävät Kuopion ja ympäristökuntien asukkaiden viihtyvyyttä ja hyvinvointia järjestämällä teatteri-, musiikki- ja muita kulttuurielämyksiä ja tapahtumia sekä kokous- ja kongressitoimintaa. Taidepalveluiden toiminnan keskeisenä muutoksena aiemman toiminnan rinnalla ovat merkittävät panostukset kokous- ja kongressitoiminnan kehittämiseen muun muassa asiakaslähtöisen palvelumuotoilun keinoin. Ulosvuokraustoiminnan kasvattaminen vaikuttaa taidelaitosten toimintakulttuuriin ja siinä on johdettavaa, mutta toisaalta valtion tulevat rahoitusleikkaukset pakottavat kasvattamaan omien tulojen osuutta.

Kuopiolaisten hyvinvoinnin tila, ikärakenteen muutos ja muut toimintaympäristön muutokset edellyttävät palveluiden kehittämistä. Tavoitteena on ennaltaehkäisevien palveluiden käytön lisääminen. Hyvinvoinnin edistämisen palvelut edistävät edellä mainittujen strategisten tavoitteiden lisäksi myös kaupungin tunnettuutta ja veto- ja pitovoimaa, mikä näkyy asukastyytyväisyytenä, muuttovoittona sekä matkailun lisääntymisenä ja kansainvälistymisenä. Palvelujen kehittämiseen vaikuttaa lisäksi yleisen vaatimustason nousu ja eri kohderyhmien muuttuvat palvelutarpeet. Kuopion hyvinvointia edistävät palvelut palvelevat koko maakuntaa ja laajemminkin koko Itä-Suomea.

Eri toimintoja ja palveluja kehitetään yhdessä asukkaiden ja asiakkaiden kanssa sekä kumppanuuteen perustuvissa yhteistyöverkostoissa. Turvataan Särkiniemen asukastuvan toiminta. Kehittämistyössä painotetaan ennaltaehkäisyä, varhaista tukemista ja poikkihallinnollista sekä monitoimijaista yhteistyötä. Asukkaiden osallistuminen suunnitteluun ja toteutukseen on normaali toimintatapa kaikkien palvelujen kehittämisessä.

Viime vuosina kaupunki on investoinut liikunta- ja kulttuuritiloihin merkittävästi. Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus avattiin käyttäjille elokuussa 2024. Kaupungin omat investoinnit tiloihin vähenevät. Suurempia tulevia investointitarpeita ovat museoiden kokoelmatilaratkaisut, Väinölänniemen stadionin peruskorjaus ja pääkirjaston peruskorjaus. Keskuskentän jalkapallostadion ja Puijon mäkiakeskus tarkastellaan erilliskysymyksinä.

Kaupungin tuottamien liikuntapaikkapalvelujen lisäksi asukkaiden kysyntään vastaavat myös yksityiset palveluntuottajat. Kaupunki on edistänyt yksityisen palvelutuotannon kehittymistä harkinnanvaraisesti tukemalla investointiavustuksin ja hankkimalla käyttöaikaa kaupungin tuottamien palveluiden tarpeisiin.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Hyvinvointia edistävien palveluiden palvelumuotoilua jatketaan, ja niiden yhteistä tiedotusta, markkinointia ja viestintää lisätään. Tavoitteena on saada palvelut kohtaamaan erityisesti ne kuntalaiset, jotka niitä eniten tarvitsevat. Tämä huomioidaan palveluverkoston kehittämistyössä ja palvelutarjonnassa.

Digitaalisuutta lisätään asiakaspalvelun parantamiseksi, palvelujen tehostamiseksi ja resurssiviisaan toiminnan kehittämiseksi. Resurssiviisaus huomioidaan mm. kirjastopalveluiden kehittämisessä uuden kirjastoauton suunnittelussa vanhentuvan kirjastoauton tilalle. Tilanhallinta-, kulunvalvonta- ja älylukitusjärjestelmien sekä verkkomaksamisen kehittämistä jatketaan ja tuetaan tiedolla johtamisen ratkaisuiden kautta. Toimintaympäristön muuttuessa henkilöstön osaamista ja digikyvykkyyttä kehitetään jatkuvasti. Kumppanuus viranomaisten, yritysten, tutkimuslaitosten ja järjestöjen kanssa lisääntyy. Asukkaiden osallistumismahdollisuudet palvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen kasvavat myös virtuaalisten palvelukanavien ja alustojen myötä.

Avustus- ja maksupolitiikan uudistaminen jatkuu yhteistyössä muiden suurten/keskisuurten kaupunkien kanssa. Asukkaiden hyvinvointiin liittyvän tiedonkeruun ja analysoinnin menetelmiä sekä hyvinvointiviestintää kehitetään tukemaan kaupungin hyvinvointityötä.

Henkilöstösuunnittelu

Toimintaympäristön muuttuessa henkilöstön osaamista ja digikyvykkyyttä kehitetään jatkuvasti. Palvelualueen osaamisen kehittäminen ja osaltaan myös rekrytoinnit auttavat vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin. Henkilöstön ammatillista kouluttamista jatketaan palvelutarpeiden ja koulutustarjonnan mukaan. Kaupungin oman koulutustarjonnan lisäksi hyödynnetään myös alakohtaisia koulutuksia sekä mahdollisuuksien mukaan myös oppilaitosten, mm. yliopistojen tarjolla olevaa täydennyskoulutusta. Työhyvinvointia ylläpidetään ja edistetään työhyvinvointisuunnitelmien mukaisesti.

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen henkilöstölisäyksiä vuodelle 2025 ovat 1,5 htv liikuntapaikkojen palvelu uudistukseen ja tilojen lisäykseen, 2 htv tila- ja tapahtumamyyntihenkilöt ja 0,5 htv kansalaisopiston liikunnanopetuksen määräaikaistajajärjestelyt.

Määrärahat vastualueittain

Omatoimisen hyvinvoinnin palvelut 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024-2025	Muutos-% 2024-2025
TOIMINTATULOT	6 028	6 226	7 401	1 175	18,9 %
TOIMINTAMENOT	-33 417	-37 282	-39 053	-1 771	4,8 %
TOIMINTAKATE	-27 389	-31 056	-31 652	- 596	1,9 %

Ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024-2025	Muutos-% 2024-2025
TOIMINTATULOT	2 605	2 320	2 350	30	1,3 %
TOIMINTAMENOT	-12 143	-12 519	-12 315	204	-1,6 %
TOIMINTAKATE	-9 539	-10 199	-9 965	234	-2,3 %

Taidepalvelut 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024-2025	Muutos-% 2024-2025
TOIMINTATULOT	2 588	3 337	3 577	240	7,2 %
TOIMINTAMENOT	-13 108	-12 951	-13 110	- 158	1,2 %
TOIMINTAKATE	-10 520	-9 614	-9 533	82	-0,8 %

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tukipalvelut 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024-2025	Muutos-% 2024-2025
TOIMINTATULOT	566	2 986	1 486	-1 500	-50,2 %
TOIMINTAMENOT	- 893	-1 350	-1 206	144	-10,7 %
TOIMINTAKATE	- 327	1 636	280	-1 356	-82,9 %

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia	Asukkaiden vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin	Osallistetaan ja luodaan osallisuutta asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Kehitetään digitaalisia osallistumisen mahdollisuuksia ja siihen liittyvää viestintää. Toiveita ja palautteita seurataan aktiivisesti.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen turvallisuuteen Katuturvallisuusindeksi Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä	Lähipalvelut luovat arjen turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Ne ovat helposti saavutettavia ja esteettömyyttä kehitetään kaiken aikaa.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtaamispaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Palveluverkkoa ja palvelutarjontaa kehitetään aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä edistäviksi helposti saavutettaviksi kohtaamispaikoiksi. Saavutettavuutta lisätään mm. kehittämällä digitaalisia palveluita. Selvitetään mahdollisuus pääkirjaston sunnuntaiaukiolon jatkamiseen. Kirjastoa on käyttänyt sunnuntaisin keskimäärin 647 kävijää eli 33 544 kävijää vuodessa.
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	Lasten ja nuorten liikkuminen, aikuisten liikkuminen Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta	Tarjotaan asukkaille monipuolisesti maksuttomia ja kohtuuhintaisia mahdollisuuksia liikkumiseen. Palvelutarjontaa, viestintää ja markkinointia kehitetään laajalajaisesti edistämään asukkaiden fyysistä aktiivisuutta. Lisäksi yhdistysten toimintaa, vapaaehtoistyötä ja asukastoimintaa tuetaan mahdollistamaan asukkaiden fyysinen aktiivisuus. LiikkuvaKuopio -ohjelma ohjaa palvelujen kehittämistä.
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö vähenevät kaikissa ikäryhmissä	Nuorten päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö Aikuisten päihteiden käyttö	Palvelualueen palvelutarjonta ja toiminta tukee päihde- ja pelikasvatuksen toteutumista systemaattisesti.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Asukkaiden, erityisesti nuorten, mielen hyvinvointi kohenee	Positiivista mielenterveyttä kokeneiden osuus	Palvelualue edistää laaja-alaisesti kaikissa palveluissa (kulttuuri, liikunta, osallisuus, yhteisöllisyys, ehkäisevä päihdetyö) asukkaiden mielen hyvinvointia ja mielenterveyttä. Liikkuva Kuopio ja KulttuuriKuopio -ohjelmien mukainen kehittäminen tukee mielen hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä.
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Yksinäisyyden kokeminen vähenee	Lasten ja nuorten kokemus yksinäisyydestä Aikuisten kokemus yksinäisyydestä	Palvelualue viestii aktiivisesti yksinäisyydestä hyvinvoinnin riskitekijänä ja pyrkii kaikissa palveluissaan osallisuuden edistämiseen ja yksinäisyyden tunteen vähenemiseen. Lisäksi palvelutarjontaa ja toimintaa mahdollistaa asukkaiden sosiaalisen pääoman kertyminen.
1.5. Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	Tarjoamme eri-ikäisille merkityksellistä tekemistä ja kokemista, muun muassa kulttuurista, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta yhdenvertaisesti	Kulttuuritilojen kävijämäärät Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrat	Palvelualue tukee harrastamisen ja tekemisen mahdollisuuksia tarjoamalla alustan eri toimijoille tuottaa toimintaa, tuottamalla itse palveluja ja tapahtumia, toimimalla laajan toimijaverkoston kanssa yhteistyössä (mm. järjestöt, muut palvelualueet ja yksiköt) sekä avustamalla taloudellisesti toimijoita tuottamaan palveluja.

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu	Edistämme monimuotoista kaupunkikulttuuria, tapahtumia ja matkailua	Tapahtuma-avustukset Tapahtumakävijät	Palveluverkosto toimii alustana monipuoliselle tapahtumatoinnalle. Palvelualue mahdollistaa osaltaan kuntalaisten aktiivisen osallisuuden sekä kaupunki- ja maaseutukulttuurin elävöittämisen. Lisäksi palvelualue tukee erilaisin avustuksin ja tuotantotuin kaupunkikulttuuria ja tapahtumatuotantoa. Kehitämme Liikkuva Kuopio ja Kulttuuri Kuopio -viestinnän keinoin palvelujen saavutettavuutta myös matkailijoille. Tuotamme laajaa Meidän Kuopio -festivaalia.
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonnassa	Palvelualue lisää kaupungin tunnettuutta toimimalla aktiivisesti alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Palvelualueen hankinnat suoritetaan kilpailutetuista paikoista huomioiden vastuullisesti ympäristövaikutukset sekä toiminnassa huomioidaan resurssiviisaus.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmatoriskien (mm. säänä ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Palvelualue tekee yhteistyötä kaupunkiympäristön palvelualueen ja tilapalveluiden kanssa ympäristöystävällisen toimintaympäristön kehittämiseksi ja pyritään edistämään asukkaiden ympäristöystävällistä asenneilmapiiriä ja toimintatapoja.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Palvelualue edistää kestävää kehitystä tukevia ruokailutottumuksia laajasti eri toimijoiden yhteistyöllä tutkittuun tietoon pohjautuen.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Palvelualueella huomioidaan sähkön- ja lämmönkulutus yhteistyössä Tilapalveluiden kanssa.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Palveluja ja toimintaa kehitetään ja muotoillaan yhteistyössä asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa sekä hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja palveluiden kehittämisessä.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	Kehitetään asukkaiden osallisuutta ja lähidemokratiaa yhteistyössä asukkaiden ja eri toimijoiden kanssa palvelumuotoilun keinoin ja lähiohjelmasuunnitelman mukaisesti.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien lapsivaikutusarviointien määrät	Palvelualueella on käytössä lapsivaikutusten arviointi yhteisten arviointiperiaatteiden mukaisesti.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Maaseutuvaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen maaseutuvaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien maaseutuvaikutusarviointien määrät	

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajetavoimaa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Rekrytointiprosesseissa ja muussa toiminnassa huolehditaan myös hyvästä työnantajakuvasta.
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Varmistetaan toimivat rakenteet laadukkaalle päätöksenteolle, johtamiselle sekä kannustavalle ja hyvälle ilmapiirille.
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Läsnä olevaa ja vuorovaikutuksellista esimiestyötä tuetaan ja esihenkilöiden osaamista kehitetään koulutuksin.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat	Palvelualueen henkilöstön osaamista kehitetään ja osaamistarpeita kartoitetaan. Henkilöstölle mahdollistetaan ammatillista koulutusta osaamisen kehittämiseksi.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Lisäämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot	Palveluyksiköissä tehdään vuosittaiset työhyvinvointisuunnitelmat, joiden mukaisesti työhyvinvointia ja osaamista kehitetään ja seurataan. Työhyvinvointiin liittyvät asiat käydään läpi myös kehityskeskusteluissa.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumia.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etättyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Palvelualueen toimintatapana on työn kehittäminen ja erityisesti työhyvinvoinnin vahvistaminen. Työkulttuuriin kuuluu henkilöstön mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön.
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Palvelualueen vastuulla olevat toiminnot järjestetään ja kehitetään talousraamin puitteissa. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen käyttömaksut päätetään lautakunnan linjausten mukaisesti.
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestäkyvyn mukaistesti ja pidämme palvelutuotannon tarvikkeet kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Palvelualueen palveluverkosto mitoitetaan tehtävien, asiakastarpeen ja talouden kestäkyvyn mukaisesti. Osana kaupungin talouden tasapainotusohjelmaa osallistutaan aktiivisesti palveluverkoston tehokkuutta ja taloudellisuutta edistävien ratkaisujen rakentamiseen.

Kasvun ja oppimisen palvelualue

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Epävarma maailmantilanne, polarisaatiokehitys, sosiaalisen median ilmiöt ja perheiden jaksaminen vaikuttavat lasten ja nuorten hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksessa lasten tuen tarve on kasvanut, mikä lisää lakimuutosten ja mitoitusvaatimusten ohella järjestämiskustannuksia. Kuopion kaupungin laajan ja saaristomaisen alueen vuoksi palvelutarpeen kysyntä on alueellisesti epätasaista. Työvoiman saanti reuna-alueilla on heikkoa. Kelpoisen henkilöstön saatavuus koko kaupungin alueella on myös heikentynyt. Erityisesti varhaiskasvatuksen opettajista ja sosionomeista on pulaa.

Varhaiskasvatuspalveluiden kysyntään vaikuttaa edelleen jatkuva syntyvyyden lasku, jota tasoittaa positiivinen muutoliike. Asiaksmaksujen aleneminen myös nostaa osallistumisastetta. Perhevapaauudistuksen seurauksena yhä pienempiä lapsia tulee varhaiskasvatuspalveluiden piiriin. Siten lapsimäärä varhaiskasvatuspalveluissa tulee todennäköisesti pysymään nykyisellä tasolla.

Kirstyvän taloustilanteen takia varhaiskasvatuspalvelujen toiminnassa, työjärjestelyissä ja rakenteissa tehdään tarvittavia muutoksia. Varhaiskasvatuksen käyttöastetta ja henkilöstön työssäolopäiviä pyritään nostamaan erillisten toimenpiteiden avulla.

Perusopetuksen oppilaiden ja nuorten kokonaismäärän ennakoidaan edelleen vähenevän, mutta alueiden väliset erot ovat suuret. Vähentäminen on voimakkainta Nilsin ja Juankosken alueilla. Muilla alueilla lasten ja nuorten määrä pysyy melko tasaisena tai vähenee. Pientä kasvua odotetaan eteläisellä maaseutualueella ja keskeisellä kaupunkialueella.

Palveluverkoston ja resurssin tarkastelussa otetaan huomioon tilojen monipuolinen käyttö, monialaisen ja uudenlaisen palvelu- ja toimintakulttuurin kehittäminen sekä alueiden tarpeet.

Oppivelvollisuuden laajenemisen ja maksuttoman toisen asteen kustannukset ovat vakiintuneet korkeimmalle tasolle, kun kaikki lukiolaiset ovat maksuttomuuden piirissä. Lukiokoulutuksessa toteutetaan erilaisia tukimuotoja opiskelijoiden jaksamisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi pääasiassa hankevaroin. Tehostuneen valvonnan yhteydessä on löytynyt lisää koulua käymättömiä oppivelvollisia, joita varten on kehitetty vahvaa tukea tarjoavaa TUVÄ-koulutusta.

Yhteistyö Pohjois-Savon hyvinvointialueen kanssa on edistynyt: sopimus hyvinvointialueen kanssa mahdollistaa opiskeluhoillon henkilöstölle laajemmat Wilma-oikeudet ja hyvinvointialue vuokraa vammaisten lasten loma-ajan hoitoon Kuopion kaupungin henkilöstöä ja tiloja. Yhteistyöfoorumeita on tarpeen vielä kehittää.

Perusopetuksen tuntijakoa, opetussuunnitelmaa, oppimisen tuen lainsäädäntöä sekä vammaispalvelulakia uudistetaan. Ne edellyttävät oppimisen tuen kokonaisuuden tarkastelua ja oppimisen tuen kehittämissuunnitelman uudistamista vuoden 2025 aikana.

Nuorten vapaa-ajan digitalisoituminen vaatii nuorisopalveluilta työn kehittämistä ja suuntaamista digitaalisten nuorisopalveluiden kehittämiseen enenevässä määrin. Nuorisopalvelujen työskentelymuotoja tarkastellaan erityisesti niillä alueilla, joissa nuorten tavoittaminen ja kohtaaminen on haastavampaa. Nuorisopalvelujen toimintaohjelmaa päivitetään ja tehostetun nuorisotyön malli on otettu käyttöön.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Osaava tulevaisuus -pilottihankkeessa rakennetaan vuosien 2024–2026 aikana yhdessä Pohjois-Savon kuntien ja Itä-Suomen yliopiston kanssa koulu- ja aluetason oppivaa organisaatiota. Mukana on 15 kuntaa, yli 80 peruskoulua ja yli 1700 opettajaa. Hankkeessa tuetaan koulukohtaisten kehittäjäopettajien, kiertävien alueellisten pedagogisten mentoreiden ja räätälöidyn täydennyskoulutuksen avulla perusopetuksen opetushenkilöstön osaamisen kehittämistä. Kehittymisestä kerätään koulu- ja kuntatason arviointitietoa, jonka pohjalta luodaan valtakunnallinen osaamisen kehittämisen yhteistyömalli muiden kuntien, verkostojen ja yliopistojen käyttöön.

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavia lapsia ja nuoria on edelleen tavallista enemmän. Maahanmuuttajille annetaan kohdennettuja palveluja ja tukea. Kuopiossa toimii maahanmuuttoviraston 21-paikkainen alaikäisyksikkö. Kotikansainvälisyyden lisäksi toteutetaan erilaisia kansainvälisyshankkeita ja -yhteistyötoimintoja.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Väestöennusteiden mukaan lasten määrä vähenee haja-asutusalueilla ja joillakin kaupunkialueilla, joilla lapsi- ja oppilasmäärät ovat pieniä. Tällä on vaikutuksia laadukkaan kasvatus- ja opetussuunnitelman mukaisen opetuksen järjestämiseen, kustannuksiin ja haasteisiin saada osaavaa henkilökuntaa.

Varhaiskasvatuksessa opettajien ja sosionomien rekrytointi on haasteellista koko kaupungin alueella. Varhaiskasvatuksessa henkilöstörakennetta koskeva muutos tulee voimaan 1.1.2030 alkaen, jolloin kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta mitoituksesta laskettavasta henkilökunnasta kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus. Kyseisestä kahdesta kolmasosasta vähintään puolella tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Lakimuutos huomioidaan jatkossa rekrytointiprosesseissa. Samalla lisätään yhteistyötä alan korkeakoulujen kanssa erilaisten koulutuspolkujen rakentamiseksi varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin tutkintoihin.

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen palveluverkostoa, sen laajuutta ja palvelevuutta tarkastellaan jatkuvana prosessina eri palvelutoimintojen näkökulmat ja alueiden kehitys huomioiden. Kasvun ja oppimisen palvelut osallistuvat aktiivisesti dynaamisen ja ajantasaisen palveluverkostotyön kehittämiseen. Samalla kehitetään myös palvelukonsepteja tilojen yhteiskäytön mahdollistamiseksi ja tilatarpeen optimoimiseksi.

Kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma on uudistettu varhaiskasvatuksen, opetuksen ja nuorisopalvelujen yhteiseksi toimintaa ohjaavaksi asiakirjaksi. Ohjelmaa toteutetaan lukuvuosittain priorisoitujen toimenpiteiden avulla.

Yhtenä päätoimenpiteistä on varmistaa jokaisen lapsen ja nuoren pääsy omaan parhaaseensa. Varhaisen tuen kysyntä kasvaa kaikissa lasten ja nuorten palveluissa. Yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa tiivistetään ja kehitetään varhaisen tuen palvelujen kehittämiseksi. Tavoitteena on kehittää toimintamalleja, joissa jatkuvaan kysynnän kasvuun pystytään vastaamaan varhaisessa vaiheessa. Lasten ja nuorten palveluissa on käytössä mm. Yhdessä aika -toimintamalli (Perhekeskus), jota kehitetään edelleen yhteistyössä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa.

Perusopetuksen yhteisiä kehittämiskohteita ovat oppilaiden osallisuuden kehittäminen sekä kiusaamisen ja väkivallan ehkäiseminen. Lisäksi kouluilla tulee olla koulukohtaisia kehittämiskohteita, jotka nousevat koulun arviointien tuloksista. Kaikilla kouluilla on vastuuhenkilöt, jotka varmistavat, että oppilaiden tunne- ja turvataitoja edistetään tunne- ja turvataitokalenterin mukaisesti. Lukiokoulutuksen yhteinen kehittämiskohde on opiskelijoiden hyvinvoinnin tukeminen.

Toimintaympäristön voimakas muuttuminen edellyttää henkilöstön osaamisen kehittämistä. Osaava tulevaisuus -hankkeessa etsitään moderneja ratkaisuja opetushenkilöstön osaamisen kehittämiseen yhteistyössä pohjoissavolaisten kuntien ja Itä-Suomen yliopiston kanssa. Tämänhetkisessä taloustilanteessa hankkeiden avulla tehtävää kehitystyötä vähennetään.

Toiminnan laadun seuraamiseksi ja parantamiseksi toistuvaa asiakaskyselyä kehitetään eri palveluissa.

Kuopion lukiokoulutuksen saavutettavuutta kehitetään digitaalisin ja monimuoto-opetuksen keinoin. Lukio-opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Kevätlukukaudella 2025 toteutetaan TYKO-viikko, jolloin lukiolaisilla on mahdollisuus suorittaa korkeakouluopintoja ja toteuttaa työelämään tutustuminen joko työpaikalla tai hybriditoteutuksena.

Yhdessä tekeminen verkostoissa on yksi painopiste toiminnassa. Osallistutaan kansallisiin ja kansainvälisiin kasvatus-, oppimista ja opetusta edistäviin verkostoihin. Integroidutaan aikaisempaa paremmin paikalliseen lähiyhteisöön. Innovaatioita ja uuden kehittämistä edistetään kokeilukulttuurilla.

Sinikellon päiväkodin uudisrakennus otetaan käyttöön loppuvuodesta 2024.

Pirtin koulun (0–6) rakentaminen on meneillään ja koulu valmistuu syksyllä 2026. Koulun (7–9) rakentaminen Mölymäelle alkaa vuonna 2025 ja on valmis syksyllä 2027. Pyörön ja Jynkän päiväkodit ovat toteutusvaiheessa. Särkiniemen lähipalvelukeskuksen (koulu, päiväkotiki) hankesuunnittelua jatketaan. Palveluverkkoselvitys tehdään vuoden 2025 aikana. Hiltulanlahden koulun oppilaiden yläkoulupolku muuttuu valtuuston vuonna 2023 tekemän yläkouluverkkopäätöksen mukaisesti. Palveluverkkoselvityksessä tulee ottaa huomioon pienevät ja peruskorjauksen tarpeessa olevat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja nuorisopalvelujen yksiköt.

Henkilöstösuunnittelu

Varhaiskasvatuksen henkilötyövuosien määrän muutos vuodelle 2025 koostuu talousarviossa esitetyistä säästötoimista: -10 htv luovutaan varhaiskasvatussyksiköiden apulaisjohtajista 1.8.2025 alkaen, -5 htv varahenkilöjärjestelmän lakkauttaminen, -6 htv sairauspoissaolojen vähentäminen, -5 htv käyttöasteen tehostaminen päiväkodeissa, -4 htv johtajuusjärjestelyistä, -4 htv avoimen varhaiskasvatuksen supistaminen, -3 htv yksityisen varhaiskasvatuksen erityisopettajapalveluiden lakkauttaminen, -2 htv päiväkotien aukioloaikojen supistaminen -1 htv hallinnon kehittämistimenpiteet.

Perusopetuksen- ja nuorisopalveluiden henkilötyövuosien määrän muutos koostuu vuoden 2025 talousarviossa esitetyistä säästötoimista: -7 htv koulunkäynninohjaajien määrän vähentäminen, -2 htv iltapäivätoiminnan tarkastelu, -2 htv palveluverkkomuutokset, -2 htv English Transition Class opetuksesta luopuminen, -1 htv liikkuva koulu toimintahanke, -1 htv nuoriso-ohjaajan vähennys. Yhden erityisluokan perustaminen lisää +2 htv henkilöstömäärää.

Lukiopalveluiden ja toisen asteen henkilötyövuosien määrän vähentyminen talousarvion säästötoimien johdosta on: -2 htv lukion tuntikehysleikkaus, -2 htv sijaismäärärahojen leikkaus, -1 htv lukio-opetuksen syventävien ja soveltavien kurssien vähentäminen, -1 htv lukiokoulutuksen hankeyksikön (Nest) tarkastelu, -1 htv määräaikaista työsuhteita ei jatketa ja asteittain hankehenkilöstö poistuu.

Hallinnon uudistamiseen ja toimintojen järjestelyyn liittyvä kaupunkitasoinen Haltuun-hanke on siirtänyt tukipalveluiden henkilöstöä elinkeino- ja konsernipalveluiden palvelualueelle. Muutoksia voi vielä tulla nykyiseen henkilöstöön tai henkilötyövuosiin vuonna 2025.

Yhteistoimintaneuvottelujen päätteeksi kasvun ja oppimisen palvelualueella työtehtäviä organisoidaan uudelleen tai tehtäviä jätetään täyttämättä yhteensä 11 htv verran.

Eläköitymisarvio perustuu siihen, että luvuissa ovat mukana 64 vuotta täyttävät ja jo täyttäneet henkilöt.

Määrärahat vastualueittain

Varhaiskasvatuspalvelut 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024–2025	Muutos-% 2024–2025
TOIMINTATULOT	5 296	4 105	4 105	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	- 100 329	-98 165	- 100 632	-2 467	2,5 %
TOIMINTAKATE	-95 033	-94 060	-96 527	-2 467	2,6 %

Perusopetus- ja nuorisopalvelut 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024–2025	Muutos-% 2024–2025
TOIMINTATULOT	6 595	7 575	7 675	100	1,3 %
TOIMINTAMENOT	- 130 190	- 134 032	- 134 651	- 619	0,5 %
TOIMINTAKATE	- 123 595	- 126 457	- 126 976	- 519	0,4 %

Lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyön palvelut 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024–2025	Muutos-% 2024–2025
TOIMINTATULOT	2 630	1 343	1 343	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	-25 569	-24 651	-24 305	346	-1,4 %
TOIMINTAKATE	-22 938	-23 308	-22 962	346	-1,5 %

Kasvun ja oppimisen palvelualueen tukipalvelut 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024–2025	Muutos-% 2024–2025
TOIMINTATULOT	2	2	2	0	0,0 %
TOIMINTAMENOT	- 873	- 473	- 611	- 139	29,4 %
TOIMINTAKATE	- 871	- 471	- 609	- 139	29,5 %

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia	Asiakastytyväisyyskyselyt	<p>Varhaiskasvatuksessa toteutetaan vuosittain asiakastytyväisyyskysely, jonka vastausten pohjalta kehitetään toimintaa.</p> <p>Oppilaiden osallisuutta oman opetuksen suunnitteluun lisätään. Lapset ja nuoret osallistetaan koulu- ja nuorisotilojen verkostosuunnitteluun.</p>
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtaamispaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	<p>Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta</p> <p>Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät</p>	<p>Tilojen käyttöä mahdollistetaan kaupunkilaisille.</p> <p>Koulut toimivat lähipalvelukeskuksina, joissa on eri palveluja ja erilaista iltakäyttöä.</p>
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	<p>Lasten ja nuorten liikkuminen, aikuisten liikkuminen</p> <p>Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta</p>	<p>Tuetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumista lapsuudesta lähtien. Varhaiskasvatus on mukana Liikkuva varhaiskasvatusohjelmassa ja yksiköissä on Liikuntamyötääjät innostamassa lapsia ja henkilöstöä liikkumaan.</p> <p>Perusopetuksessa Liikkuva koulu – toimintamalli jatkuu koulujen perustoimintana. Pitkät välitunnit tukevat lasten liikkumista.</p> <p>Toteutetaan lukion opetussuunnitelmaa. Tuetaan opiskelijoiden hyvinvointia erilaisin tapahtumin.</p>
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö vähenevät kaikissa ikäryhmissä	<p>Nuorten päihdemyönteisyys ja päihteiden käyttö</p> <p>Aikuisten päihteiden käyttö</p>	<p>Perusopetuksessa päihteiden käytön ennaltaehkäisy kuuluu opetussuunnitelman mukaisesti osaksi opetusta.</p> <p>Kouluterveyskyselyssä seurataan lasten ja nuorten päihteiden käyttöä ja päihteisiin asennoitumista.</p> <p>Nuorisopalveluissa tehdään päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn painottuvaa työtä.</p> <p>Lukion nuoria koulutetaan opetussuunnitelman tavoitteiden suuntaisesti eri oppiaineissa raittiiseen ja aktiiviseen elämäntapaan.</p>

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Asukkaiden, erityisesti nuorten, mielen hyvinvointi kohenee	Positiivista mielenterveyttä kokeneiden osuus	<p>Varhaiskasvatuksen opettajille ja erityisopettajille järjestetään Nepsy-koulutusta. Provaka-toimintaa laajennetaan edelleen siten, uusia yksiköitä liittyy toimintaan mukaan vuosittain.</p> <p>Kehitetään yhteisöllisen opiskelu-huollon vuosikelloa.</p> <p>Perusopetus ja hyvinvointialue tekevät yhteistyötä mielenterveyden haasteiden ennaltaehkäisyssä ja tukemisessa.</p> <p>Lukiokohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat päivitetään vuosittain. Järjestetään täydennyskoulutusta lukiolaisille opetussuunnitelman mukaisesti.</p>
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	Yksinäisyyden kokeminen vähenee	<p>Lasten ja nuorten kokemus yksinäisyys</p> <p>Aikuiden kokemus yksinäisyys</p>	<p>Varhaiskasvatuksen pedagogisena painopisteenä on vuosina 2022–2025 vuorovaikutus- ja tunnetaidot. Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa edistetään lasten vuorovaikutustaitoja ja syrjäytymisen ehkäisemistä.</p> <p>Lasten ja nuorten osallisuutta kehitetään.</p> <p>Jokaisella koululla on käytössä tunne- ja turvataitojen kalenteri, jonka avulla varmistetaan tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitoja harjoittelu osana perusopetusta. Linkki: https://tunnejaturvataitokello.kuopio.fi/</p> <p>Jokaisessa luokassa käytetään ryhmäytymistä edistäviä toimenpiteitä ja varmistetaan että jokaisella oppilaalla on vähintään yksi kaveri koulussa.</p>
1.4. Laadukas varhaiskasvatus ja yleissivistävä koulu	Tarjoamme kaikille lapsille ja nuorille laadukkaan varhaiskasvatuksen ja koulupolun sekä siihen tarvittavan tuen	Perusopetus: opetuksen eurot / oppilas, vuosiviikkotunnit / oppilas, ryhmäkoko, Kuopion koulutuspoliittisen ohjelman toteuttaminen	<p>Varhaiskasvatustoiminta toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. Toiminnan toteuttamista arvioidaan käyttöönotetun sähköisen varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä (Valssin) avulla.</p> <p>Otetaan käyttöön opetuksen laatua mittaava asiakaskysely oppilaille ja heidän huoltajilleen.</p>

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.5. Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	Tarjoamme eri-ikäisille merkityksellistä tekemistä ja kokemista, muun muassa kulttuurista, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta yhdenvertaisesti	Kulttuuritilojen kävijämäärät Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrat	Koulujen kuljetusten väheneminen vaikuttaa kulttuuripolun käyttäjämääriin. Koulujen kerhotoiminta ja harrastamisen Suomen-malli lakkaa. Nuorisopalvelut tarjoavat laadukasta ja monipuolista leiri- ja vapaa-ajantoimintaa. Nuorisopalvelut tuottavat monipuolista vapaa-ajan toimintamahdollisuuksia nuorille. Oppilaitosten tiloja vuokrataan ulkopuolisille harrastusryhmille.

KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö	Tuemme yhdessä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatusta, uutta yritystoimintaa sekä olemassa olevien yritysten kasvua ja elinvoimaa	Liikevaihdon ja viennin kehitys Yrityskanta / 1000 as. Uudet yritykset / 1000 as. Yritysmönteisyysmittaukset	Perusopetuksessa toteutetaan yrittäjyyskasvatusta opetussuunnitelman mukaisesti. Oppilaat vierailevat Yrityskylässä ja TAT:n laaitima yrittäjyyteen liittyvä oppimateriaali on käytössä kaikilla kouluilla. Mahdollistetaan lukiodien opetussuunnitelman suuntaisesti nuorten mahdollisuuksia tutustua lukio-koulutuksen aikana laajasti työelämään eri tavoin.
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Kuopio on vetovoimainen opiskelukaupunki	Koulutuksen vetovoimaisuus, hakijamäärät; UEF, Savonia, Sakky Alueelle jäävien valmistuneiden osuus	Kuopiossa on laadittu kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma, jonka tavoitteena on varmistaa laadukas kasvatusta ja opetus sekä tukea lasten ja nuorten hyvinvointia varhaiskasvatuksesta toisen asteen opintojen loppuun. Yhteistyötä alueen korkeakoulujen kanssa kehitetään ja lisätään. Tutustutaan Pohjois-Savon jatko-koulutuksen ja korkeakoulutuksen mahdollisuuksiin.
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	Koulutus vastaa ennakoivasti työelämän muuttuviin tarpeisiin		Opinto-ohjausta ja oppivelvollisuusohjausta kehitetään jatkuvasti. Kehitetään niveltävien opetuksen ja tuen kokonaisuutta.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettuutta ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonnassa	Osallistutaan vain välttämättömiin verkostoihin. Osallistutaan valtakunnalliseen OPPIVA-verkoston, kuntatyöntekijaverkoston sekä muiden tärkeimpien verkostojen toimintaan.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaista kestävän elämäntavan mukaista kasvatusta ja toimintaa. Edistetään kierrätetyn materiaalin käyttöä esimerkiksi tekstiilityön tunneilla.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja ilmatoriskien (mm. säännäri-ilmiot) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Toiminnassa pyritään edistämään ja huomioidaan kestävän kehityksen periaatteet. Ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävät toimenpiteet ovat osa kaikenikäisten lasten opetusta opetussuunnitelman mukaisesti.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tuemme paikallista maataloutta ja elintarviketuotantoa tarjoamalla lähellä tuotettua ja ilmastoviisasta ruokaa huoltovarmuuden parantamiseksi sekä vähennämme ruokahävikkiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	Kiinnitämme lasten kanssa huomiota ruokahävikkiin ja ohjaamme lapsia välttämään ruokahävikin syntyä. Ylijäämäruoan myynnin edistäminen. Viestitään aktiivisesti lukiolaisille ravinnon merkityksestä oman elämän tukipilarina.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatio-rajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Varhaiskasvatuspalveluiden sähköisen asioinnin kehittäminen jatkuu Edlevo -asiakastietojärjestelmän käyttöönoton yhteydessä. Kodin ja koulun välistä yhteydenpitoa hoidetaan pääasiallisesti Wilman kautta. Digitaalisten palveluiden kehittämissuunnitelmassa linjataan, miten digitalisaatiota kehitetään osana palveluntuotantoa. Digikehittämistä on uudelleenorganisoitu palvelualueella. Kaikilla lukiolaisilla on oma pääte-laite opiskelua varten.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	Varhaiskasvatuksen asiakastytyväisyyskysely toteutetaan vuosittain. Järjestetään oppilas- ja huoltajakysely kasvatus- ja koulutuspoliittisen ohjelman toteutumisesta.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien lapsivaikutusarviointien määrät	Varhaiskasvatuksessa toiminnan toteuttamisessa ja kehittämisessä huomioidaan lapsivaikutukset. Päätöksenteon yhteydessä laaditaan lapsivaikutusten arviointi. Kaikessa toiminnassa huomioidaan lapsivaikutukset ja tehdään aina tarvittaessa lapsivaikutusten arviointi.
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Maaseutuvaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen maaseutuvaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien maaseutuvaikutusarviointien määrät	

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajetavoimaa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Varhaiskasvatuksessa lisätään yhteistyötä oppilaitosten kanssa osaavan työvoiman saamiseksi. Rekrytointiprosesseissa huomioidaan työnantajakuva vahvistaminen. Vähennetään määräaikaisia palvelussuhteita ja osa-aikatyötä aina kun se on mahdollista. Palvelussuhteiden kesto määritellään tosiallisen työajan mukaan. Edistetään sisäistä liikkuvuutta. Kehitetään koulutusyhteistyötä korkeakoulujen kanssa.
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Varhaiskasvatustyöyksiköiden suunnittelu- ja arviointi toteutetaan pedagogisen johtamisen vuosikellon mukaisesti. Henkilöstö osallistetaan kehittämistyöhön. Kouluilla ja nuorisopalveluilla on käytössä tiimirakenteet ja niitä kehitetään ja vahvistetaan.
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Varhaiskasvatustyöyksiköiden johtajilla on esihenkilöiden työhyvinvointiryhmä, joka suunnittelee ja toteuttaa säännöllisesti työhyvinvointia tukevaa toimintaa. Jatkuva esimiestyön kehittäminen virasto- ja yksikkötasolla muun muassa koulutuksen ja tiimitoiminnan avulla. Lukion rehtoreiden esimiestyötä tuetaan säännöllisillä kokoontumisilla, uusien rehtoreiden perehdyttämisellä ja mentoroimalla, johtamiskoulutuksiin osallistumisen tukemisella sekä mahdollisuudella työkiertoon.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt työpaikat	Henkilöstölle järjestetään vain välttämätöntä täydennyskoulutusta.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Lisäämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot	Varhaiskasvatuksessa yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat päivitetään vuosittain. Tiimiopettajuuden lisääminen. Yksikkökohtaiset työhyvinvointisuunnitelmat päivitetään vuosittain. Järjestetään täydennyskoulutusta. Turvallisuussuunnitelmat ja riskienarvioinnit päivitetään vuosittain. Toteutetaan työhyvinvointipari-toimintaa. Henkilöstön osaamista kehitetään sisäisen koulutuksen ja tutoroinnin/mentoroinnin avulla.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätöitä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Hallinnollista työtä tekeville mahdollistetaan etätöiden tekeminen.
4.4. Kestävä talous	Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	Osallistutaan palveluverkkoselvityksen tekemiseen.
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestäkyvyn mukaistesti ja pidämme palvelutuotannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Varhaiskasvatuspalvelujen kysyntää ja tarvetta seurataan ja palveluverkostoa kehitetään sen mukaisesti. Osallistutaan kaupungin talouden tasapainotusohjelmaan kuuluvan palveluverkoston tehokkuutta ja taloudellisuutta edistävien ratkaisujen kehittämiseen.

Keskusvaalilautakunta

Määrärahat on varattu alue- ja kuntavaaleihin 13.4.2025.

Määrärahat

KESKUSVAALILAUTAKUNTA	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024-2025	2024-2025
TOIMINTATULOT	236	720	70	- 650	-90,3 %
TOIMINTAMENOT	- 430	-1 203	- 720	483	-40,1 %
TOIMINTAKATE	- 194	- 483	- 650	- 167	34,6 %

Tarkastustoimi

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset.

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kaupungin ulkoisesta valvonnasta kuntalain, hallintosäännön ja tarkastustoimiston toimintasäännön mukaisesti. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista, saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi ja julkaista yhteenveto sidonnaisuuksista kaupungin verkkosivuilla.

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 83 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa. Tarkastustoimiston tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä.

Kuntalain 121 §:n 6 kohdan ja Kuopion kaupungin hallintosäännön 77 §:n 4 kohdan mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on tehdä esitys tarkastuslautakunnan talousarvioksi.

Määrärahat

Tarkastustoimi	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024-2025	2024-2025
TOIMINTATULOT	0	0	0	0	
TOIMINTAMENOT	- 258	- 323	- 331	-8	2,6 %
TOIMINTAKATE	- 257	- 323	- 331	-8	2,6 %

Yleishallinto

Yleishallintoon sisältyvä toiminta palvelee koko kaupunkiyhteisöä. Talousarviokohta sisältää mm. kaupunginvaltuuston ja -hallituksen määrärahat, verotuskustannukset sekä keskitetysti maksettavat jäsenmaksut ja osuudet, henkilöstömenot, tukipalvelut ja avustukset. Lisäksi yleishallintoon on koottu ict- ja muiden kehittämishankkeiden määrärahat.

Kaupunginvaltuusto

Valtuuston toimintamenoihin on varattu 0,6 milj. euroa. Määräraha sisältää kaupunginvaltuuston puheenjohtajan käyttövarat 5 000 euroa. Valtuutettujen ja valtuustoryhmien tukemiseen on varattu yhteensä 75 000 euroa.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallituksen ja kaupungin johdon toimintamenoihin on varattu yhteensä 2,4 milj. euroa. Toimintamenoihin sisältyy kaupunginhallituksen käyttövarausmääräraha 100 000 euroa. Pitäjäraatien toimintamenoihin on varattu 180 000 euroa ja perusturva- ja terveyslautakunnan toimintamenoihin 15 000 euroa.

Muu yleishallinto

Muu yleishallinto sisältää keskitetysti maksettavat jäsenmaksut ja osuudet 2 milj. euroa, josta Kuopion, Nilsiän ja Juankosken kaupunkikeskustojen kehittämissyhdistysten avustusten osuus on yhteensä 85 000 euroa. Kaupungin myöntämiin tapahtuma-avustuksiin on varattu 0,9 milj. euroa. Keskitettyjen talous- ja palkkahallinnon tukipalveluiden määrärahavaraus on 1,7 milj. euroa ja ict-palveluiden varaus 2,7 milj. euroa. Verotuskustannuksiin on varattu 1,5 milj. euroa.

Kehittämishankkeet

Digikehittäminen sisältää keskitetyt strategialla edistävät sekä teknisen infrastruktuurin kehittämiseen ja muihin teknologiaprojekteihin varattavat määrärahat. Määrärahaa varataan tekoälyn hallitun hyödyntämisen, digiturvallisuuden, varautumisen ja tietosuojan kehittämiseen. Yhtenä merkittävänä asiana on lakimuutoksista ja teknologioiden vanhenemisesta johtuvat kehittämissuunnitelmat. Kehittämiskokonaisuus sisältää myös Traficommin laajakaistatukihankkeen kaupungin omavastuuosuuden vuoden 2025 osalta. Digikehittämisen toimintamenoihin on varattu yhteensä 1,97 milj. euroa.

Kuopion kaupungilla on vuosittain toteutuksessa noin 50–60 ulkoista rahoitusta saavaa hanketta. Lisäksi kaupunki osarahoittaa muiden toteuttamia hankkeita. Suurin osa hankkeista rahoitetaan palvelualueiden omista määrärahoista. Yleishallinnon kehittämisrahoitus (muut kehittämishankkeet) on pääosin varattu Kuopion strategian mukaisten EU-hankkeiden sekä Kuopion innovaatioekosysteemisopimuksen hankkeiden kuntarahoitukseen.

Yleishallinnon kehittämisrahoituksessa (muut kehittämishankkeet) on vuonna 2025 varauduttu rahoittamaan seuraavia käynnissä ja päätöksenteossa olevia hankkeita:

- Maaseudun kehittämiseen kohdistuvaa Leader-toimintaa (Kehittämissyhdistys Kalakukko ry)
- Future DiverCity2 -hanketta (Anti Festivals)
- Kuopion innovaatioekosysteemisopimuksen käynnissä olevia ja syksyllä 2024 päätettäviä uusia hankkeita. Sopimuksessa painopisteinä ovat terveys- ja hyvinvointitekniikka sekä vesiklusteri.
- Pohjois-Savon osaajavetoimamalli-yhteistyöllä vaikuttavuutta -hanketta (Markkinoinnin ja viestinnän vastualue)
- Talent Hub Eastern Finland -hanketta (Itä-Suomen yliopisto)
- Matkailullisesti merkittävien tapahtumien yhteistuotantomalli -hanketta (Kuopion kaupunkikeskustan kehittämissyhdistys)
- Hyvä Veto -hanketta (KUPS ry)
- Itä-Suomen yliopiston tekniikan lahjoitusprofessuuria (teknillinen fysiikka, sulautetut järjestelmät) 120 000 euroa/vuosi, yhteensä 600 000 euroa vuosina 2023–2027

- Energiatohokkuussopimuksen toimeenpanoa (sopimus 2017–2025) ja ilmasto- ja resurssiviisausohjelman pieniä toimenpiteitä (yhteensä 20 000 euroa)
- Kaupunginjohtajan innovaatiopalkintoa, Kuopion strategian tarkistamista sekä muita mahdollisia pieniä kehittämishankkeita
- Määrärahaa sitomatonta on yhteensä 59 000 euroa ja se kohdennetaan pääsääntöisesti kaupungin omiin strategian mukaisiin kehittämishankkeisiin.

Muiden kehittämishankkeiden toimintakate on yhteensä 0,63 milj. euroa.

Henkilöstö ja henkilöstön kehittäminen

Henkilöstöpalveluihin on varattu keskitetty tuloarvio 0,2 milj. euroa ja määräraha 1,5 milj. euroa, jotka sisältävät varaukset mm. palvelussuhdepalveluiden ja yhteistoiminnan sekä työhyvinvoinnin edistämisen, palkitsemisen ja virkistytymisen osalta. Lisäksi henkilöstöpalvelun keskitetyt korotusvaraukset sisältävät kunta-alan eri sopimusalojen kehittämishankkeiden keskitetyn määrärahavarauksen 1,2 milj. euroa ja yhteistoimintaneuvotteluissa päätetyt vapaaehtoiset vapaat 0,5 milj. euroa.

Määrärahat

Yleishallinto	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024–2025	2024–2025
TOIMINTATULOT	2 089	2 293	1 309	- 984	-42,9 %
TOIMINTAMENOT	-21 270	-18 574	-17 861	713	-3,8 %
TOIMINTAKATE	-19 180	-16 281	-16 552	- 271	1,7 %

Kuopion Tilapalvelut

Kuopion Tilapalvelut on kirjanpidollinen taseyksikkö, jonka tavoitteena on nollatulos ja kaupunginhallituksen asettama 14,55 milj. euron peruspääoman korkotuotto. Tilapalvelujen vuoden 2025 tuottotavoite poikkeaa aiemmista vuosista ja vuoden 2025 peruspääoman korkotuotoksi on asetettu 17,7 milj. euroa. Talouden tasapainotusohjelman mukaiset toimenpiteet alentavat kiinteistönpidon kustannuksia yli 2 milj. euroa.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Kuopion Tilapalvelut on vuokrannut kaupungin omistamissa rakennuksissa olevat sote- ja pela -tilat Pohjois-Savon hyvinvointialueelle. Vuokrattujen tilojen kokonaismäärä on 83 000 brm² ja vuokratulo noin 15,8 milj. euroa vuodessa. Kaupungin on yhtiötettävä sote- ja pela-kiinteistöjen omistus ja hallinta sekä ratkaistava niiden omistuksen tulevaisuus vuoden 2025 aikana.

Rakennusalan matalasuhdanne jatkuu myös vuonna 2025 johtuen enimmäkseen asuntorakentamisen jyrkästä vähenemisestä. Tämä näkyy positiivisesti kilpailun lisääntymisenä julkisissa rakennushankkeissa ja mm. purkukustannusten alenemisena. Yhteistoiminnallisilla hankemuodoilla voidaan hyödyntää suhdanteiden muutoksen takia lisääntynyt tarjonta, hallitsemaan hankkeisiin liittyviä kustannusriskejä ja hyödyntämään mahdolliset tulevat rakennuskustannusten alentumiset.

Energiakustannusten nousu jatkuu ja vaikuttaa eniten rakennusten lämmityskustannuksiin. Energiahinnan nousun vaikutusta vähentää laaditun energian säästöohjelman toimenpiteet ja vuonna 2025 aleneva sähkönhankintahinta.

Monipaikkainen työskentely on alentanut toimistotilojen käyttöastetta, joka mahdollistaa toimistotilojen tilatehokkuuden nostamisen ja luopumista ulkoa vuokratuista tiloista. Työskentely-ympäristöjen suunnitellussa otetaan etätyöskentelyn myötä vähentynyt tilatarve huomioon.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Resurssiviisautusohjelman tavoitteet ja vähähiilisyiden edistäminen huomioidaan rakentamisessa ja rakennusten ylläpidossa. Tavoitteena on energian käytön vähentäminen kaikissa toimitiloissa ja uusiutuvan energian osuuden lisääminen energiantuotannossa. Lisäksi puun käyttöä rakennushankkeissa pyritään edistämään.

Talouden tasapainotusohjelman toimenpiteet kohdentuvat mm. tilankäytön tehokkuuteen, kaupungin palvelutuotannolle tarpeettomista rakennuksista luopumiseen myymällä tai purkamalla niitä. Kunnossapitotoimenpiteet tullaan kohdentamaan kaupungin palvelutuotannolle tärkeisiin toimitiloihin.

Tilojen suunnitteluratkaisuissa korostuvat esteettömyys, monikäyttöisyys ja muuntojoustavuus.

Kehitämme yhteisöllisyyttä ja kaupungin sisäistä yhteistyötä parantaaksemme henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista. Samalla varmistamme riittävän henkilöstöresursoinnin ja varaudumme suureen eläköitymiseen.

Henkilöstösuunnittelu

Kuopion Tilapalveluiden henkilöstön eläköityminen huomioidaan henkilöstösuunnittelussa ja tulevien rekrytointien käynnistämisesä. Henkilöstösuunnittelussa huomioidaan tehtävien sisältö ja vastuut sekä avoimien tehtävien täyttämisen oikea-aikaisesti. Tavoitteena on varmistaa toiminnan vaatima osaaminen ja henkilöstöresurssit.

Työhyvinvointiin panostetaan, henkilöstön monitaitoisuutta ja osaamista edistetään sekä tuetaan monipaikkaista työskentelykulttuuria.

Määrärahat

Kuopion Tilapalvelut	TP	TA+M	TA	Muutos €	Muutos-%
1000 €	2023	2024	2025	2024-2025	2024-2025
TOIMINTATULOT	105 123	111 583	114 954	3 371	3,0 %
TOIMINTAMENOT	-67 865	-72 043	-72 180	- 137	0,2 %
TOIMINTAKATE	37 258	39 540	42 774	3 234	8,2 %

Kuopion Tilapalvelut

(sisältää sisäiset erät)

TULOSLASKELMA (1 000 €)	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025
Liikevaihto	104 989	111 122	114 636
Liiketoiminnan muut tuotot	134	461	318
	105 123	111 583	114 954
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-15 357	-14 727	-14 916
Palvelujen ostot	-29 828	-33 428	-31 088
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-45 185	-48 155	-46 004
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-2 275	-2 411	-2 344
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-387	-411	-401
Muut henkilösivukulut	-96	-75	-70
Henkilöstökulut yhteensä	-2 759	-2 896	-2 815
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-23 653	-24 214	-25 616
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-23 653	-24 214	-25 616
Liiketoiminnan muut kulut	-19 921	-20 992	-23 361
Liikelylijäämä (-alijäämä)	13 605	15 326	17 158
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	1		
Muille maksetut korkokulut			542
Korvaus peruspääomasta	-14 550	-14 550	-17 700
Muut rahoituskulut	-3		
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-14 552	-14 550	-17 158
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-947	776	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-947	776	0
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	42	46	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-905	822	0

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Katuturvallisuusindeksi Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä	Tilat suunnitellaan esteettömiksi. Kiinteistöjen ylläpidossa varmistetaan tilojen käytettävyys ja turvallinen käyttö.
1.1. Elinympäristö ja osallisuus	Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtaamispaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	Lisätään tilojen yhteiskäyttöä. Parannetaan tilojen saavutettavuutta edistämällä digitaalista tila- ja palvelun käyttöönnottoa.

ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Edistämme puurakentamista mm. kaavoituksen keinoin	Toteutuneet puurakennushankkeet	Edistetään puun käyttöä rakennusmateriaalina toimitilarakentamisessa.
3.1. Kiertotalous ja resurssiviisaus	Hankintamme ovat vastuullisia ja hiilineutraaleja	Ympäristökriteerit sisältävät kilpailutukset (M€/v, kpl/v, %)	Selvitetään toimitilahankkeiden ja hankintojen hiilijalanjälki.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Tehostamme energiankäyttöä 10 prosenttia ja lisäämme uusiutuvien energiamuotojen käyttöä	Sähkön ja lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) Uusiutuvan energian osuus tuotetusta energiasta (%)	Jatketaan ja laajennetaan laaditun energiansäästöohjelman toimenpiteitä. Toimitilahankkeissa selvitetään uusiutuvan energian käyttömahdollisuudet. Rakennamme vuosittain vähintään yhden aurinkovoimalan.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	Teemme aktiivisesti toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja ilmatoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	Päivitetään toimitilojen suunniteluohjeisto huomioiden ilmastomuutoksen vaikutukset. Kiinteistöjen ylläpidossa huomioidaan ilmastomuutoksen vaikutukset.

UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta	Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatio-rajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	Pilotointien pohjalta kehitämme tilojen saavutettavuutta ja monikäyttöisyyttä digitalisaation avulla.
4.2. Uudistuva johtaminen	Vahvistamme Kuopion työnantajavoimaa	Hakijoita / avoin työpaikka Työnantajan suositteluindeksi	Kehitetään Kuopion kaupungin työnantajamielikuvaa yhdessä kaupungin muiden yksiköiden kanssa.

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Toimenpiteet
4.2. Uudistuva johtaminen	Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys	Parannamme päätöksentekoon valmisteltavien esitysten sisältöä ja laatua.
4.2. Uudistuva johtaminen	Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit	Kannustetaan esimiehiä osallistumaan koulutuksiin ja kehittämään omaa johtamisosaamistaan.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat	Pidetään säännöllisesti henkilöstön kehityskeskustelut ja mahdollistetaan ammatillinen kehittyminen.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Lisäämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot	Kehitetään Tilapalveluiden yhteisöllisyyttä ja sisäistä yhteistyötä.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme kokeilukulttuuria ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumeita.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	Laaditaan yksikkökohtaiset toimintasuunnitelmat ja tavoitteet yhteistyössä henkilöstön kanssa. Mahdollistetaan monipaikkainen työskentely.
4.4. Kestävä talous	Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestokyvyn mukaistesti ja pidämme palvelutuotannon tarvittavat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista	Ylläpidetään palveluverkoston kiinteistöjä huoltosuunnitelman mukaisesti. Osana kaupungin talouden tasapainotusohjelmaa osallistutaan aktiivisesti palveluverkoston tehokkuutta ja taloudellisuutta edistävien ratkaisujen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Kuopion työllisyysalue

Kuopion työllisyysalue on kirjanpidollinen taseyksikkö, jonka tavoitteena on nollatulos. Kuopion työllisyysalueen tavoitteena on huolehtia laissa työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023) säädettyjen työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien järjestämisestä Kuopion työllisyysalueella. Em. järjestämislain mukaisten julkisten työvoimapalveluiden tavoitteena on turvata osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä sekä edistää uuden yritystoiminnan syntymistä, yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Työllisyyden edistämisen kuntakoikeilut päättyvät määräaikaisen lainsäädännön mukaisesti vuoden 2024 lopussa ja uudet työllisyysalueet aloittavat toimintansa vuoden 2025 alusta. TE-toimistot lakkaavat vuoden 2025 alusta ja myös niiden asiakkaat siirtyvät uusille työllisyysalueille. Siirtymä tulee aiheuttamaan alkuvuonna asiakkaiden palveluissa kitkaa ja palveluiden ruuhkautumista.

Kuopio muodostaa yhdessä Kaavin, Keiteleen, Lapinlahden, Rautalammin, Rauta-vaaran, Siilinjärven, Suonenjoen, Tervon, Tuusniemen ja Vesannon kanssa yhteisen työllisyysalueen. Kuopion kaupunki toimii työllisyysalueen vastuukuntana ja vastaa lakisäateisten työvoimapalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. Kunnat rahoittavat työllisyysalueen toiminnan ja palvelut.

Työllisyysalueen vastuulle tulevien lakisäateisten työvoima- ja kotoutumispalveluiden rahoituskehys on pienentynyt valtakunnallisessa valmistelussa merkittävästi. Tämä tulee tarkoittamaan asiakkaille tarjottavan palveluvalikoiman supistumista, palveluiden merkittävää määrällistä vähenemistä ja palveluiden uudistamista.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kuopion työllisyysalueen toiminnan keskeisinä painopisteinä ovat

1. Lakisäateisiin työvoimapalveluihin liittyvien viranomaistehtävien ja palvelutoiminnan haltuunotto ja hallittu käynnistäminen
2. Henkilöstön työkuviun sekä tehtävä- ja virkanimikkeiden muotouttaminen toimintaa vastaavaksi
3. Toiminnan seuraamiseksi ja vaikuttavuuden arvioimiseksi tarvittavien mittareiden ja seurantamallien luominen

Henkilöstösuunnittelu

Kuopion työllisyysalueelle siirtyy henkilöstöä Pohjois-Savon ELY-keskukselta, Pohjois-Savon TE-toimistosta ja Kehäkeskukselta sekä Kuopion kaupungilta, Siilinjärven ja Lapinlahden kunnilta yhteensä noin 170 henkilötyövuotta.

Työllisyysalueella järjestetään vuoden 2025 alussa koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut, jotta henkilöstö saadaan sijoitettua uuteen prosessi- ja tiimiorganisaatioon ja jotta heidän työnkuvansa saadaan vahvistettua uuden organisaation työtehtävien mukaisesti.

Määrärahat

Kuopion työllisyysalue 1000 €	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos € 2024–2025	Muutos-% 2024–2025
TOIMINTATULOT			18 988	18 988	
TOIMINTAMENOT			-18 988	-18 988	
TOIMINTAKATE			0	0	

Kuopion työllisyysalue

TULOSLASKELMA (1 000 €)	TA 2025
Liikevaihto	18 918
Liiketoiminnan muut tuotot	<u>70</u>
	18 988
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	
Ostot tilikauden aikana	-187
Palvelujen ostot	<u>-4 565</u>
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-4 752
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-7 699
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	-1 315
Muut henkilösivukulut	<u>-229</u>
Henkilöstökulut yhteensä	-9 243
Liiketoiminnan muut kulut	-4 993
Liikelylijäämä (-alijäämä)	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	0
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0

Palvelualueet ja taseyksiköt 2025

	TP 2023	TA+M 2024	TA 2025	Muutos-% 2024 - 2025
1 000 €				
ELINVOIMA- JA KONSERNIPALVELUT				
TOIMINTATUOTOT	2 712	2 736	2 206	-19,4 %
TOIMINTAKULUT	-30 081	-32 346	-46 230	42,9 %
TOIMINTAKATE	-27 369	-29 610	-44 024	48,7 %
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE				
TOIMINTATUOTOT	67 978	70 271	69 498	-1,1 %
TOIMINTAKULUT	-64 314	-73 143	-70 723	-3,3 %
TOIMINTAKATE	3 665	-2 872	-1 225	-57,3 %
HYVINVOINNIN EDISTÄMISEN PALVELUALUE				
TOIMINTATUOTOT	11 786	14 869	14 814	-0,4 %
TOIMINTAKULUT	-59 562	-64 102	-65 684	2,5 %
TOIMINTAKATE	-47 775	-49 233	-50 870	3,3 %
KASVUN JA OPPIMISEN PALVELUALUE				
TOIMINTATUOTOT	14 524	13 025	13 125	0,8 %
TOIMINTAKULUT	-256 962	-257 321	-260 200	1,1 %
TOIMINTAKATE	-242 438	-244 296	-247 075	1,1 %
KESKUSVAALILAUTAKUNTA				
TOIMINTATUOTOT	236	720	70	-90,3 %
TOIMINTAKULUT	-430	-1 203	-720	-40,1 %
TOIMINTAKATE	-194	-483	-650	34,6 %
TARKASTUSTOIMI				
TOIMINTATUOTOT				
TOIMINTAKULUT	-258	-323	-331	2,6 %
TOIMINTAKATE	-257	-323	-331	2,6 %
YLEISHALLINTO				
TOIMINTATUOTOT	2 089	2 293	1 309	-42,9 %
TOIMINTAKULUT	-21 270	-18 574	-17 861	-3,8 %
TOIMINTAKATE	-19 180	-16 281	-16 552	1,7 %
YDINKAUPUNKI YHTEENSÄ				
TOIMINTATUOTOT	99 327	103 914	101 022	-2,8 %
TOIMINTAKULUT	-432 876	-447 012	-461 749	3,3 %
TOIMINTAKATE	-333 549	-343 097	-360 727	5,1 %
KUOPION TILAPALVELUT				
TOIMINTATUOTOT	105 123	111 583	114 954	3,0 %
TOIMINTAKULUT	-67 865	-72 043	-72 180	0,2 %
TOIMINTAKATE	37 258	39 540	42 774	8,2 %
KUOPION TYÖLLISYYSALUE				
TOIMINTATUOTOT			18 988	
TOIMINTAKULUT			-18 988	
TOIMINTAKATE			0	
KUOPION KAUPUNKI YHTEENSÄ				
TOIMINTATUOTOT	204 450	215 497	234 964	9,0 %
TOIMINTAKULUT	-500 741	-519 054	-552 917	6,5 %
TOIMINTAKATE	-296 291	-303 557	-317 953	4,7 %

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelman lukuohje

Tuloslaskelmaosan määrärahat sisältyvät vähennyslaskukaavan muotoiseen tuloslaskelmaan, joka on esitetty viereisellä sivulla.

Toimintatulot sisältävät palvelualueiden ja taseyksiköiden tuloarviot, jotka kohdistetaan talousarviovuodelle suoriteperusteisesti. Toimintatulot saadaan joko vastikkeena annetuista palveluista tai avustuksena, tukena tai korvauksena tehtävien suorittamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Talousarviossa sisäiset tulot ovat tuloarvioissa mukana.

Toimintamenot yhteenlaskettu määrä on ydinkaupungin eri palvelualueiden toimintaa sitova menomääräraha. Tavaroiden ja palvelujen hankinnasta aiheutuvat menot budjetoidaan pääsääntöisesti arvonlisäverottomina. Toimintakate osoittaa paljonko käyttötalouden menoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Talousarviossa sisäiset menot ovat määrärahoissa mukana.

Toimintakate on palvelutoiminnan osalta miinusmerkkinen.

Vuosikate on kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos. Vuosikate osoittaa riittääkö kunnan tulorahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotannontekijöistä aiheutuneet menot eli käyttöomaisuuden poistot. Ennen vuosikatetta esitetään vain säännönmukaisen toiminnan tulot ja menot. Satunnaisten tulojen ja menojen siirtämisellä vuosikatteen jälkeen pyritään vuosikatteen vertailtavuuteen eri vuosien ja eri kuntien välillä.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan varauksia tai vapaata omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään tuloksen käsittelyerät eli vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset.

Tuloslaskelma 2025
(sisältää sisäiset erät)

	Ydinkaupunki								Taseyksiköt		Ydinkaupunki ja taseyksiköt yhteensä 1 000 €
	Elinvoima- ja konserni- palvelut	Kaupunki- ympäristön palvelualue	Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	Kasvun ja oppimisen palvelualue	Keskusvaali- lautakunta	Tarkastus- toimi	Yleishallinto	Ydinkau- punki	Kuopion Tilapalvelut	Kuopion työllisyysalue	
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	
TOIMINTATULOT	2 206	69 498	14 814	13 125	70		1 309	101 022	114 954	18 988	234 964
Myyntitulot	867	23 581	2 061	3 161	70		141	29 881	323	18 871	49 075
Maksutulot		11 556	7 921	3 981				23 458		47	23 505
Tuet ja avustukset	1 229	2 965	1 300	5 544			451	11 489	9	70	11 568
Vuokratulot		25 473	3 076	370			642	29 561	113 759		143 320
Muut toimintatulot	110	5 923	456	69			75	6 633	863		7 496
TOIMINTAMENOT	-46 230	-70 723	-65 684	-260 200	-720	-331	-17 861	-461 749	-72 180	-18 988	-552 917
Henkilöstömenot	-11 345	-14 756	-22 594	-140 396	-493	-211	-2 525	-192 321	-2 815	-9 243	-204 379
Palvelujen ostot	-18 871	-50 892	-7 790	-50 023	-173	-111	-11 501	-139 361	-31 088	-4 565	-175 014
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-128	-2 273	-2 313	-4 382	-6	-1	-13	-9 116	-14 916	-187	-24 219
Avustukset	-14 838	-1 170	-3 711	-4 321			-2 091	-26 131		-4 240	-30 371
Vuokramenot	-1 026	-1 343	-29 031	-60 914	-48	-8	-764	-93 134	-20 844	-737	-114 715
Muut toimintamenot	-22	-289	-244	-164			-967	-1 686	-2 517	-16	-4 219
TOIMINTAKATE	-44 024	-1 225	-50 870	-247 075	-650	-331	-16 552	-360 727	42 774	0	-317 953
Verotulot								311 600			311 600
Valtionosuudet								42 345			42 345
Rahoitustulot											
Korkotulot								11 650			11 650
Muut rahoitustulot								8 066			8 066
Rahoitusmenot											
Korkomenot								-10 600	542		-10 058
Muut rahoitusmenot								-60			-60
Peruspääoman tuotto								17 700	-17 700		
VUOSIKATE								19 974	25 616	0	45 590
Poistot ja arvonalentumiset								-32 453	-25 616		-58 069
TILIKAUDEN TULOS								-12 479	0	0	-12 479
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)								4			4
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ								-12 475	0	0	-12 475

Tuloslaskelmaosa

Vuoden 2025 talousarvion toimintatulojen ja -menojen erotuksena muodostuva toimintakate on 318,0 milj. euroa negatiivinen. Tuoreimpaan vuoden 2024 tilinpäätösennusteeseen verrattuna toimintakate kasvaa 3,7 % eli noin 11 milj. euroa.

Vuoden 2024 tilinpäätösennusteeseen verrattuna verorahoitus kasvaa noin 18,5 milj. euroa. Keskeisin muutostekijä on työllisyydenhoidon järjestämistä kasvatama kuntien peruspalvelujen valtionosuusrahoitus.

Rahoitustulot muodostuvat mm. osingoista, takausmaksuista ja Tilapalvelujen peruspääoman tuotosta. Korkotulot ovat pääasiassa kaupungin tytäryhteisöille myöntämien lainojen korkoja. Korkomenojen kasvua on kyetty hillitsemään onnistuneilla suojausratkaisuilla. Investointitason pitäminen maltillisena vaikuttaa lainanottoon, mikä sekä näkyy korkomenoissa.

Edellä mainittujen erien jälkeen muodostuva vuosikate on 45,6 milj. euroa vuonna 2025. Vuosikate kattaa poistot 79 %:sti.

Tuloslaskelmaan 2025 syntyy -12,5 milj. euron alijäämä, joka on toukokuussa annetun talousarviokehysten tavoitetta 1,9 milj. euroa parempi.

Suunnitelmavuosina 2026–2028 talouden liikkumavaraa kasvatetaan käynnissä olevan talouden tasapainotusohjelman toimenpitein. Kaupunki on hakenut pysyviä ratkaisuja menokasvun ja verorahoituksen kehityksen välisen epäsuhteen korjaamiseen. Talouden on arvioitu olevan tasapainossa ja hiukan ylijäämäinen vuonna 2027.

KUOPION KAUPUNGIN TULOSLASKELMA (milj. euroa)

(sisältää taseyksiköt, sisältää sisäiset erät)

	Tilin- päätös	Tilin- päätös	Alkuperäinen talous- arvio	Talous- arvio	Muutos TA2024/ TA2025	Talous- suunnitelma	Talous- suunnitelma	Talous- suunnitelma
	2022	2023	2024	2025	%	2026	2027	2028
	M€	M€	M€	M€		M€	M€	M€
Toimintatulot	308,4	203,6	215,4	235,0	9,1 %	235,1	241,7	248,9
Myyntituotot	84,6	28,0	29,1	49,1	68,5 %			
Maksutuotot	51,5	19,4	26,0	23,5	-9,5 %			
Tuet ja avustukset	29,5	13,7	12,7	11,6	-9,3 %			
Vuokratuotot	131,2	131,2	140,8	143,3	1,8 %			
Muut tuotot	11,5	11,1	6,7	7,5	11,1 %			
Valmistus omaan käyttöön	1,5	0,9	0,0	0,0				
Toimintamenot	-1072,2	-500,7	-516,9	-552,9	7,0 %	-568,4	-584,3	-598,9
Henkilöstömenot	-356,9	-199,1	-198,8	-204,4	2,8 %			
<i>Palkat</i>	-281,9	-158,5	-159,8	-165,4	3,5 %			
<i>Eläkemeno</i>	-63,2	-34,1	-34,1	-34,1	-0,1 %			
<i>Muut henkilösivukulut</i>	-11,8	-6,5	-4,9	-4,9	0,0 %			
Palvelujen ostot	-509,0	-144,2	-156,7	-175,0	11,7 %			
Aineet, tavarat ja tarvikkeet	-37,2	-25,9	-23,8	-24,2	1,9 %			
Avustukset	-40,1	-24,3	-23,8	-30,4	27,7 %			
Vuokramenot	-126,7	-104,8	-111,9	-114,7	2,5 %			
Muut toimintamenot	-2,3	-2,4	-1,9	-4,2	117,2 %			
TOIMINTAKATE	-762,3	-296,3	-301,5	-318,0	5,5 %	-333,3	-342,7	-350,0
Verotulot	549,6	308,1	298,9	311,6	4,2 %	329,0	341,7	350,9
Valtionosuudet	244,7	40,1	32,3	42,3	31,1 %	48,9	52,2	56,8
Rahoituserät, netto	13,1	4,8	7,8	9,6	23,2 %	7,9	6,9	5,9
<i>Korkotulot</i>	11,1	12,2	12,5	11,7				
<i>Muut rahoitustulot</i>	20,3	20,5	21,4	25,8				
<i>Korkomenot</i>	-3,7	-9,1	-11,5	-10,1				
<i>Muut rahoitusmenot</i>	-14,6	-18,8	-14,6	-17,8				
VUOSIKATE	45,0	56,7	37,5	45,6		52,5	58,2	63,6
Poistot	-49,0	-54,4	-58,0	-58,1		-56,3	-57,4	-59,7
Satunnaiset	0,0	0,0	0,0	0,0				
TULOS	-4,0	2,2	-20,5	-12,5		-3,8	0,8	3,9
Poistoero	0,1	0,0	0,1	0,0		0,0	0,0	0,0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-3,9	2,3	-20,5	-12,5		-3,8	0,8	3,9

Investointiosa

Investointiosan esitystapa

Talousarvion investointiosassa esitetään ydinkaupungin ja Tilapalvelujen investoinnit hankkeittain. Hanke on pääsääntöisesti toimielimen vastuulla oleva käyttöömaisuuden hankinta- tai perusparannuskokonaisuus. Hankkeesta tai hankkeyhdistelmästä on esitetty hankkeen kustannusarvio, aikaisemmin käytetyt määrärahat, myönnettävä määräraha sekä mahdollinen perustelu. Hankekokonaisuuksia on avattu suurimpien määräraha vaikutusten osalta koko suunnitelmakaudelle.

- Investointiesityksiä on sopeutettu ja hankkeita on ollut välttämätöntä lykätä, jotta kaupungin nettovelkaantumista on voitu hillitä.
- Talousarvion investointiosassa investointihankkeiden tai hankekokonaisuuksien menot esitetään bruttomääräisinä.
- Investointiosan tuloksi merkitään investointien rahoittamiseen arvioidut rahoitusosuudet sekä käyttöömaisuuden myyntien osalta myytävien kohteiden tasearvo.
- Arvioidut luovutusvoitot tai -tappiot budjetoidaan käyttötalousosaan ja ne vaikuttavat rahoituslaskelmaan.
- Investointiosassa kaupunginvaltuustoa sitovia ovat talousarviovuoden 2025 määrärahat ja tuloarviot.

Investointiosa

Investoinnit 1 000 €	TA+M 2024	TA2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	2025-2028	Perustelut
Bruttoinvestoinnit = investointimenot	-85 395	-77 614	-79 845	-65 430	-63 025	-285 914	Taseeseen kirjattavan uuden omaisuuden hankintameno.
Nettoinvestoinnit, investointien omahankintameno = investoinnit - rahoitusosuudet	-82 310	-76 414	-79 345	-65 430	-63 025	-284 214	Tunnusluvun Investointien tulorahoitusprosentti (100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno) laskennassa käytettävä investointien euromäärä. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.
Investointien rahavirta = nettoinvestoinnit - omaisuuden myyntitulot (tasearvo + myyntivoitto/-tappio)	-74 958	-71 841	-74 424	-61 720	-59 315	-273 413	Rahoituslaskelman erä, joka täytyy kattaa tulorahoituksella, lainanotolla tai rahavaroja vähentämällä.
Kuopion kaupunki yhteensä							
Tulot, rahoitusosuudet	3 085	1 200	500			1 700	
Tulot, myynnit	2 610	2 460	1 921	710	710	5 801	
Menot	-85 395	-77 614	-79 845	-65 430	-63 025	-285 914	
Netto	-79 700	-73 954	-77 424	-64 720	-62 315	-278 413	
Ydinkaupunki yhteensä							
Tulot, rahoitusosuudet	2 995	1 200	500			1 700	
Tulot, myynnit	2 110	2 110	1 421	510	510	4 551	
Menot	-45 405	-38 234	-41 535	-39 770	-36 365	-155 904	
Netto	-40 300	-34 924	-39 614	-39 260	-35 855	-149 653	
Tietokone- ja viestintälaitteet							
Menot	-2 404	-1 054	-915	-885	-900	-3 754	
Kaupunginhallitus							
Menot	-670	-200	-200	-200	-200	-800	
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta							
Menot	-116	-194	-160	-160	-160	-674	
Kasvun ja oppimisen lautakunta							
Menot	-1 618	-660	-555	-525	-540	-2 280	
Maa- ja vesialueet							
Tulot, myynnit	500	500	500	500	500	2 000	
Menot	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-12 000	Maanhankintaa jatketaan kaupungin tulevilla kasvualueilla. Lisäksi maata hankitaan yksittäisinä alueina täydennysrakentamisen turvaamiseksi asumista ja elinkeinotoimintaa varten.
Netto	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500	-10 000	
Yhdyskuntarakentaminen							
Tulot, rahoitusosuudet	2 995	1 200	500			1 700	
Menot	-36 080	-30 630	-32 180	-31 020	-28 870	-122 700	
Netto	-33 085	-29 430	-31 680	-31 020	-28 870	-121 000	

Investoinnit 1 000 €		TA+M 2024	TA2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	2025-2028	Perustelut
Elinkeinoalueet	Tulot, rahoitusosuudet		500				500	
	Menot		-6 600	-7 000	-6 100	-5 750	-25 450	Siikalahden alueella rakennustyöt jatkuvat, tarkoituksena on uusia infraa ja sovittaa se Keskon kauppakeskushankkeelle.
	Netto		-6 100	-7 000	-6 100	-5 750	-24 950	
- josta Nilsian-Tahkon matkailuympäristön kehittämisinvestoinnit	Menot		-2 000	-1 000	-1 000	-1 000	-5 000	Hankkeeseen kohdistuu myös rahoitusosuutta 500 t€. Pääpaino on Sääskiniementien ja hotelli Tahkon välisellä alueella. Myös Nilsian Rantapuistossa työt jatkuvat. Koulupolulla jatketaan aikaisempaa saneerausta.
- josta Pieni Neulamäki II	Menot		-4 000	-4 000	-3 000	-4 000	-15 000	Asemakaava ja asemakaavan muutos vireillä, Kaupunkirakennelautakunta 15.5.2024. Suunnittelualue n. 52 ha.
Uudet alueet	Tulot, rahoitusosuudet		500	500			1 000	
	Menot		-10 110	-9 460	-7 520	-5 170	-32 260	
	Netto		-9 610	-8 960	-7 520	-5 170	-31 260	
- josta Mölymäen alue	Menot		-2 600	-1 700			-4 300	Rakentamisen arvioidaan olevan käynnissä ensi vuosikymmenelle. Asukkaita yhteensä Haapaniemen alueella n. 5000 vuonna 2035.
- josta Hiltulanlahden 3. alue	Menot		-2 000	-1 750	-250		-4 000	Rakentaminen käynnissä Hiltulanlahden 3. alueella ja yhteensä asukasmäärä nousee noin 2800 asukkaaseen vuonna 2035.
- josta Savilahden alue	Menot		-3 700	-2 200	-500	-300	-6 700	Yliopistonrannan ja Vanhan varikon alueen rakentaminen alkanut. Asukkaita n. 2300, kun nämä osat valmistuvat. Savilahden rakentaminen jatkuu tulevat 20 vuotta.
- josta Itkonniemen alue	Menot		-300	-2 000	-2 000	-2 000	-6 300	Asemakaavoitus käynnissä. Tälle alueelle tulee n. 2000 asukasta.
- josta Neulamäen alue	Menot			-500	-2 300		-2 800	Täydennysrakentamisen selvitys aloitettu ja ensimmäiset täydennyskaavat alkamassa.
- josta Kelloniemen alue	Menot				-300	-2 500	-2 800	Osayleiskaavoitus käynnissä.
- josta Vanhan Aseman alue	Menot				-200	-100	-300	Asemakaavan muutos on tullut vireille 10/2022.
Uudet väyläinvestoinnit	Tulot, rahoitusosuudet							
	Menot		-100	-100	-2 500	-2 500	-5 200	
	Netto		-100	-100	-2 500	-2 500	-5 200	
- josta Puijonkatu, ramppi moottoritiltä	Menot		-50	-50	-2 500		-2 600	
- josta Sisustajantien ja Kellolahdentien järjestelyt (sis. rampit)	Menot		-50	-50		-2 500	-2 600	

Investoinnit 1 000 €		TA+M 2024	TA2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	2025-2028	Perustelut
Katu- ja tieverkon sekä siltojen saneeraus	Tulot, rahoitusosuudet							
	Menot		-8 330	-9 350	-8 350	-8 250	-34 280	Särkiniemessä saneerataan Sammalahdentie. Lohkaretiellä päivitetään hulevesilinja. Niiralan Kaikukadulla jatketaan hulevesisaneerausta.
	Netto		-8 330	-9 350	-8 350	-8 250	-34 280	
-josta Puijonkadun silta moottoritien yli	Menot		-800				-800	
-josta Karjalankadun sillat moottoritien ja Puijonlaaksontien yli	Menot		-50	-50	-2 000	-1 600	-3 700	
Yleisten alueiden saneeraus	Tulot, rahoitusosuudet		100				100	
	Menot		-2 170	-1 600	-1 820	-2 230	-7 820	Kelloniemen Märssypuiston, Jynkän Katraan ja Ylä-Pirtin leikkipaikkojen saneeraus vuoden 2025 aikana. Rönössä saneerataan korttelileikkipaikka.
	Netto		-2 070	-1 600	-1 820	-2 230	-7 720	
Liikuntapaikat	Tulot, rahoitusosuudet	450						
	Menot	-3 080	-2 000	-3 350	-3 410	-3 650	-12 410	
	Netto	-2 630	-2 000	-3 350	-3 410	-3 650	-12 410	
								Puijon ja Antikkalan alueelle on käynnistynyt lumetusvesilinjojen suunnittelu. Nykyinen vedenotto lumetukselle on Puijolla ollut kaupungin vesijohtoverkosta ja jatkossa lumetusvedet otetaan Kallavedestä ja/tai Iso-Valkeisesta. Tämän suunnittelu jatkuu vuonna 2025. Tärkeimpänä yksittäisenä urheilulaakson kohteena on noussut esille saapumisaukion toteuttaminen uuden tekonurmikentän eteläpuolelle.
- josta Puijon alue	Menot		-1 350	-2 400	-500	-2 000	-6 250	
- josta Hiltulanlahden 3. alue	Menot		-200	-200	-1 200	-200	-1 800	
- josta Mölymäen alue	Menot				-600		-600	
Muut	Tulot, rahoitusosuudet		100				100	
	Menot		-1 320	-1 320	-1 320	-1 320	-5 280	
	Netto		-1 220	-1 320	-1 320	-1 320	-5 180	

Investoinnit 1 000 €		TA+M 2024	TA2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	2025-2028	Perustelut
Koneet ja kalusto	Menot	-2 916	-1 633	-4 445	-4 070	-2 355	-12 503	
Kaupunginhallitus	Menot	-20						
Kaupunkirakennelautakunta	Menot	-140	-55	-55	-55	-55	-220	
Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta	Menot	-1 615	-483	-640	-640	-640	-2 403	
Kasvun ja oppimisen lautakunta	Menot	-1 141	-1 095	-3 750	-3 375	-1 660	-9 880	
Muut aineelliset hyödykkeet	Menot	-80	-60	-80	-80	-80	-300	Taidemuseon taideteosinvestoinnit.
Osakkeet ja osuudet	Tulot	1 610	1 610	921	10	10	2 551	
	Menot	-925	-1 857	-915	-715	-1 160	-4 647	
	Netto	685	-247	6	-705	-1 150	-2 096	
- josta SVOP-palautus Kuopion Energia Oy:ltä	Tulot	1 600	1 600	911			2 511	Yhtiö palauttaa 2014 muodostetusta SVOP-rahastosta 1,6 M€ vuosittain, rahastoa jäljellä vuoden 2024 lopussa 2,5 M€.
Tilapalvelut yhteensä	Tulot, rahoitusosuudet	90						
	Tulot, myynnit	500	350	500	200	200	1 250	
	Menot	-39 990	-39 380	-38 310	-25 660	-26 660	-130 010	
	Netto	-39 400	-39 030	-37 810	-25 460	-26 460	-128 760	
Kasvun ja oppimisen palvelualue	Koko hanke							
Koulujen ja nuorisotilojen uudisrakentaminen		-7 070	-21 220	-26 700	-8 300	-5 800	-61 220	
Pirtin koulu	31 000	-6 570	-15 120	-9 700			-24 820	KH 10.6.2024, YTKVR toteutusvaihe.
Minna Canthin yläkoulu (Mölymäki), 10-sarjainen	31 500	-500	-6 100	-17 000	-8 000		-31 100	HS KH 27.11.2023, YTKVR neuvottelu KH 19.2.2024.
Kettulan koulu	13 000				-300	-5 000	-5 300	Rakennuslähtöinen tarve. KOP Itk 15.11.2022. Tarveselvitys aloitettu.
Hatsalan klassillinen koulu, 10-sarjainen	32 000					-800	-800	HS KH 5.6.2023

Investoinnit 1 000 €		TA+M 2024	TA2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	2025-2028	Perustelut
Päiväkotien uudisrakentaminen		-13 500	-12 700	-3 750	-3 800	-8 600	-28 850	
Sinikellon päiväkoti, 10 r	9 800	-4 300						Valmistuu 12/2024.
Pyörön päiväkoti, 10 r	10 000	-4 900	-5 900				-5 900	Rakenteilla.
Jynkän päiväkoti, 6 r	6 800	-4 000	-3 200				-3 200	Rakenteilla.
Saarikellon päiväkoti, 6 r	7 400	-300	-3 600	-3 550			-7 150	KH 10.06.2024, YTKVR neuvotteluvaihe. Korvaa vanhan jo puretun Saarikellon sekä loppumassa olevat kaksi alueen yksikköä.
Hiltulanlahti 3. alueen päiväkoti, 6 r	6 800			-200	-3 300	-3 300	-6 800	Hankesuunnittelu aloitettu 9/2024. Koulun oppilasmäärä tulee kasvamaan ja lisätilaa on saatavissa siirtämällä varhaiskasvatusryhmiä uuteen päiväkotiin. Päiväkoti palvelee laajaa aluetta.
Linnanpellon päiväkoti, 10 r	10 000				-500	-5 000	-5 500	On osa keskeisen kaupunkialueen varhaiskasvatuksen tarveselvityksen päivittämistä. Lisää kapasiteettia alueelle sekä korvaa huonokuntoisen poistuvan rakennusosan
Haapaniemen uusi päiväkoti, 6 r	7 000					-300	-300	On osa keskeisen kaupunkialueen varhaiskasvatuksen tarveselvityksen päivittämistä.
Päiväkotien peruskorjauskohteet			-1 700	-3 300	-3 300		-8 300	
Rauhalahden päiväkoti, 5 r			-1 500				-1 500	Välttämättömiä korjauksia, samalla tilamuutosten ja toiminnallisuuden parantumisen myötä muuttuu viisiryhmäiseksi.
Kaarenhovin päiväkoti, 6 r	6 800		-200	-3 300	-3 300		-6 800	H5 käynnissä.
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue								
Koko hanke								
Uudisrakentaminen		-15 660				-200		
Savilahden liikunta- ja tapahtumakeskus, väestönsuoja	50 200	-11 700						Valmistuu 8/2024.
Velvoiteautopaikat	4 000	-3 960						Luolaan liittyvä maksu, joka suoritetaan sisäisesti KYPille ja poistetaan pitkävaikutteisena menona.
Museon kokoelmatilat	10 000					-200	-200	Tarveselvitys käynnissä. Selvitetään toteutusvaihtoehtoja, mm. kaupungin olemassa olevien tilojen käyttöä ilman uudisrakentamista.
Peruskorjauskohteet		-200	-200	-500	-6 200	-6 000	-12 900	
Lippumäen uima- ja sisäliikuntahalli	1 500			-300	-1 200		-1 500	Hankeselvitys valmisteilla.
Väinölänniemen katsomo	1 000					-1 000	-1 000	Hankeselvitys ja tarveselvitys valmisteilla. Kytkeytyy kentän peruskorjaukseen.
Väestösuojien peruskorjaukset	10 000	-200	-200	-200	-5 000	-5 000	-10 400	Hankeselvitys valmisteilla.
Kalusto- ja valmiussuunnitelmahankinnat		-60	-60	-60	-60	-60	-240	

Investoinnit 1 000 €		TA+M 2024	TA2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	2025-2028	Perustelut
Pienet peruskorjauskohteet		-3 500	-3 500	-4 000	-4 000	-6 000	-17 500	
- josta Nilsin urheilutalo	Menot		-600				-600	Vanhan nuorisotalon purkuun liittyvät muutostyöt, mm. uuden sisääntuloaulan rakentaminen.
- josta Neulamäen koulu	Menot		-500				-500	Mm. kotitalousterien ja käytävien uusintaa.
- josta Kuopiohalli	Menot		-460				-460	Urheilukentän maton uusinta.
Tulot		590	350	500	200	200	1 250	
Kiinteistöjen myynnit	Tulot, myynnit	500	350	500	200	200	1 250	
Pyöräpysäköinti, Traficom avustus	Tulot, rahoitusosuudet	90						

TS = tarveselvitys, lautakunnassa käsiteltävä

Hankeselvitys = taloteknisen kunnan selvitys, kevyempi kuin hankesuunnitelma

HS = hankesuunnitelma, kaupunginhallituksessa käsiteltävä

YTKVR = yhteistoiminnallinen kokonaisvastuurakentaminen

Rahoitusosa

Rahoituslaskelman lukuohje

Rahoituslaskelma jakautuu kahteen osaan.

Toiminnan ja investointien rahavirta pitää sisällään käyttötalouden ja investoinnit osoittaen rahavirran, joka on katettava rahoitustoiminnalla tai joka jää rahoituksen katteeksi. Rahoitussuunnitelman toiminnan rahavirta muodostuu tulossuunnitelmasta siirtyvästä vuosikatteesta ja satunnaisista eristä sekä tulo-rahoituksen korjauseristä.

Toiminnan rahavirta

Tulo-rahoituksen osatekijät eritellään yksityiskohtaisesti tuloslaskelmassa. Tästä syystä rahoituslaskelmaan otetaan vain varsinaisen toiminnan tulo-rahoitusjäämän osoittava vuosikate sekä satunnaiset erät, jotka tuloslaskelmassa esitetään vuosikatteen jälkeen.

Investointien rahavirta

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointimenot ja niihin saadut rahoitusosuudet esitetään rahoituslaskelmassa bruttomääräisinä. Rahoituslaskelman Investointien rahavirta -nimikkeen alla esitetään myös investointien rahoitusosuudet ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntihintaiset myyntitulot.

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset

Kunnan myöntämät lainat, jotka taseessa esitetään pysyvien vastaavien ryhmässä Sijoitukset, käsitellään ryhmässä antolainauksen muutokset. Antolainojen lisäykset vähentävät rahavaroja ja antolainojen takaisinmaksut lisäävät rahavaroja. Antolainojen muutoksina esitetään erikseen lainojen lisäykset ja lainojen lyhennykset.

Lainakannan muutokset

Rahoituslaskelma osoittaa, miten kunnan rahoitusrakenne tilivuoden aikana muuttuu. Pitkäaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta tilivuoden aikana ottanut uutta pitkäaikaista lainaa tai uusinut niitä. Lyhytaikaisten lainojen lisäys osoittaa, kuinka paljon kunta on ottanut uutta lyhytaikaista lainaa tai uusinut sitä. Lyhytaikaisten lainojen vähennys osoittaa, kuinka paljon kunta on tilivuoden aikana lyhentänyt lyhytaikaisia lainojaan. Lyhytaikaisten lainojen lisäykset ja vähennykset esitetään rahoituslaskelmassa nettona.

Vaikutus maksuvalmiuteen

Rahoitusosa päättyy Vaikutus maksuvalmiuteen -erään, jonka positiivinen arvo tarkoittaa kunnan maksuvalmiuden vahvistumista ja negatiivinen sen heikkenemistä. Luku kertoo muutoksesta vuoden ensimmäisen ja vuoden viimeisen päivän välillä.

Rahoituslaskelma 2025

	Ydinkaupunki 1 000 €	Kuopion Tilapalvelut 1 000 €	Kuopion työllisyysalue 1 000 €	Ydinkaupunki ja taseyksikkö yhteensä 1 000 €
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	19 974	25 616		45 590
Tulorahoituksen korjauserät	-4 200	2 087		-2 113
Toiminnan rahavirta yhteensä	15 774	27 703	0	43 477
Investointien rahavirta				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-38 234	-39 380		-77 614
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 200			1 200
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 310	-1 737		4 573
Investointien rahavirta yhteensä	-30 724	-41 117	0	-71 841
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-14 950	-13 414	0	-28 364
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset				
Antolainasaamisten vähennykset	6 500			6 500
Antolainauksen muutokset	6 500	0	0	6 500
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	110 000			110 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-87 848			-87 848
Lyhytaikaisten lainojen muutos				
Lainakannan muutokset	22 152	0	0	22 152
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	28 652	0	0	28 652
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	13 702	-13 414	0	288

Rahoitusosa

Vuosien 2025–2028 rahoituslaskelman perusteet

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen määrän. Tavoitteen mukaisesti taloussuunnitelmakauden lopussa vuonna 2027 vuosikate kattaa poistot ja talous on tasapainossa.

Toiminnan ja investointien rahavirta vuonna 2025 on -28,4 milj. euroa, joka on rahoitettava joko kassa- tai pääomara-
hoituksella.

Pitkäaikaista lainaa otetaan vuonna 2025 bruttomääräisesti 110 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja maksetaan takaisin yhteensä n. 88 milj. eurolla. Taloussuunnitelmakauden loppuvuosien lyhennystasoon vaikuttavat paranevat vuosikat-
teet ja investointien määrän jääminen selkeästi aikaisempia vuosia alemmalle tasolle.

Rahavarojen ennakoidaan olevan 0,3 milj. euroa suuremmat kuin vuoden 2025 alussa.

Bruttoinvestoinnit ovat 77,6 milj. euroa vuonna 2025 ja suunnitelmavuosinakin taso pysyy keskimäärin 70 miljoonassa eurossa. Investointitason aleneminen on valtuuston päättämien talouden tasapainotuslinjausten mukaista. Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyy suunnitelmakauden lopussa positiiviseksi, mikä käytännössä tarkoittaa pitkäaikais-
ten lainojen nettomäärän laskua. Vuonna 2025 tulo-rahoitus riittää 60 %:iin investoinneista, mikä sekin merkitsee olen-
naista parannusta kokonaistalouden näkökulmasta.

Pitkäaikaisten lainojen lisäykset sopeutetaan rahoitustuloksen ja lainojen lyhennysten mukaiseen tasoon.

Kaupungin lainamäärä muuttuu suunnitelmakauden tulo-rahoitus- ja investointitason vuoksi seuraavasti:

Kuopion pitkäaikaisen lainakannan kehitys 2020–2028, milj. euroa

	TP	TP	TP	TP	TPE	TS	TS	TS	TS
	2020	2021	2022	2023	2024*	2025	2026	2027	2028
Lainakanta milj. euroa	459,5	436,6	453,0	463,4	502,6	524,7	537,2	529,0	520,6
Lainamäärän muutos %	15,9	-5,0 %	3,8 %	2,3 %	8,5 %	4,4 %	2,4 %	-1,5 %	-1,6 %
Lainat (euroa/asukas)	3 823	3 592	3 695	3 737	4 010	4 146	4 208	4 109	4 014
Lainamäärän kasvu (euroa/asukas)	501	-231	103	42	273	136	62	-99	-95

* g/2024 kuukausiseurannan mukainen ennuste

KUOPION KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA (milj. euroa)

(sisältää taseyksiköt, sisältää sisäiset erät)

	TP 2023	TA 2024	Enn 2024	TA/KH 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	56,7	35,4	32,9	45,6	52,5	58,2	63,6
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjaukset	3,2	-4,7	-4,7	-2,1	-3,0	-3,0	-3,0
TOIMINNAN RAHAVIRTA YHT.	59,8	30,7	28,2	43,5	49,5	55,2	60,6
Investoinnit							
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-92,8	-85,4	-82,4	-77,6	-79,8	-65,4	-63,0
Rahoitusosuudet	1,9	3,1	3,1	1,2	0,5	0,0	0,0
Käyttöom. myyntitulot	9,8	7,4	7,2	4,6	4,9	3,7	3,7
INVESTOINNIT NETTO	-81,1	-74,9	-72,1	-71,8	-74,4	-61,7	-59,3
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-21,3	-44,2	-43,9	-28,4	-24,9	-6,5	1,3
Rahoituksen rahavirta							
Antolainojen muutokset							
Antolainojen lisäys	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Antolainojen vähennys	6,7	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
Antolainojen muutokset yhteensä	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	70,0	100,0	100,0	110,0	90,0	60,0	75,0
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-59,8	-61,3	-60,8	-87,8	-77,5	-68,3	-83,3
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lainakannan muutokset yhteensä	10,4	38,7	39,2	22,2	12,5	-8,3	-8,3
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	3,1	45,2	45,7	28,7	19,0	-1,8	-1,8
RAHAVAROJEN MUUTOS	-18,2	1,0	1,8	0,3	-5,9	-8,2	-0,5
Investointien omarahoitusprosentti	62 %	43 %	41 %	60 %	66 %	89 %	101 %

Liitteet

Kuopion väestö ja väestösuunnite

Kuopion väestö vuosina 2017-2023 (31.12) ja suunnite vuosille 2024-2040

Vuosi	0-6	7-12	13-15	16-18	19-24	25-39	40-64	65-74	75-84	85+	Yht.
2017	8 290	7 051	3 472	3 819	10 965	24 189	36 337	13 864	7 211	3 011	118 209
2018	8 109	7 099	3 578	3 746	10 812	24 534	36 057	14 358	7 330	3 041	118 664
2019	7 854	7 198	3 589	3 814	10 704	24 898	35 844	14 820	7 476	3 085	119 282
2020	7 656	7 370	3 573	3 751	10 760	25 386	35 612	15 051	7 894	3 157	120 210
2021	7 645	7 457	3 531	3 922	10 853	25 910	35 451	15 166	8 426	3 182	121 543
2022	7 404	7 520	3 556	4 005	10 972	26 308	35 592	15 086	8 913	3 238	122 594
2023	7 298	7 556	3 690	4 052	11 011	26 729	35 960	14 947	9 434	3 344	124 021

Väestöennuste, Kuopion kaupunki

2024	7330	7430	3840	4090	11070	27010	36200	14940	9910	3530	125 340
2025	7380	7250	3930	4140	11150	27310	36410	14980	10410	3590	126 560
2026	7490	7000	4010	4240	11150	27640	36540	15050	10710	3830	127 660
2027	7530	6900	4010	4370	11260	27790	36610	15110	11360	3800	128 730
2028	7520	6830	3980	4430	11380	27820	36940	15110	11800	3900	129 700
2029	7630	6720	3850	4500	11500	27990	37130	15080	12240	4020	130 660
2030	7770	6640	3720	4460	11590	28070	37440	15000	12480	4320	131 490
2031	7820	6670	3550	4430	11670	28110	37870	14840	12630	4720	132 320
2032	7850	6770	3430	4300	11750	27980	38340	14820	12670	5120	133 010
2033	7870	6790	3440	4150	11750	28070	38700	14800	12630	5500	133 700
2034	7880	6780	3510	3960	11670	28110	39190	14650	12670	5840	134 250
2035	7900	6880	3520	3820	11470	28160	39750	14440	12760	6090	134 790
2036	7930	7020	3420	3790	11170	28320	40230	14220	12850	6350	135 290
2037	7960	7070	3390	3850	10830	28440	40860	13790	12950	6670	135 800
2038	7990	7100	3470	3860	10440	28620	41480	13430	13000	6920	136 290
2039	8020	7130	3600	3760	10140	28730	41980	13200	13030	7150	136 740
2040	8050	7150	3640	3720	9940	28790	42420	13070	13020	7380	137 200

Lähde: Väestötiedot, Tilastokeskus, Väestöennuste, Kuopion kaupunki laatinut syksyllä 2024
Vuoden 2023 aluejako koko aikasarjassa